

Двадесет година епископске службе

ЕПАРХИЈА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

Ова монографија се објављује на празник светих равноапостолних учитеља словенских Кирила и Методија, 24. маја лета Господњег 2020; а поводом двадесет година епископске службе (1999-2019) владике Фотија.

„Сматрај сваки дан као један цео, отпочет и завршен живот. Па зато га одживи као целину, а не као део. Нека се сваки твој дан одрони од тебе као један цео човек, с којим ћеш желети да се опет састанеш као с пријатељем и без стида га покажеш васиони.“

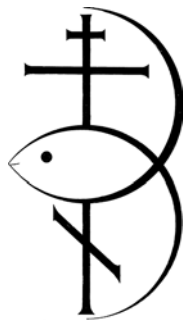
- свети Владика Николај

Владика Фотије

Двадесет година
епископске службе

приредило:

Сестринство манастира
Светог Василија Острошког у Бијељини

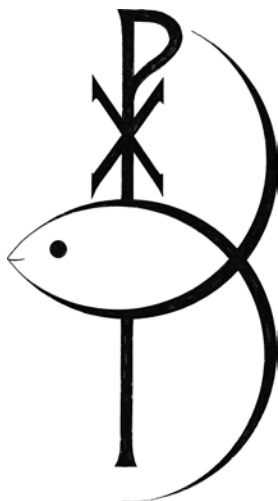
СИНАЈ
Бијељина

2020.

Епископ Фотије, прва званична
фотографија након хиротоније
(Сремски Краловци, 1999.)

УВОДНА РЕЧ

Пред вашу љубав и пажњу износимо нектар деловања и стваралаштва Преосвећеног Владике Фотија које смо годинама усрдно сабирале, а за ову прилику изабрале оно најзначајније и најзанимљивије како би се кроз Владикину писану реч и дигитални запис могла напојити и духовно укрепити свака богочежњива и добром вољом освећена душа.

Иако најмањи и немоћни помоћници у његовом црквеном и пастирском прегалаштву, сведочиле смо и сведочимо да је владика Фотије „*пастир добри који полаже живот свој за овце*“ (Јн. 10,11). Надамо се да ћете кроз ову књигу и сами осетити и надахнути се ревношћу и жртвеном љубављу коју он има према једној светој, саборној и апостолској Цркви. Долгоденствуј свети Владико!

***

Епископ Фотије (Сладојевић) је рођен 1. фебруара 1961. године у Дујаковцима, Општина Бања Лука, Босна и Херцеговина. Основну школу завршио је у Чуругу, а средњу техничку школу у Новом Саду. Године 1988. дипломирао је на Богословском факултету у Београду. Следеће две године проводи на постдипломским студијама у Ерлангену у Немачкој. По повратку из Немачке, на празник Светог Димитрија 1990. године прима монашки чин у манастиру Ковиљу у Епархији бачкој. Исте године, на празник Светог архангела Михаила, Епископ бачки Иринеј рукополаже га за јерођакона, а на празник Светог Саве 1991.

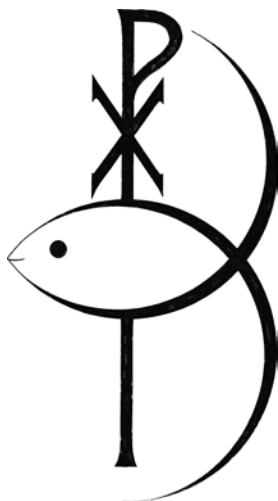
године за свештеномонаха.

У периоду од 1992. до 1993. године, јеромонах Фотије је свештенослужитељ у манастиру Бођани, а наредних пет година до 1998. године ради као професор у Богословији Светог Арсенија у Сремским Карловцима, где га и затиче избор за Епископа далматинског.

Епископ Фотије хиротонисан је 1999. године, на Духове, у Саборној цркви у Сремским Карловцима, а за Епископа далматинског устоличен је на празник Светог апостола Луке и Светог Петра Цетињског, 31. октобра исте године у Саборној цркви у Шибенику. По одлуци Светог Архијерејског Сабора 2000. године епископ Фотије бива постављен за в.д. ректора обновљене Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка.

У периоду његовог архипастирствовања Епархијом далматинском почиње обнова црквеног живота и црквених објеката, а оживљава и издавачка и катихетска делатност. Посебну пажњу епископ Фотије је посветио хуманитарном раду са повратницима и народом у ратом опустошеним подручјима Епархије далматинске. У мају 2017. године на редовном заседању Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, епископ Фотије је изабран за Епископа зворничко-тузланског са седиштем у Бијељини.

**сестринство манастира
светог Василија Острошког у Бијељини
2020. година**

ОДРАСТАЊЕ, СТУДЕНТСКИ ДАНИ, МАНАСТИР КОВИЉ И СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ

Поменули сте да сам родом из Кочићевог краја, из околине Бања Луке. Само три године по мом рођењу, моји родитељи су се преселили у Чурут, једно питомо, војвођанско насеље код Новог Сада, где сам и одрастао. Осим што сам понекад тамо одлазио преко лета, са крајем у којем сам рођен нисам имао много контакта. Ипак, знам да је тај јуначки, Кочићев крај црквен и благословен. Његови житељи су дубоко везани за Цркву и поштују традиционалне вредности. Нажалост, и тамо се након Другог светског рата десила велика драма, јер су људи били за Краља и Отаџбину, што тоталитарном комунистичком режиму, наравно, није одговарало. Тако је дошло до расељавања становништва, па су, већ после 1945. године, многи отишли у Аустралију и друге земље. У тим превирањима и мој отац је нас одвео у Војводину. Зато осећам добоку повезаност са тим крајем и волим га, иако у њему нисам физички дуго боравио. Сада опет идем у Босну. Иако је Зворничко-гузланска епархија територијално удаљена и другачија у односу на Кочићев крај, верујем да ће људи препознати да негде у мени та веза са Босном постоји.

...

Основну школу *Ђура Јакшић* сам похађао у Чуругу. Затим сам једно време у школу ишао у Жабал, а након тога у Нови Сад. Студије теологије сам уписао трагајући за Истином. У тим годинама, млад чо-

век се тражи. Хвала Богу, потичем из породице која је одувек била везана за Цркву и примала је у кућу свештеника. Међутим, ту није било много теологије, што је баш оно што и данас у многим породицама недостаје. А младом човеку је неопходно да своје биће нахрани Речју Божијом, да у црквеној заједници дубоко доживи и упија тајинствена искуства светих отаца. Тако сам, ето, кроз школовање трагао за Христом, за Истином и пуноћом свога бића.

Промисао Божији видим у томе што сам одлучио да студирам теологију. Преко владике Иринеја, ми смо у Бачкој везани за старца Порфирија. Једном приликом, на неком предавању, владика Иринеј је говорио како је старац Порфирије по свом благодатном дару видео целу Србију. Рече да је видео како Христос иде од места до места, од града до града и позива људе у Своју службу. Као што знате, то је било време комунизма и атеизма, када се систематски форсирало безбожништво. Млади људи су томе били учени и живели су у складу са својим уверењима. Међутим, Бог увек интервенише и призива, па верујем да је тако и нас призвао.

Када сам давне 1982. године почео да студирам у Београду, ми смо изгледали као ликови из неког романа од Достојевског. Носили смо скромну одећу тамних боја, имали смо дуге косе и браде. „Ко су ови људи? Откуда они? “ - у недоумици су питали пролазници који су били учени да нема Бога, и да су постали од мајмуна. Једноставно, Божије дело не може да се угаси, не може да се потре; Бог увек дела. Једном приликом када сам, по благослову Митрополита Амфилохија, беседио на Цетињу, између осталог сам рекао: „Ми смо као они библијски ликови које Господ скупља уз пут – кљаста, хроми, слепи, глухи. Христос нас је призвао у Цркву и сада смо сведоци

владика Фотије
из студентских дана

јеромонах Фотије

Истине. Свако по својој мери и дару.“

... Само једна дигресија о Богословском факултету у Београду. Када сам 1982. године уписао теологију, многе ствари су ми биле непознате. Нисам имао средњошколско богословско образовање, па сам морао много да учим, пуно да трагам. Морам да поменем нашег оца Бранка Ђурчина, који је пресудно утицао на долазак нас Чуружана у Београд. Ту смо се сусрели са нашим *оцима*, Владикама Атанасијем, Амфилохијем и Иринејем; и у њима смо препознали оно за чим смо трагали – преображене људе и васкрслога Христа. Наравно, и остали професори су били дивни и образовани људи, али у поменутима смо видели аскете и остварење онога чему тежимо. Видели смо људе који су дошли са Свете Горе и са Синаја, људе који не причају причице о Христу, него се у њима види преображени лик. То су охристовљени људи, али и професори, учени људи са Свете Горе. Једноставно, људи светога живота. То је оно што је, чини ми се, било пресудно.

Иначе, тада сам доста читао и другу литературу – класичну и савремену прозу, философију и публицистику. Ко зна, можда бих негде и остао у том свету, али човек осети снажну потребу да се сусретне са живим Богом и Његовим живим сведоцима. Ми смо то у поменутим Оцима и видели и доживели. Тако смо уз студије кренули за њима и кроз духовни живот. Тада је то било веома тешко, јер је Црква још увек била као у гету. Они су улагали велике напоре да прошире поље деловања, па су, организујући разноврсне трибине по Београду и појављујући се у медијима, постепено откривали широј јавности реч Божију и глас Цркве. Мислим да се њихово надахнуто прегалаштво на изванредан начин и нас коснуло. Било је то одушевљење које нас је држало током студија,

Студентски дани у Београду;
1988. година

Рукоположење у чин ђакона,
на празник светог Архангела
Михаила; манастир Ковиљ 1990.

Снимање серијала *Буквар
Православља*; епископ бачки
Иринеј и јеромонах Фотије;
1996. година

Братство манастира Ковиљ са
својим игуманом епископом
Порфиријем, са митрополитом
Амфилохијем и епископима
Иринејем, Фотијем и Јоаникијем;
1999. година

1.

2.

3.

4.

и које ми је дало снаге да као студент одем на Свету Гору и тамо сретнем свете људе. Тада нисам био тога свестан, али сада и те како јесам. Све то уливало нам је снагу да уз велике напоре, подвиг и учење заврши-мо студије. Након пет година основних студија, по благослову сам се спремао за даље, постдипломске студије. Морам да напоменем да су те године студи-рања у Београду биле веома значајне. Факултет је та-да био смештен у *Старој згради*, прекопута Патри-јаршије, а светоотачка литература и богословље су се проучавали са свештеном пажњом.

Касније сам, како сте поменули, с благословом оти-шао у Немачку, у Ерланген. Добио сам стипендију за постдипломске студије из области Новог Завета, и тамо сам провео непуне две године. Предавања ри-мокатоличких и протестантских теолога су била ве-ома интересантна. Међутим, за нас православне био је интригантан моменат када су предавачи долазили до тема које су се тицале вере. Они су их заобила-зили, нису хтели да их тумаче. О ономе што се не уклапа у рационални клише, они би говорили: „Не-ћемо ово тумачити“. Када Христос ходи по води или исцељује болесне, говорили су: „Немојмо се овим ба-вити, то није рационално“. Међутим, ако идемо ка рационалној теологији, онда долазимо до тога да је свети апостол Павле написао само седам Послани-ца. Како су дошли до тог сазнања? Ко сада може да докаже када је и колико Апостол писао? Где је Свето Предање у читавој причи? Где су Васељенски сабори који су давно своје рекли о томе? Где су Свети Оци? Сада се правим паметан, истражујем неке наводно оригиналне списе. Које оригиналне списе? Неопход-но је разумети да је живот Цркве приоритет. Међу-тим, ако та интелектуалистичка димензија све про-гута, онда се намеће питање о правцу којим идемо.

1. Јеромонах Фотије са јеромонахом Порфиријем, садашњим митрополитом загребачким, испред Богословије у Сремским Карловцима

2. Јеромонах Фотије; Сремски Карловци 1994. година

3. Јеромонах Фотије са јеромонахом Андрејем, садашњим епископом аустријско-швајцарским испред Богословије у Сремским Карловцима

4. Јеромонах Фотије; манастир Бођани, 1992. година

Упознао сам многе протестанте теологе, и понеке римокатолике; њих је рационализам у теологији уништио. Интересантно је како то код њих иде. Људи дођу на студије теологије са, како они кажу, *парохијском вером*. После четворогодишњег дрила на тим факултетима, неко сумња у васкрсење из мртвих, неко доводи у питање историјског Христа, неко аутентичност Посланица и тако редом. Они, углавном, са тих факултета изађу као полуатеисти или агностици. И тек тада се сматра да су прави теолози. Они који предају на тим факултетима, они те људе растроје. У питање доводе сваку догму и из темеља је уздрмају. „Какав си ти теолог, ако верујеш као обична баба? “ Све треба довести у питање и подвргнути критичком размишљању; у све треба сумњати. На послетку, и сами студенти кажу: „Ми дођемо са некаквом парохијском вером, а са факултета изађемо збуњени“.

Да Вам испричам догађај са једним протестантским пастором и нашим професором, којег смо изнимно ценили. Као врсни познавалац уметности, обилазећи Русију, тамо је купио икону Света Три Јерарха и ставио је на зид у своме стану. Након извесног времена, икона је почела да мироточи. Желећи да се поклонимо тој икони, и да узмемо мало светог мира, долазили смо ми и студенти из Грчке. Једном приликом га је неко питао: „Како, професоре, Ви ово тумачите? “ „Не тумачим никако“, кратко је одговорио. Једноставно, све је посматрао рационално. Икона је тако изоблино мироточила да је зид иза ње био потпуно мокар. Он је ставио неки лим да се то не види и да му не прља зид.

Они не могу да изађу из рационалног чак и када сведоче чудима, као у овом случају. Ту је проблем. Њих је тај суви рационализам потпуно ограничио.

Зато је добро да православни студенти одлазе тамо и, колико могу, да сведоче изворност и надлогичност Православља. То је богатство које ми имамо.

...

Будући још у Ерлангену, на Западу, у простору рационалне теологије; и у европском секуларизованом свету који искључиво почива на технократији, одлучио сам се за монаштво. Тамо сам себи рекао: „Е, управо ово не желим. Хоћу оно што сам видео на Светој Гори и у нашим манастирима“. Потом сам отишао код владике Иринеја Бачког и саопштио му своју жељу. Ми смо се већ знали, јер сам му у току студија био послушник. У то време, садашњи митрополит Порфирије се вратио из Грчке да такође буде монах у манастиру Ковиљ, и полако се формирало тамошње братство.

...

Када говоримо о почецима манастира Ковиљ, све је било веома скромно. На почетку нас је било само неколико. Манастирска здања су била скромна, па је требало радити на обнови. Осим тога, било је неопходно устројити богослужење, типик, живот манастира и неку врсту мисије. Тако је све почело. Међутим, убрзо сам добио послушање да неко време будем служашчи јеромонах у женском манастиру Бођани, а викендом бих долазио у манастир Ковиљ. Послушања су се умножавала, а садашњи митрополит Порфирије је у међувремену постао настојатељ манастира Ковиљ.

Кад сам се вратио у Ковиљ, добио сам ново послушање – да будем професор у богословији у Сремским Карловцима. Једном приликом, када је владика Ири-

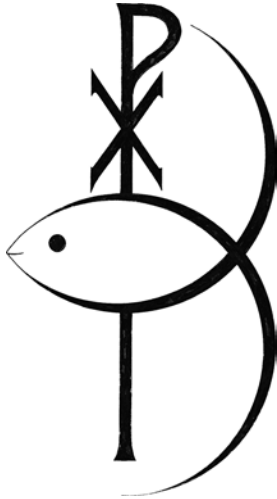
неј дошао у манастир Бођане, рекао је: „Разговарали смо на Светом Синоду са Патријархом (блаженопочившим Павлом, прим. ур.) који је рекао да богословије не могу бити без свештеномонаха “. Није било свештеномонаха ни у Сремским Карловцима ни у Београду, а он је човек који је дуго низ година провео у Призрену, где је увек било монаха међу професорима, што, свакако, јесте веома значајно. Тако се, ето, десило да је те давне 1993. године требало да одем у Сремске Карловце. За мене је то било још једно неочекивано послушање и потпуно ново искуство, будући да нисам био похађао богословију.

(интервју за РТС, август 2017. године)

манастир Ковиљ, 1995. година

ХИРОТОНИЈА

Шта рећи у овом великом тренутку, у тренутку када стојећи пред *Богом Живим и Истинитим* (Откр. 1, 18) и Црквом Његовом, *Стубом и тврђавом истине* (1. Тим. 3, 15), ја, слаби човек, по речима светог апостола Павла, примам жезал епископске службе. Знам да сам недостојан тако великога служења и то искрено и смерно, пред Богом и пред Вама Ваша Светости, браћо Архијереји и пред вама, народе Божији, исповедам. (...) *Распети себе свету и свет себи* (Гал. 6, 14) и *не знати ништа осим Христа и то распетог* (1. Кор. 2, 2), ето тајне епископске службе. Када свети апостол Павле каже: *Свима сам био све да било кога придобијем за Јеванђеље* (1. Кор. 9, 22), зар те речи не значе да слуга Божији, апостол, епископ, треба да живи кроз непрестано приношење себе на жртву Богу и ближњему, и да се таквим животом уподоби самоме Пастиру Доброме (Јн. 10) и Епископу душа наших - Богочовеку, Исусу Христу.

...

Примајући овај жезал епископског служења из руке Ваше Светости, свестан сам да га примам као из руке Божије. Велики дар за велико дело Божије. Одувек је било тешко сведочити Истину, а у наше модерно доба, изгледа, најтеже. Ево, само да се упитамо: јесмо ли ми Срби прошли кроз већу голготу, страдање и распеће него што је ово данас? Има ли утехе, има ли излаза? Ја сада, као нови епископ Цркве Божије, смирено пред Богом ка-

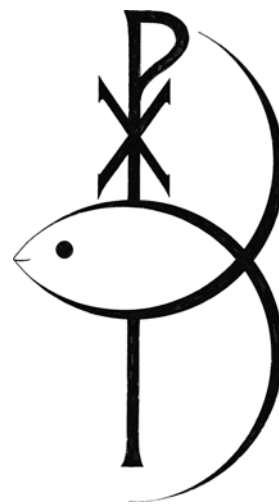
жем – има. Христос Богочовек - Његова Голгота је утеха наше голготе, а Његово Васкрсење, по вери нашој је и наша слава и победа.

(из беседе на хиротонији,
Сремски Карловци, мај 1999. године)

О ПРАВОСЛАВНОЈ ДАЛМАЦИЈИ

Шта је то што чини основну историју православне Далмације? То је на првом месту апостолска проповед, којом је просвећена Далмација; ранохришћанско мучеништво које је на овим просторима трајало све до равноапостолног цара Константина и његовог Миланског едикта (313. године). Потом следи насељавање словенских народа из закарпатске Русије, које је по византијском историчару Константину Порфирогениту, било у VII веку, у време византијског цара Ираклија. Ту је и велика мисија свете браће Кирила и Методија „словенских просветитеља“, који довршавају коначно крштење словенских народа, стварајући им писма ћирилицу и глагољицу. Ускоро, затим, долази до болне и још увек незацељене историјске ране – велике хришћанске шизме (1054. године), којом се раздире хитон јединства Цркве Христове. Ова шизма окреће браћу на браћу, а као што је познато, завиће у црно и читаву древну Византију.

Светосавски и немањићки дух дотиче и препораћа и Србе у Далмацији. То се најјасније види по томе што, управо у том периоду, Срби у Далмацији поди-

жу своје највеће светиње: манастир Крупу (1317.), Крку (1945.) и Драговић (1395.), који су до данас остали духовни центри, али и извори просвете и културе, писма и језика православних Срба у Далмацији. Као круна ове црквено-просветне и културне симбиозе ниче и богословија у манастиру Крки 1615. године, која постаје расадник пастира и просветитеља овог народа. Они ће, заједно са њим и у добру и у злу, носити крст Православља, које и неправославни народи овог краја називају „стара вира“.

После векова турског ропства и трпљења „турског зулума“, на овим просторима поново почињу да владају изворне идеје словенског заједништва, али на кратко. Други светски рат ће донети незапамћена страдања српског народа, који се нашао на путу нацистичкој и усташкој философији „тла и крви“, иза које остају безбројни логори смрти, голубњаче, јаук и лелек, који се до данас чују. Понадавши се да нам се Бог коначно смиловао и даровао мир овим просторима, само педесет година од краја Другог светског рата, следи ново страдање, прогони и огањ, тако да ће просторима Далмације завладати апокалиптичка пустош.

Ето, управо је нама, убогим и ништим, остало да из те реалности крста тежимо васкрсењу, да видамо и лечимо ране, како на нашим светињама, тако још више на душама унесрећених људи, враћајући им веру и наду у добро, као и могућност повратка нашег мученичког српског народа на своја древна огњишта.

Ово би биле основне контуре наше мученичке историје у Далмацији. Што се тиче наше вере и етике, она је сва у православљу и светосављу. Православље дефинише духовну димензију нашег бића, а светосавље националну. Једно извире из другог чинећи неодвојиву целину, као што је неодвојива душа од те-

ла. Вертикала нам је Крст – косовска етика и тежња ка Царству небеском, јер и ми у Далмацији имамо своје Далматинско Косово. Да поменемо и то да је за православне Србе на овим просторима Милашева „Православна Далмација“ друга књига уз Свето Писмо, из које су се Срби овог краја учили ко су и шта су; шта и како верују и шта чини њихову културну и националну историју.

**(из беседе на свечаној академији уочи
Преображења 2015. године)**

1. Наречење новоизабраног
епископа далматинског Фотија,
Саборна црква у Новом Саду,
јун 1999. године

2. Владика Фотије уочи
хиротоније

3. Његова Светост
патријарх српски Павле и
новохиротонисани епископ
далматински Фотије; Саборна
црква у Сремским Карловцима,
јун 1999. године

4. једно од првих богослужења у
Далмацији; Бителић

1.

2.

3.

4.

Хиротонија новоизбраног епископа далматинског Фотија, Саборна црква у Сремским Карловцима, јун 1999. године

Хиротонија новоизбраног епископа далматинског Фотија, Саборна црква у Сремским Карловцима, јун 1999. године

Владика Фотије и садашњи
митрополит загребачки
Порфирије са свештеником
Бранком Турчином,
Нови Сад 1999. година

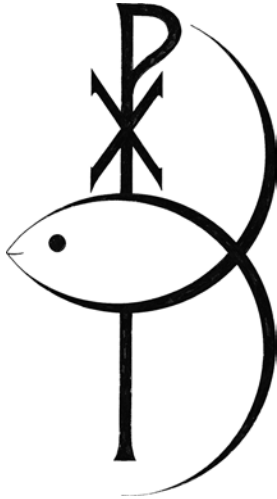
Владика Фотије и садашњи
митрополит загребачки
Порфирије са својим мајкама,
Нови Сад 1999. година

први архијерејски благослов по устоличењу,
Шибеник октобар 1999. године

УСТОЛИЧЕЊЕ У ШИБЕНИКУ

Као православни епископ овога трона и овога града, трудићу се, колико ми то Господ да, да и у најмањем будем сличан Ономе који је као слуга дошао у овај свет, и својим смирењем, понижењем и голготским страдањем, показао нам пут крста као једини пут задобијања истинске славе, васкрсења и вечног живота. Сва тајна личности Богочовека Исуса Христа је у крсту Његовом, али је и тајна Његовог крста у Васкрсењу. То је она најдубља новозаветна истина коју свет, који у злу лежи (1. Јн. 5, 19), не разуме и не прихвата. Када свети апостол Павле каже да је *распео себе свету и свет себи* (Гал. 6, 14), он хоће да каже да не прихвата ни себе ни свет изван Христа и изван крста Његовог. Ја се молим Господу да заиста будем сведок те истине и да моје епископство буде у том крстоликом служењу Богу и ближњему. Велики учитељ и отац Цркве, свети Јован Златоусти, када су га питали о спасењу и вечном животу, одговорио је: „Ја не знам ко ће се од људи спасити, али сумњам да ће се спасити онај ко не ради на спасењу свога ближњега.“ (...)

Као монах и као епископ, покушаћу да радим на обнови духовног и литургијског живота у повереној ми епархији, поготово на обнови наших духовних бисера: манастира Крке, Крупе и Драговића, који су одувек били извори и средишта духовног живота наше епархије; затим, на питању црквене просвете и верског образовања наше омладине, која је данас највише изложена искушењима модерног света. (...) Данашњи свет у коме живимо, свет немира и раздора, гладан је и жедан те тихе, јеванђелске љубави, истине, мира и правде Божије. То је једина утеха овоме свету и ми, као хришћани, дужни смо да ту истину наше вере непрестано посведочавамо, како речју тако и животом, пред свима онама који имају *очи да виде и уши да чују* (Мт. 11,15).

(из беседе на устоличењу у Саборној цркви у Шибенику, 31. октобра 1999. године)

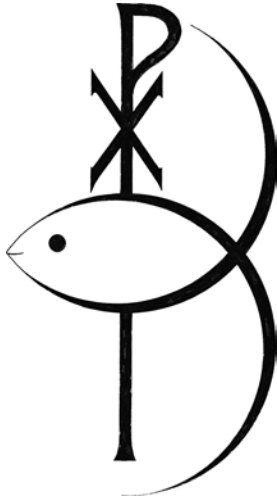

Устоличење епископа
далматинског Фотија,
Саборна црква у Шибенику,
октобар 1999. године

Устоличење епископа
далматинског Фотија,
Саборна црква у Шибенику,
октобар 1999. године

ЕПАРХИЈА ДАЛМАТИНСКА

БОГОСЛОВИЈА

Увод

За шест година проведених у богословији у Сремским Карловцима, где сам био и разредни старешина, схватио сам значај и богатство тих школа, али и њихове проблеме са интернатским начином живота. Прво што сам приметио јесте да је било сувише страха у богословији. Васпитачи су били војнички строги. Целокупно устројство живота је подсећало на какав казамат, а ту су само деца од петнаест, шеснаест година. Често сам на седницама Наставничког већа говорио: „Братијо и оци, немојмо бити сувише ригорозни и хладни према тој деци. Она устају у шест сати ујутру, иду на јутарње богослужење, одлазе на ручак, цео дан проведу у школи, ручају, кратко се одморе; онда одлазе на обавезно учење, затим вечерње богослужење и на спавање. Тако изгледа њихов дан. Они су подвижници у односу на своје вршњаке који похађају друге школе и време проводе по кафићима заменивши дан за ноћ. Морамо ценити њихову жртву, и бити свесни да је тој деци потребна љубав“.

(интервју у Крупци, август 2017. године)

Кратка историја

Сабрали смо се овде, у манастиру Крки, да бисмо, просвећени светодуховском – таворском светлошћу, видели преображеног Христа и једни друге као своју браћу. Тим циљем је била руковођена и благо-

честива Јелена Шубић, рођена сестра цара Душана Силног, када је подизала овај манастир, да би се православни Срби Буковице и све Далмације могли Богу молити, преображавајући своја бића светим тајнама наше Цркве, које су ништа друго до снопови таворске светлости.

Надахнут истим Духом, кир Теодор, Митрополит дабробосански, који у то време столоваше у манастиру Рмњу, подиже при овој крчкој обитељи 1615. године богословско училиште, да буде расадник светлости, расадник свештенства и монаштва, које ће са народом овога краја носити крст православног сведочења кроз историју.

Од свога оснивања, крчка богословија је постала једно са Епархијом далматинском. Када је живела богословија – живела је и Епархија. Када би се гасила и затварала богословија – гасио се и живот у овој Епархији. То је најчешће било у време великих страдања, када су моћне империје које су владале овим просторима (Венеција, Млечи, Аустрија и Турска), прогонили православне Србе да би спроводиле своју земаљску политику и интересе, у чему се, свакако, не може препознати дух Преображења, већ, нажалост, пре дух таме и деструкције. Због тога се крчка богословија често селила: 1832. године она прелази у Шибеник, да би мало касније, 1841. године, била премештена у Задар, тадашње седиште Епархије далматинске, где ће бити све до краја Првог светског рата 1920. године. После Другог светског рата, владика далматински Стефан (Боца) враћа богословију поново у манастир Крку, своје историјско седиште, где ће радити све до новог погрома Срба у Далмацији, у трагичном рату од 1991. до 1995. године. Међутим, како је Божија увек последња, даде Бог да се

поново обнови рад ове богословије 2001. године, те она, после апокалиптичке пустоши, поново постаје знак наде, преображења и васкрсења нашег народа у древној и апостолској Далмацији.

Велика имена и значајни људи везани су за наш манастир Крку и богословију: Никола Тесла, Вук Карацић, Доситеј Обрадовић, Симо Матавуљ, Владан Десница, Милош Црњански, Мирко Королија... Из ње је до сада изашло близу хиљаду свештеника - владика, игумана и духовних радника, којих је било и којих данас има на свим континентима. Они су плод и изданци ове светиње и наше богословије, и најбољи сведоци значаја овог најстаријег богословског училишта СПЦ.

**(из беседе Епископа Фотија на Литургији
на Преображење 2015. године)**

Смисао постојања богословија

Православље никада није било затворено за савремену мисао, па ни богословска наука, и ту никада не требамо имати страха од наводне „издаје“ Православља и наше вере у било ком смислу. Напротив, православна мисао и богословска наука су најчешће „крштавала“ сва људска учења и науке са којима су се у историји сусретале. Да поменемо само сусрет Јеванђеља са јелинском философијом и науком у време рађања Хришћанства, из које је Црква изашла као победник – победник који је изнутра преобразио и охристовио грчку философију учењем о Логосу живота – о Христу. По том примеру, тај призив имамо и данас, јер је Црква увек позвана да буде у дијалогу са савременим учењима и људском науком.

По аналогiji према заповестима Божијим: Онај који љуби Бога, љубиће и ближњег, тј. у мери у којој

неко воли Бога, волеће толико и ближњег. Тако и ми: ако волимо своје послушање професора у богословији (које је, то сви знамо, заиста одговорно и тешко), волећемо и поштоваћемо ученике наших богословија, али и професоре у другим богословијама. Ми смо сви на истом, светосавском путу, и сви заједно носимо велику одговорност за будућност наше Цркве, посебно за њену просвету.

Ако наши ученици у богословијама стекну црквену свест и савест, они ће је касније пренети у црквене заједнице у којима ће служити. То је једини начин да се наш народ у целини врати Цркви, и да Срби поново постану богослужбени и црквени народ, а не народ вере из обичаја.

Наше скромно искуство је следеће: онај ученик богословије, који у богословији не схвати суштину духовног живота и искушења која нам доносе свет, грех и ђаво, неће се правилно духовно развити. Самим тим и његов рад сутра, као пастира и свештеника, биће ограничен и умањен. Због овога и многих других разлога, добро је да се у богословијама изучавају житија светих и агиологија, како би богослови пред собом имали пример оних који су победили са Христом и које је Сам Христос прославио у Цркви као светитеље. Да не заборавимо, овде бих подсетио да су у нашим богословијама у новије време предавали и светитељи наше Цркве: свети владика Николај, свети ава Јустин и свети Јован Шангајски, и управо од њих и ми треба да се учимо.

Имамо ли право да наше ученике препустимо световном, махом западном образовању, које се у основи темељи на „вавилонској пометњи свих вредности“, у којем се више не зна ни ко је којег пола и рода, нити којој вери припада, већ сви треба да се осећају „грађанима света“ и припадницима синкретистичке цр-

кве Новог доба (Њу ејца)? О томе би требало сви одговорни, а и ми смо међу њима, добро да размислимо, и управо из поменутих разлога да чувамо своје богословије, али да их изнутра богословски препорађамо и обнављамо.

Богословије су кроз историју биле расадници пастира и неимара у нашем крстоносном српском народу. Оне требају и морају остати чувари Православља и светосавља, ћирилице, православне иконе и црквеног појања, те светосавских, националних и патриотских вредности, чојства и јунаштва. Због овог и многих других разлога, морамо их чувати и очувати у ово наше доба, које је од једних названо постмодернистичко, а од других апокалиптичко време.

Нека би Господ и нама професорима дао снаге да што преданије и стручније обављамо своју просветну мисију. Да чујемо и оно што можда не знамо, и да без сујете будемо отворени за усвајање пребогатог Предања Православља, које нам се опет и опет даје кроз богословље Цркве и учење Светих отаца. Сматрамо да је повратак светоотачком богословљу једини прави пут за очување изворне црквености и православне духовности. Проблеми које наша Црква има данас, а везани су за типик и богослужење, свој корен имају у недовољној богословској образованости и васпитању на схоластичкој (западној) теологији, у којој је форма увек била изнад суштине.

**(из обраћања Епископа Фотија и
в. д. ректора богословије Света Три Јерарха
на Семинару за професоре богословија СПЦ,
Сремски Карловци, 24. август 2013. године)**

Богословија *Света Три Јерарха* смештена је у манастиру Крка код Кистања

Заједничка фотографија на крају школске године

Матуранти прве генерације
обновљене Богословије
Света Три Јерарха

Епископ Фотије, в.д. ректор
Богословије држи наставу

Богослови у трпезарији

Богослови дочекују Епископа

Празник Света Три Јерарха,
слава Богословије, 2005. године

Празник Света Три Јерарха,
слава Богословије, 2005. године

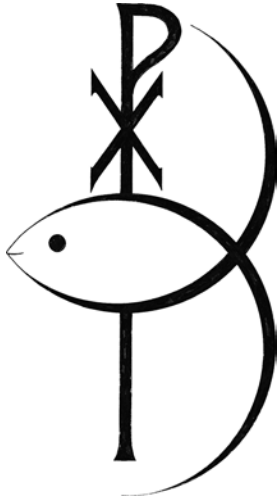
Епископ Фотије беседи на свечаној академији поводом славе Богословије

Наставници и вероучитељи са Епископом Фотијем у манастиру Крка

НЕИМАРСТВО

ОБНОВА МАНАСТИРА И МОНАШТВА

Још је давно рекао премудри цар Соломон *Свему под небом има вријеме... вријеме кад се руши и вријеме кад се гради* (Књ. проп. 3, 2). Хвала Богу, да је нама, данашњој генерацији православних Срба у Далмацији, Бог сада дао време да градимо и обнављамо. Радећи тако, приближићемо се својим прецима, који су живели у много тежим условима од нас, али су, градећи и обнављајући, подигли многе цркве и манастире на просторима далматинске Епархије.

У последњих десет година, са малим средствима, али са великом љубављу и уз помоћ нашега народа, обновљено је доста цркава и наши манастири Крка, Крупа и Драговић. Око ових светиња се током целе године, а посебно на далматинским саборима окупљају православни Срби, учећи се својој вери, своме језику и својој култури.

(Апел за обнову светиња, април 2007. године)

...

Често пута сам у беседама и интервјуима истицао ретке позитивне примере, који су нам уливали наду у то да се овде буди живот. Чинио сам то више у жељи да такви изузеци постану стварност. Неописива трагедија је задесила ове просторе. До 1995. године овде је било око шездесет парохијских свештеника, манастири су били живи, а богословија је васпитавала око сто двадесет ђака. Они су сви морали да оду како би заштитили своје основно право на живот. У

то време, богословија је испрва привремено била измештена на Дивчибарама. После тога је наставила рад у Фочи. Те 1999. године, када сам стигао у Далмацију, затекао сам незамисливу пустош. У Епархији далматинској је до тих несретних деведестих година живело око сто двадесет хиљада православних, а, према последњем званичном попису, има их око двадесет и пет хиљада. Мало је људи и то су углавном све стари и потребити. У једном налету, народ је почео да се враћа на своја огњишта, али то је било кратког даха, и већ 2003. године повратак је стао.

...

Црква је у више наврата апеловала да се повратак настави како не бисмо у потпуности изгубили ове просторе. Опет, сматрам да Црква, пре свега, има задатак да врши духовну мисију и да сабрани народ охристовљује и оцрковљује. С друге стране, важно је да државне институције, како матичне нам државе Србије тако и Хрватске, учине све што могу да подстакну народ на повратак. То би значило делатно спровођење политичке и верске слободе, као и јачање економског раста и развоја на овим просторима како би повратници могли од свог рада пристојно да живе.

Црква, свакако, јесте фактор који доприноси стабилности и бољитку колико год може. То, наравно, никада није довољно и неопходно је да будемо још ангажованији и боље организовани. Како год било, ми ове просторе не можемо напустити, јер су ту наше светиње. Како да напустимо овај манастир који седам векова овде постоји? Не можемо тако и немамо право на то.

...

Тренутно припремамо прославу седамсто година од оснивања манастира Крупе. Недавно смо имали још једну велику прославу. У питању је четиресто година од оснивања богословије „Света Три Јерарха“ при манастиру Крки; и сто година од упокојења Епископа далматинског Никодима Милаша, једног од великих богослова и црквених прегеоца са ових простора.

Прослава седамсто година манастира Крупе, између осталог, указује и на чињеницу колико дубоке корене православни овде имају. Нисмо ми донели *блато на опанцима*. Живимо на овим просторима вековима. Можемо слободно рећи - од времена кад су хришћани били једноверни. Тек од једанаестог века долази до поделе на хришћане који су остали верни традицији Истока и Византије и оне који су прихватили традицију Рима. До овог раздвајања, наравно, није дошло одједном. То је био процес који је трајао вековима. Поготово је био наглашен овде у Хрватској, где је постојала борба између *латинаша* и *глагољаша*. Народ није лако прихватао латинско писмо. Говорим о онима који су се везали за римокатолицизам, а о чему веома детаљно и значајки пише Епископ Никодим Милаш у своме капиталном делу *Православна Далмација*. Иако смо тек у време турске владавине ове просторе масовније населили, заједнички корени су нам веома дубоки. Зато не би требало себи да дозволимо да напустимо ове просторе – ово је такође наше Косово. Ми овде заиста имамо место које је с разлогом добило име Далматинско Косово. Као што знамо да нам је духовна колевка и завичај манастир Хиландар тј. Света Гора, исто тако у национално културно наследство припали су нам Косово и Метохија, али и Далматинско Косово.

...

Нажалост, имали смо и имамо многе потешкоће и препреке на том путу очувања и обнављања наших светиња у Далмацији. Када смо почели да вадимо власничке листове и остала документа за наше цркве, манастире и остале црквене објекте, суочили смо се са бизарном чињеницом да су укњижени као старохрватско наслеђе. И даље траје мукотрпна борба да их државне институције заведу као власништво СПЦ. Ништа једноставније није ни са имовином Срба повратника. Ових дана се говори да ће од 2018. године у Хрватској бити уведен посебан порез на некретнине, што ће бити додатни проблем и за Цркву, а поготово за народ који овде тренутно не живи, а поседује имовину. Уколико се тај порез не буде плаћао, имовина легално може бити отуђена. Борба за ове просторе, као што видите, не јењава.

(интервју за РТС, август 2017. године)

...

У Епархији далматинској укупно има тридесет и пет цркава. Манастира са братством или сестринством је седам. Мушких је шест: Крка, Крупа, Драговић, Лазарица на Далматинском Косову, манастир Свете Недеље у Оћестову и метох манастира Драговић у Црногорцима код Имотског. Женски манастир Свете Тројеручице је у Шибенику.

(интервју за Вечерње Новости, 2015. године)

...

О манастиру Крка

Манастир Крка је, хвала Богу, опстао као значајан и велик духовни центар православних Срба у Далмацији и, шире гледано, у целој Хрватској. То је велика

утеха коју нам Бог даје на овим просторима, како бисмо и у ово време остали достојни сведоци своје православне вере и Божића.

Манастир Крка је, западно од Србије, наша највећа православна светиња и велико окупљалиште православних Срба, не само из Хрватске него и из иностранства. Постоји мноштво дирљивих примера љубави и поштовања према Крки, које смо доживели сусрећући се са многим људима у манастиру. Крка им свима даје наду.

На Преображење се у манастир Крку сабере више од десет хиљада људи које је живот развејао на разне стране, али их Крка сабира. То је заиста велики благослов и велика утеха наше Цркве у Далмацији.

(интервју за Глас Српске, 2009. године)

Монашење у манастиру Крка

Монаштво Епархије далматинске

Епископ Фотије у манастиру Крка

Катакомбе у манастиру Крка

Манастир Крупа

Манастир Драговић

Локалитет где се налазио стари манастир Драговић

Света архијерејска Литургија
у манастиру Драговић

Трпеза љубави у
манастиру Драговић

Епископски двор у Шибенику

Богослужење у капели при
Епископском двору у Шибенику

Црква Светог Спаса у Шибенику

Манастир Лазарица на
Далматинском Косову

Манастир Свете Великомученице
Недеље у Оћестову

Свештенство Епархије далматинске

1.

2.

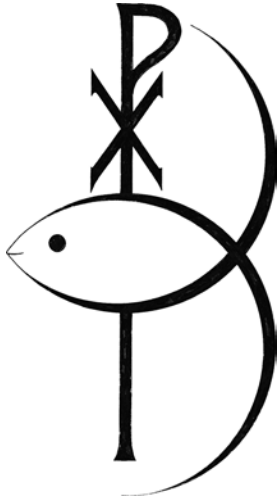

3.

4.

ИЗДАВАШТВО И МИСИЈСКИ РАД

Те давне 1999. године, стигавши у Далмацију, владика Фотије одмах покреће штампање епархијског часописа „Истина“. До краја 2002. године, у Издавачкој кући *Истина*, у оквиру посебних издања објављује десетак књига, катихетско-литургијског садржаја. Владика са великом пажњом и посвећеношћу дела на том пољу, тако да ће, у оквиру издавачке делатности, до краја свог службовања у Далмацији објавити око стотину наслова литургијско-катихетске садржине и редовно учествовати на Међународном сајму књига у Београду.

У периоду између 2009-2011. године, као члан Светог Архијерејског Синода, покренуо је штампање уџбеника за богословије СПЦ. Посебно треба истаћи књиге из области литургијског богословља и Новог Завета професора др Јоаниса Каравидопулоса: „Увод у Нови Завјет“, „Јеванђеље по Марку“ и „Посланице апостола Павла“.

Посебну пажњу завређује његов труд око објављивања дела знаменитог владике Никодима Милаша. Наиме, у току 2005. године (око сто година након што су последњи пут објављена Милашева дела), уз финансијску помоћ Министарства вера Републике Србије, завршен је капитални пројекат штампања *Изабраних дела Никодима Милаша* у седам књига. Проучавајући лик и дело овог великог православног прегаоца, владикиним благословом Милаш добија своју службу и предлог да буде уврштен у календар светих. Ево шта је тим поводом у једном од својих текстова владика Фотије написао: „О Милашу, његовом животу и де-

1. Слава манастира
Светог Василија Острошког
у Црногорцима

2. Црква Покрова Пресвете
Богородице у Книну

3. Саборна црква
Успења Пресвете Богородице
у Шибенику

4. Иконостас у манастиру Крупа

ду ће се тек писати; о његовом богословљу, његовом Црквеном праву, о Православној Далмацији, Канонима, о његовом исповедничком и мученичком животу. Као велики борац за Православље, Милаш је за живота био нападан од стране представника и заговорника Пропаганде, али, нажалост, и од стране многих Срба, који су му из разних разлога завидели. Због тога је често и сам говорио да је најтеже борити се против завидљиваца. Наше скромно мишљење, као Епископа далматинског, а, ево, већ смо милошћу Божијом петнаест година на овој мученичкој катедри, да у Далмацији „ни камен на камену не би остао“, да овде није било Епископа Никодима Милаша. То не значи да други Епископи далматински нису били значајни и велики. Напротив. Али, Милаш је оставио тако велико и богато богословско дело, које „ни врата ада не могу надвладати“ (Мт. 16, 18).“ Осим што се залагао да Милаш буде уписан у диптих светих, са истим ентузијазмом је скупљао грађу о Новомученицима далматинским, о којима, између осталог, пише Комисији за канонизацију: „Ми у Епархији далматинској већ дуже времена радимо на прикупљању података о новомученицима Српске Православне Цркве са простора Далмације. У том смислу чули смо за многа усмена предања од нашег свештенства, монаштва и верног народа, који су у новије време често били и сведоци њиховог мучеништва. Колико је то било могуће, ишчитали смо и истражили, све писане документе на ову тему, који морамо признати нису многобројни, али има потресних и врло значајних списа. (...) Зато, и поред свеопштег празника Светих Новомученика Далматинских, у које дубоко верујемо, сматрамо да овом сабору припадају и сви они православни Срби који су пострадали за Крст часни и веру православу, од периода насељавања Срба на ове просторе, и током

времена турске, млетачке, аустроуграске, усташке, комунистичке владавине. Том периоду припајамо и време најновијег егзодуса, прогона и мучеништва нашег народа са простора далматинске епархије. Посебно издвајамо свештенумченике пострадале у периоду Другог светског рата, до чијих кратких житија смо успели да дођемо...“.

У току 2003. године, на владикину иницијативу покреће се издавање и другог епархијског часописа *Крка*, који су православни верници са одушевљењем прихватили, тако да је тај часопис до средине 2017. године штампан у више од осамдесет бројева, а колико знамо и даље уредно излази. Са жељом да се широј јавности што веродостојније презентује како живи наша Црква и православни народ у Далмацији, исте године Епархија далматинска добија и своју интернет презентацију.

Крајем 2003. године, са благословом владике Фотија, основана је и Иконописна радионица *Андреј Рубљов*. За четрнаест година њеног постојања насликано је више од четири стотине икона. Од тог броја, око шездесет икона краси иконостасе у Епархији далматинској и горњокарловачкој, а фрескописан је и параклис у епископском двору у Шибенику. Владика је сарађивао и са иконописцима и фрескописцима других радионица, те као плод тих сарадњи данас имамо осликан Саборни храм у Шибенику и цркву Светог Спаса, затим манастире Крку, Крупну и Драговић, као и десетак цркава широм Далмације.

Међу бројним хуманитарним акцијама, са братством манастира Крке владика Фотије организује Фонд *Милостиви Самарјанин*, и заједно са свештеницима редовно организује пружање помоћи најугроженијим породицама Срба повратника на просторима целе Епархије далматинске.

Епископ Фотије на Међународном београдском сајаму књига, на којем је Епархија далматинска редовно учествовала

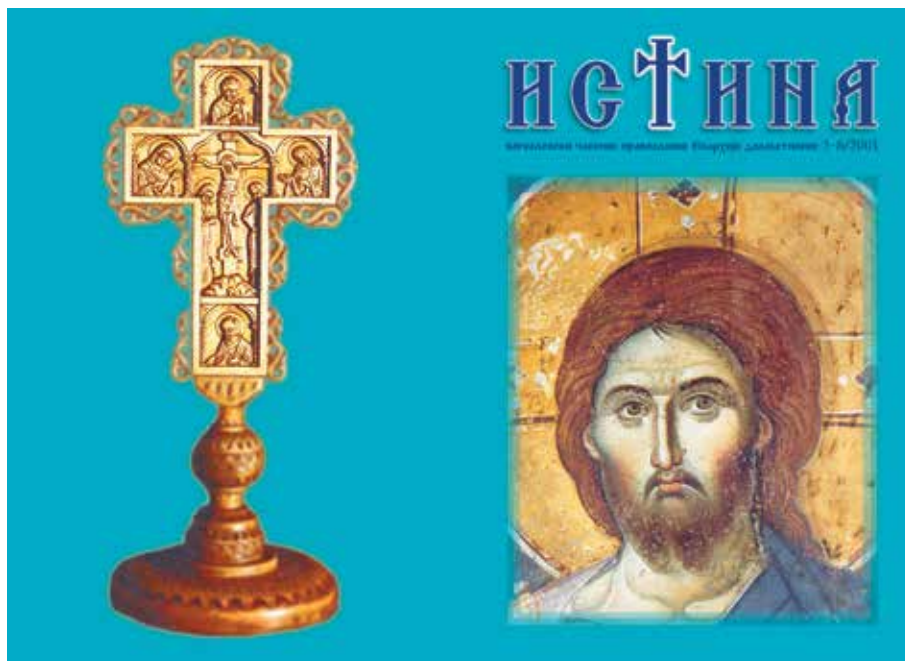

Део каталога епархијских издања

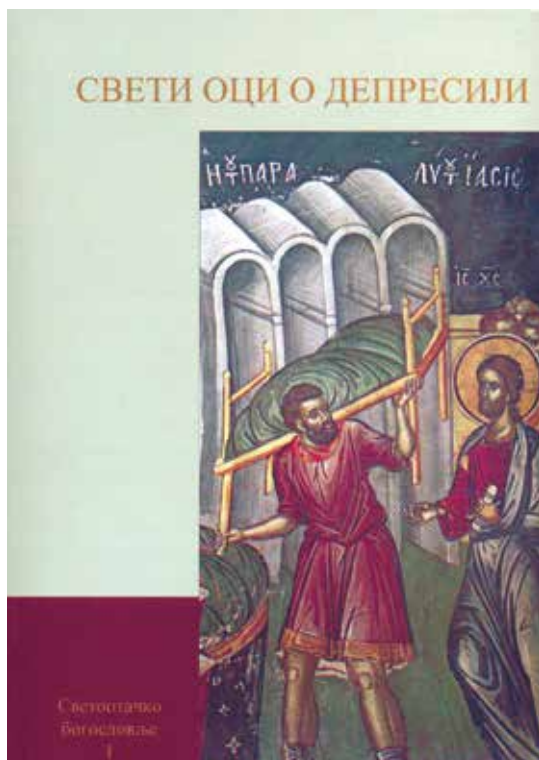
1. Богословски часопис Епархије далматинске *Истина*

2. *Свети Оци о депресији* - једно од бројних епархијских издања

3. Епархијски часопис *Крка*

1.

2.

3.

1.

2.

1. Епископ далматински
Никодим Милаш (1890 - 1911)

2. Православна Далмација
једно од капиталних дела Н.
Милаша издата у оквиру његових
изабраних дела

3. Део фрескописа у капели
Никодима Милаша у Шибенику

3.

1. Иконописна радионица
„Преподобни Андреј Рубљов”
у Шибенику

2. и 3. детаљи фрескописа и
иконописа који су рад сестара
поменуе радионице

1.

2.

3.

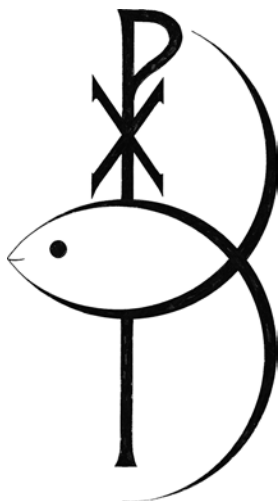

Епископ Фотије је редовно учествовао у добротворној акцији *Милостиви Самарјанин*

Причешће ученика веронауке у манастиру Крка

ЕПАРХИЈА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

Увод

Промисао Божији постоји у свему и ми то непрестано сагледавамо у своме животу, у животу Цркве и нашег народа. Ко има духовне очи да то види и жели да види.

Навешћу пример живота једног Епископа, где је то на посебан начин изражено. Конкретно, споменули сте мој премештај из Далмације у Зворничко-тузланску епархију. Никад нисам размишљао у том правцу, али промисао Божији и воља Цркве је била, да је на Сабору (мај, 2017. године, прим. прир.) тако одлучено, и сада се припремам за ново послушање. Канони Цркве су, на пример, били веома резервисани према премештању Епископа из једне епархије у другу; то су били изнимни случајеви. Имам у себи неку унутрашњу борбу како је могуће једну велику, укоренењу маслину сада ишчупати и преместити на друго место. Дакле, није једноставно, али то је борба; то је подвиг. Подвижници Кавсокаливити на Светој Гори са тим изазовом су се суочавали тако што су сваки дан палили своју колибицу да се не навикну на њу. Они су то чинили да би се непрестано сећали како је све пролазно, да смо у овоме свету гости, и да се не везујемо за место. Аскете су то решавали на свој начин, а ми решавамо послушањем Цркви.

Сада већ давне 1999. године добио сам благослов да из манастира Ковиља дођем у порушену и спаљену Далмацију. Сада је потребно да идем у потпуно

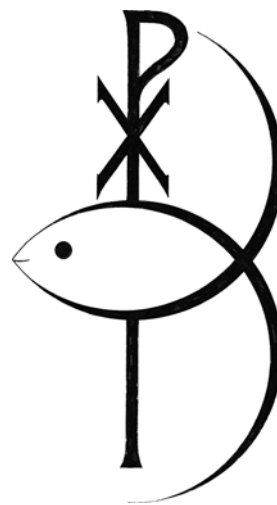
другачију Зворничко-тузланску епархију. То је епархија коју не познајем много. Знам да је велика, да има преко две стотине свештеника, десет намесништава и око двадесет манастира. Овде у Далмацији, поређења ради, имамо једно намесништво. Дакле, коренито другачији контекст, а опет подвиг је исти – сведочити живу, унутрашњу веру и Христа васкрслог. Зато ту драму се припремам и покушавам да кажем колико то није једноставно.

Темељ на којем стојимо су наша вера и света Литургија. У том смислу, да будемо сведоци Христа распетог и васкрслога. Осим тога, значајан је и коректан однос са свештенством као и покушај да се оживе манастири. Мислим да је ово основно у контексту у коме Црква тамо живи.

(интервју за РТС, август 2017. године)

УСТОЛИЧЕЊЕ

Дозволите ми да најпре заблагодарим Богу, Једноме у Тројици, Оцу и Сину и Светоме Духу, на овом великом дару, пошто сам рукама Ваше Светости данас ја недостојни уведен у трон Епископа зворничко-тузланских. Ово је велики дан за нашу Цркву и сав народ Божији, јер овај чин иконизује Господа „Епископа душа наших“ (1. Пт. 2, 25), нашег Пастира, Учитеља и Спаситеља без кога не можемо чинити ништа (Јн. 15, 5). Господ наш Исус Христос је Глава Цркве (Еф. 4, 15), Он преко нас недостојних руководи својом Црквом, светотајински узводећи све верујуће у реалност Царства Небеског. Подвиг, дакле, нас епископа је да се свему саображавамо својој Глави – Господу Исусу Христу, служећи тако светом Јеванђељу, наро-

ду Божијем и његовом спасењу. То је тај уски крсто-
васкрсни пут, пут којим су ходили и којим и данас
ходе истински пастири Цркве Христове. То је, по ре-
чима народног песника, пут Богочовека. (...)

Благословом Светог Архијерејског Сабора СПЦ и
Вас, Ваша Светости, сада сам постављен за Епископа
зворничко-тузланске епархије, која је пребогата сво-
јом историјом. Њени почеци датирају из XIII века, из
времена Немањића, посебно краља Стефана Драгу-
тина (1276-1316), од када и датира постојање црквене
организације на овим просторима. Развој црквеног
живота наставиће се у време владавине Твртка Сте-
фана (1377-1391), који је крунисан у Милешеви 1372.
године „на гробу светог Саве“. Посебан замах цркве-
ног живота био је у време Стефана Лазаревића (XV
век), господара источне Босне (1413-1427). У његово
време, црквени поглавар ових простора има титулу
митрополита и овако ће бити све до уједињења Па-
тријаршије 1920. године.

Падом средњовековних српских држава под ото-
манску власт, долази до промене црквеног живота.
Развој благољепија замењује мучеништво, али пло-
дови вере остају, јер велики духовни центри и свети-
ње сачуваше свето Православље и у то време. Обно-
вом Пећке Патријаршије (1557-1766) поново долази
до процвата црквеног живота. Монаси манастира
Папраћа одлазе у Русију и добијају велику помоћ за
свој манастир, а у манастиру Озрену и Ловници вр-
ши се преписивање библијских књига. У ово време
на простору Епархије зворничко-тузланске помињу
се тројица епископа Пајсије, Лонгин и Стефан. Уки-
дањем Пећке Патријаршије то се постепено мења, па
Епархијом зворничко-тузланском управљају сусед-
ни митрополити дабробосански и ужичко-ариљски.

Од средине XVIII, па све до друге половине XIX века, Епархијом зворничко-тузланском ће управљати грчки митрополити, тзв. Фанариоти, који су умногоме сачували и обновили црквени живот. Посебно треба истаћи Митрополита Агатангела, који је по наредби Омер-паше Латаса 1852. године пренео седиште епархије из Зворника у Тузлу. Он ће у Тузли подићи зграду митрополије, цркву и народну школу.

У бурном и немирном XIX веку, који карактеришу буне и устанци у борби за слободу, велике силе Аустрија и Русија, присилиће Османско царство да донесе низ реформи које ће допринети побољшању положаја хришћанског становништва. (...) Анексијом Босне и Херцеговине од стране Аустроугарске 1878. године, јавља се први покушај европеизације ових области (провинција). Тада ће епископе фанариоте заменити људи са ових простора – Срби, поданици аустријске круне, али ће Црква и даље наставити да се бори за своју аутономију и слободу својих просветних установа, јачајући националну свест у народу и потребу што блискије заједнице са суседном Краљевином Србијом.

У XX веку, после уједињења са Пећком Патријаршијом 1920. године, Епархија зворничко-тузланска пролази велику Голготу, како у Првом светском рату од стране Аустроугарске, тако и у Другом светском рату у време тзв. НДХ. Тада ће страдати многи православни свештеници са својим народом и тиме се придружити општем мучеништву Српске Православне Цркве на просторима бивше Југославије. На жалост, изгледа да ни све то није било довољно, па ће се поново разлићи ратни лелек на овим просторима у трагичном рату од 1992. до 1995. године, који ће са собом донети нове жртве и страдања свих

народа, који живе на овим немирним балканским просторима.

То је историја. Да ли је све тако морало бити, не знамо, али оно што знамо је да из историје треба учити за будућност, да би свим народима који живе на овим просторима, и Србима, и Бошњацима и Хрватима, било боље. Црква у том смислу нема ништа силније од позива свих на покајање. Покајање је темељ новог живота. Пророци Старог Завета, као и велики пастири у Новом Завету, увек су у пресудним временима позивали на свенародно покајање и уз то налагали постове. То је заиста једини духовни лек, који нам истински може помоћи. Покајање нас враћа Богу и ближњима и упућује нас на закон јеванђелске љубави, јер само онај који у љубави пребива, у Богу пребива (1. Јн. 4, 16), поучава нас свети апостол и јеванђелист Јован Богослов.

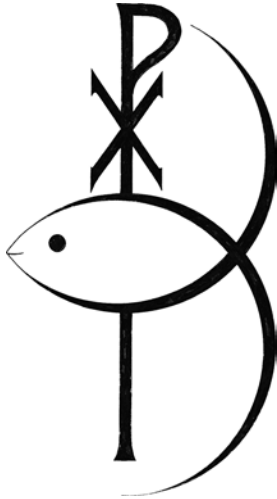
Драга браћо и сестре, часно свештенство и монаштво, и благоверни народе Епархије зворничко-тузланске, Свети Архијерејски Сабор СПЦ је мене слабог и недостојног изабрао за вашег Епископа, да будем по примеру доброг Пастира – Христа, ваш духовни отац и учитељ. Трудићу се да моја служба буде прожета Јеванђељем, јер смо позвани да благовестимо Јеванђеље Христово свим народима (Лк. 24, 47). И ви се трудите да будете сведоци живог Христа, не само речима, већ првенствено својим животом и делима, јер се по делима препознају истинске слуге Божије. Ми пастири морамо заједнички носити крст свога народа, народа благословеног, који воли своју Цркву и не смео изневерити његову искрену и безазлену љубав и доброту. Зато, да наставимо заједно све оно што је добро започето у овој епархији, да зидамо цркве и манастире, и водимо свој народ путем свето-

га Саве и светих Немањића. Свети владика Николај, српски Златоуст нашег времена, је говорио: „Три су врлине: вера, нада и љубав. Вера у Бога. Нада у вечни живот. Љубав према Створитељу и свим створењима. А свети ава Јустин Ћелијски додаје: „Све што је потребно овоме свету и људима у њему – Бог је рекао у Светом Писму.“ Дакле, то треба да буде наш пут – пут Светих Отаца. Они нас уче љубави према Богу и богослужењу и непрестаној бризи о сиротињи. Дај Боже да и ми тако чинимо, јер је то пут који нас води у вечни живот.

Што се тиче нас и Епархије зворничко-тузланске, трудићемо се, по речима светог апостола Павла: „да мир имамо са свима, колико до нас стоји“ (Рим. 12, 18) и да „цару дајемо цареву, а Божије Богу“ (Мт. 22, 21). То значи да ћемо у свему сарађивати са државним институцијама Републике Српске, а на савезном нивоу, Босне и Херцеговине, не заборављајући наравно никада своју матичну државу Србију. Поред тога, позвани смо да у свему што се тиче општег добра радимо заједно са представницима исламске заједнице и римокатоличке цркве, зато што народ првенствено од нас очекује добро и да чује реч утехе, реч мира и праштања. Будимо зато благовесници мира Божијег и измиримо се пред многобројним жртвама ратова, које су кроз историју лелеком испуњавале ову дивну и благословену земљу Босну и Херцеговину. (...) На крају желим опет и опет да заблагодарим Богу на овом великом дару и крсту који сам из руке Ваше Светости данас примио. Трудићу се, колико ми Бог да снаге, да не изневерим Вашу љубав и поверење.

(из беседе на устоличењу, септембар 2017. г.)

ЗНАЧАЈНЕ АКТИВНОСТИ

У релативно кратком периоду архипастирског свештенослужења, Епископ Фотије је своју плодотворну мисију наставио кроз евхаристијска Сабрања у бројним храмовима поверене му Епархије. У својим беседама, владика се труди да кроз своју богонадахнуту проповед поучи народ, непрестано га позивајући да редовно учествује у Литургији Цркве.

У првој години, Епископ Фотије је основао Издавачку кућу *Синај* и Добротворно удружење *Богородице Тројеручице*. Тиме је он указао на саме приоритете свог деловања, а то је мисија Цркве, како кроз писану реч, тако и кроз делатну љубав према ближњима.

Ова издавачка кућа нам је подарила неколико изузетних наслова, од којих бисмо издвојили дела: „Георгије Флоровски: руски интелектуалац и православно богослов“ писца Ендруа Блејна, „Историјски, догматски и канонски значај Цариградског сабора (879/880.)“ аутора Филипа Зимариса и „Дај ми срце своје“ из пера Игуманије Матроне (Брдар). Посебно место заузима и прва збирка песама владике Фотија „Песма осмом дану“. Неколико песама из ове збирке наставља да живи кроз музичке обраде и спотове.

Када је реч о Добротворном удружењу *Богородице Тројеручице*, Епископија, благословом владике Фотија, следи једини етос који Цркву чини Црквом: етос у којем је патња другог моја патња и у којем није изводљиво окренути лице од страдајућег брата, а остати у загрљају Господњем.

Споменућемо и то да је Епархија зворничко-тузланска добитник и највећег признања „Повеље оп-

штине Угљевик“, која је уручена Епископу Фотију.

Епископ Фотије је учинио велика прегнућа у кратком периоду свога служења, а верујемо да је много тога још пред њим и нама. Међутим, чини се да је најзначајније дело, осмех оних који излазе из његове резиденције након разговора са њим, јер није лако (по)веровати у Господа, ако га не сусретнемо у лицу човека.

Саборна црква Успења Пресвете Богородице у Тузли

Свети краљ Драгутин, црква
Светог Ахилија у Ариљу

Патријарх српски г. Иринеј уводи
у трон Епископа зворничко-
тузланског г. Фотија;
Бијељина, 2017.

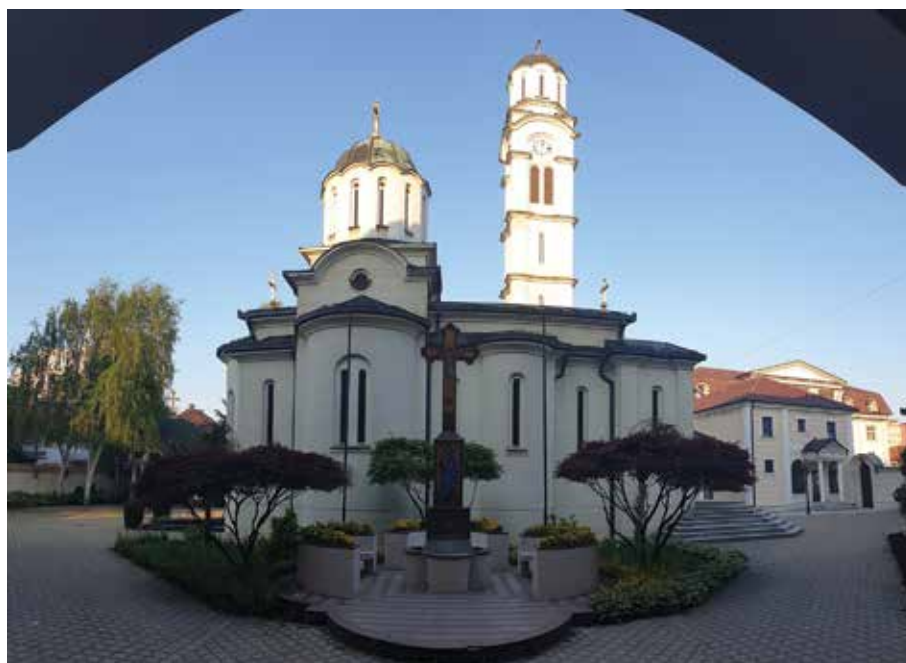

Устоличење Епископа зворничко-
тузланског Фотија у Саборној
цркви у Бијељини, 2017. године

Саборна црква Рођења Пресвете
Богородице у Бијељини

Епископско седиште, манастир
Светога Василија Острошког
у Бијељини

Манастир Тавна

Манастир Папрађа

Манастир Ловница

Манастир Озрен

Владика Фотије са својим сарадницима

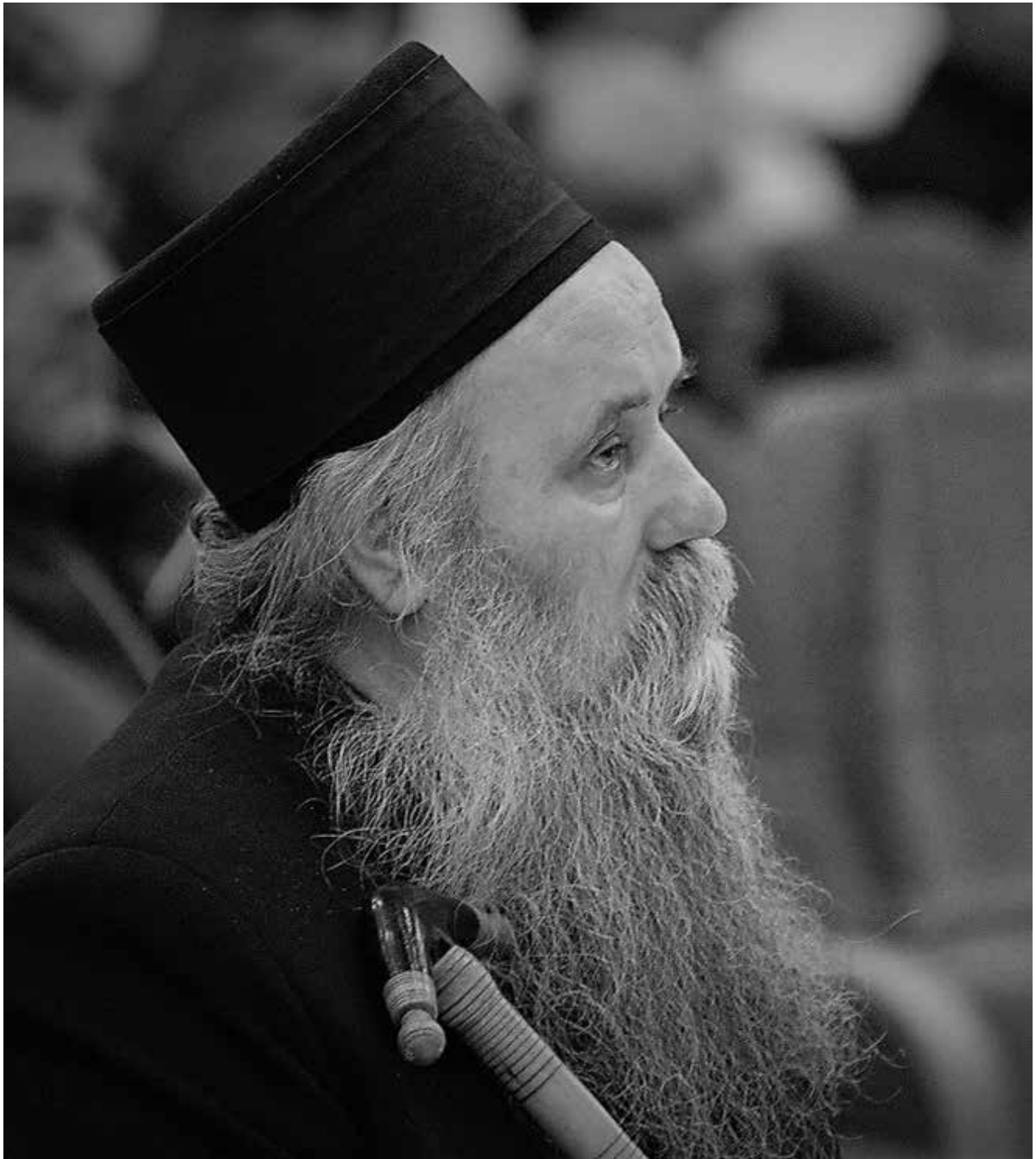
Епископ Фотије на отварању Вишњићевих дана у Бијељини

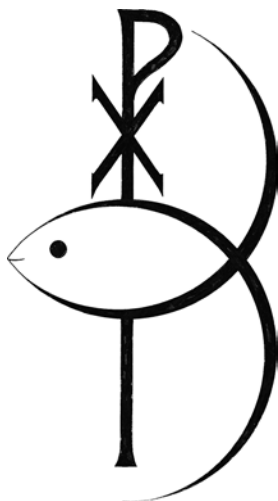

Владика Фотије са верницима
у манастиру Тавна

Владика Фотије са верницима
у манастиру Светог Василија Острошког

БЕСЕДЕ, ЧЛАНЦИ, ПОУКЕ, ИНТЕРВЈУИ

2007-2016

Реч о новим богохулницима

Да је страдање унутрашња природа и сама бит Цркве показује нам и наше време, које се у најширем смислу назива временом посткомунизма, транзиције, глобализације итд.

Таман када смо помислили да је Црква Христова изашла као победник из рата са црвеном аждајом тј. богоборним атеизмом и комунизмом, сведоци смо, нажалост, чињенице да су на помолу нове борбе, да неке управо сада трају, и да нашем распињању још нема краја. Кад ово кажемо мислимо, између осталог, и на континуиране медијске нападе на СПЦ и на њен идентитет, у којима се не штеди ништа што је свето, почевши од Имена Божијег, па до светитеља Цркве Христове, њене јерархије и верника.

Богохуство и богохулништво није нова појава у животу Цркве. Она је била позната још из времена Старог Завета и времена пророка Мојсија. Већ тада су поједини људи устајали да хуле на Бога и на Његов закон (3. Мојс. 24, 11). Такође се у време пророка Исаије и побожног цара Језекије помињу иноплеменици и хулитељи на Име Божије (Ис. 37, 6), који су се, иако хулећи, припремали да заузму свети град Јерусалим, али их је, на крају, праведно снашла погибао.

У Новом Завету се на много места помиње богохуство и хула на Бога и на Цркву. Оно је највише

упућено на Господа нашег Исуса Христа, тј. везује се за оне који нису могли да схвате Тајну Његове Божанске Личности, па су због тога хулили на Њега (Мт. 9, 34). Сам Господ наш Исус Христос, желећи да укаже на велики грех богохулништва, говори да ће сваки грех људима бити опроштен, али да хула на Светога Духа неће бити опроштена никада (Мт. 3, 29). А хула на Духа Светог, по тумачењу Светих Отаца, није ништа друго до хула на Истину тј. хула на самог Господа Исуса Христа и Цркву Његову, која је, по речима Светог Апостола Павла, Тело Христово (1. Кор. 12, 27).

Најновија богохулништва и хуле, које из дана у дан слушамо по разним медијима, показују да су живи синови оних који су убијали пророке (Мт. 23, 31). Изгледа да се црвена аждаја богоборства само распала на већи број мањих царстава и сила, али из којих говори исти дух првог клеветника Божијег и обманљивача људи (1. Мојс. 3, 1), који се у Новом Завету назива оцем лажи (Јн. 8, 44).

Пред новим кривоклетницима и богохулницима, заиста, нема ништа свето, јер нико и ништа није поштеђено хуле њихове: нити је то Име Божије нити је то Црква Христова, која се у Светом Јеванђељу назива стубом и тврђавом истине (1. Тим. 3, 15); нити наш свети Патријарх, којег је Бог подигао у ово време као велико светило, али га они руже не разумејући његову личност и његову мисију. Њихових хула нису поштеђени ни наши светитељи – од Светог Саве, па све до Светог Владике Николаја. Међутим, ни то им није доста. Њихово опадање и хула иде и на нашу свештену историју - светосавску и светосимеоновску, светокосовску и светолазаревску, проглашавајући све оно што је свето и миломе Богу приступачно, митом и митологијом, а себе и своје

хуле јединим мерилом и једином истином.

У Светом Јеванђељу овакви се људи називају онима који долазе у оделу овчијем, а изнутра су вуци грабљиви (Мт. 7, 15). Њихово одело овчије је њихова лажна наука, лажна брига за човека и лажни хуманизам и демократија. Они своју праву природу откривају управо хулом на Бога, Који је Истина и на Цркву, као заједницу многобројних сведока те Истине.

Неки од најновијих кривоклетника и богохулника су се, изгледа, специјализовали за одређену област о којој ће да хуле, па је неко специјалиста за Цркву, неко за Њену историју, а, опет, неко други за Њене светитеље. Једни од њих демонску уметност проглашавају највишим изразом слободе; другима су, пак, у борби са Црквом једино решење метеори, док трећи, као јахачи апокалипсе и самозвани инквизитори, хуле на све и на свакога, сматрајући да тиме Богу службу чине (Јн. 16, 2).

Новим богоборцима сметају чак и окупљања младих православних хришћана на богословским трибинама, као и било какво присуство Цркве међу младима и у политичком животу нашег народа, јер је то простор који су они сами узурпирали, представљајући се новим усрећитељима човечанства.

Ми смо благодарни Господу и светитељима Цркве Његове Православне што се управо данас, у наше време, које се назива и временом нове апостасије, Реч Божија и Свето Јеванђеље Христово шири све више у српском народу и то управо међу младима, који су гладни и жедни истинске духовне хране, Правде и Истине Божије, па зато и ходе путем Светог Саве и свих светитеља рода нашег, слушајући глас своје свете Цркве.

За оне, који су по својој слободи изабрали да служе другом господару (Мт. 6, 24), те хуле на Име Божије и Цркву Његову не преостаје нам ништа друго него да се молимо Богу да им опрости безумље њихово, јер сигурно не знају шта чине (Лк. 23, 34).

У Светом Писму се каже: Господ је близу и не часи и долази да суди свету (Откр. 22, 12). Дај Боже, да се ми у том тренутку Суда Божијег, на којем смо свакодневно, нађемо са онима који су са десне стране, како бисмо чули речи живота: Уђите благословени Оца Мојега у Царство које вам је припремљено од постања света. (Мт. 25, 34), а не дао Бог да икада чујемо речи које ће чути непријатељи и противници Божији, богоубице и човекоубице, богохулници и ружитељи закона Божијег од искони: Идите од Мене, ја вас не познајем (Мт. 25, 41), јер ће тамо бити плач и шкргут зуба (Мт. 24, 51).

(Шибеник, 15. 02. 2007. године)

„ХРИШЋАНСКИ РЕЦЕПТ”

Тешко је говорити о неким „хришћанским рецептима” за било шта, па тако и за глобалну економску кризу, која долази или се најављује. Православни хришћани у начелу треба да имају подвижничко схватање живота. То значи да ништа што је од овога света не буде важније од онога чему нас учи наша православна вера, као и то да живимо сходно нашој православној етици. Будемо ли тако чинили, нећемо бити идолопоклоници богатстава и лепота овога света, већ ћемо тежити дубљим законима живота. Они су нам управо откривени и дати у витлејемској пећини, где се родио Христос.

Сведоци смо и тога да људи, који су већином оријентисани ка овоме и само овоме свету, доживљавају данашње тренутке веома трагично, јер виде како им се земаљско царство пред очима руши. То је, међутим, како за њих, тако и за нас, могућност да се поново враћамо правим и истинским вредностима, вредностима Божића и ономе чему нас учи наша светосавска Црква.

ИСТИНСКИ ВЕРНИК

Истински верник је онај човек, који живи у овом свету руковођен љубављу према Богу и према ближњем. Ако било која од ових компоненти недостаје у његовом животу, питање је да ли он иде путем спасења. Из љубави према Богу проистиче љубав према људима. То значи да ако немамо љубави према Богу, нећемо истински волети ни друге људе. У њима ћемо видети своје супарнике и противнике, па ћемо отуда, по својој себичности и егоизму, покушавати да их потчинимо себи и да их поразимо. Такво духовно стање је виновник сукоба и ратова међу људима, а, шире гледано, и међу државама у свету.

(интервју за *Политику*;
аутор: Миленко Пешић, 2009. године)

О ГЛОБАЛИЗАЦИЈИ

Глобализација је као и све друго – искушење и шанса. Она је за нас искушење уколико је посматрамо као „нову цркву“, „нову заједницу“, организовану по законима овог света, са својим вредностима и празницима. Таква идеалистичка глобализација наводно гарантује слободу кретања, људска права итд. За неке људе, нажалост, то су довољни идеали, и њих

бисмо могли назвати верницима *њу ејџа* илити глобализације (исто то је раније обећавао и улазак у социјалистичку тј. комунистичку интернационалу).

Са друге стране, глобализацију можемо видети као шансу управо ако овај свет посматрамо у духу Јеванђеља, које се не мири са нашим првим и основним непријатељем, а то је смрт. Не вреди нам никакав земаљски рај над којим царује смрт. Данашња модерна комуникација омогућава нам, што је једна од предности глобалне цивилизације, да ступимо у дијалог са другим људима тј. другим човеком, и да му у том дијалогу љубави изнесемо основну истину наше вере. Та истина је управо то, да је Бог постао човек ради нашег спасења и да је то спасење остварено и даровано читавом свету Васкрсењем Господа Исуса Христа из мртвих. То би била предност и добро глобализације.

**(интервју за *Глас Српске*;
аутор: Неда Симић Жерајић, 2009. године)**

О ПАТРИЈАРХУ ПАВЛУ

Патријарх Павле нам је оставио велики завет, а то је „да будемо људи“ што значи да будемо истински боголика бића и онакви каквима нас је Бог створио, а никако онаквима каквим нас чине грех и зло. То је универзална патријархова порука и односи се на све људе, без обзира на расу, веру и нацију.

Сахрана патријарха Павла је био један свештени, библијски догађај, који је сабрао и објединио наш народ, али и читаву васељену. Таква може бити само смрт праведника. Сада слободно можемо рећи да благодаримо Богу што смо на челу наше Цркве имали једног тако дивног и скромног старца и духовног оца, којег као да је Промисао Божији из четвртог

века пренео у наш двадесети век, да буде *град који на гори стоји и светлост овога света*.

Свети Сабор СПЦ и наш патријарх су гарант јединства наше Цркве и то јединство никакве силе овога света не могу угрозити. На архијерејима наше Цркве је да буду истински пастири, као што је то био наш свети патријарх Павле, да би у будућности очували јединство наше светосавске Цркве и продужили њену мисију на добро и спасење нашег народа.

(интервју за *Вечерње Новости*, 2009. године)

О ПОРОКУ ПУШЕЊА

Исто тако, по одлуци Светога Синода бр. 787 од 24. јуна 2010. године, препоручено је свим клирицима СПЦ, а посебно парохијском свештенству, да се боре против порока пушења, јер је пушење грех против сопственог тела и здравља. Поред тога, потребно је у васпитно-пастирском смислу говорити нашим верницима о штетности порока пушења, те да се из тога разлога има строго забранити пушење у црквеним портама и у свим просторијама при храмовима и манастирима.

**(из званичног саопштења
Е. бр. 160/10; 19. 07. 2010. године)**

ПОВОДОМ ОСНИВАЊА ХПЦ

Поштовани господине председниче,

Дозволите ми да Вам у своје име и у име Епархије далматинске честитам на недавном избору на високу функцију Председника Републике Хрватске са жељом да дуго и успешно обављате ову деликатну и одговорну дужност.

Повод овог нашег писменог обраћања Вама је добронамерна и искрена потреба да Вам укажемо на могућу опасност од наговештеног формирања тзв. Хрватске православне заједнице и јучерашње објаве у Задру, да ће ускоро бити формирана и тзв. Хрватска православна црква. Све поменуто могло би да изгледа потпуно непотребно, па и сама наша забринутост око формирања ових удружења, јер смо сведоци да у демократским друштвима разна удружења ничу као печурке после кише. Међутим, чини нам се, да се у овом случају ипак ради о нечем другом и не тако безазленом.

Поменута „Хрватска православна заједница“ у свом оснивачком програму износи да она своје утемељење и историјско извориште има у Павелићевој НДХ. Иза НДХ, као што нам је свима познато, остали су безбројни лешеве, јама и логори, где су највећим делом побијени невини људи, само зато што су били друге вере или нације. Усташки поглавник Павелић је, поред свирепих злочина и геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима, 1942. године формирао тзв. Хрватску православну цркву, са циљем потпуног уништења и затирања Срба и Српске Православне Цркве на просторима Хрватске. Да не бисмо пуно дужили у историју, осећамо своју људску и пастирску дужност да Вам укажемо на милитантну и проушашку природу овога Удружења у формирању. Ово Удружење би својим евентуалним радом и деловањем могло допринети поновном повампирењу расних теорија и верске нетрпељивости, које немају никакву проћу, па чак су и законом забрањене у већини земаља данашње демократске Европе.

Наша Црква и православни Срби у Епархији далматинској, после недавног трагичног рата, покушавају да живе исцељујући духовне и материјалне ране,

те бринући се о животу и опстанку нашег народа, који је вековима живео и живи на овим просторима. Таман када смо помислили: „ево мира“ и да су „расковани мачеви и направљени плугови“, појављује се једно овакво злокобно удружење, које у свом темељном програму има негацију другога - тренутно Срба и Српске Православне Цркве.

Надамо се да ћете ово наше кратко обраћање разумети најдобронамерније и својим председничким ауторитетом помоћи да се заустави и сузбије евентуална регистрација оваквог удружења. Ово удружење са собом не доноси мир, нити просперитет, већ наговештава нову и нову трагедију, која никоме не би била од користи, а посебно не држави Хрватској и њеним грађанима, који теже уласку у Европску унију.

**(Обраћање председнику Р. Хрватске
г. Јосиповићу, Е. бр. 41/10;
13. 03. 2010; Шибеник)**

КАКО СВЕДОЧИТИ

Сведоци смо да живимо у времену препуном искушења кроз која је Црква непрестано пролазила кроз историју. То се посебно односи на нас у Далмацији, где своју веру морамо сведочити како пред православнима, тако и пред неправославнима, што додатно повећава нашу одговорност у црквеном деловању и пастирском служењу. Када ово кажемо, мислимо не само на редовна богослужења и нашу пастирску проповед и свештенорадње, него и на пастирско сведочење у разним медијима, којих данас има на претек: телевизији, радију, новинама, интернету, итд. Данас је то једна веома битна и неопходна компонента пастирског наступања и сведочења у јавности.

Ми смо стекли утисак, да је неко од нашег све-

штенства погрешно разумео Допис на ову тему, који смо упутили пре неколико година. Разлог што је тај Допис био упућен је тај што су поједини парохијски свештеници почели давати потпуно непримерене изјаве у медијима, а оне су као такве могле нанети пастирску и духовну штету нашој Цркви и нашем народу у далматинској Епархији.

Због тога сада наглашавамо и јасно истичемо, да је, између осталог, дужност парохијских свештеника и монаха у манастиру да, ако је и када је потребно, и на примерен начин, сведоче о своме свештеничком раду, о својој парохији или о своме манастиру, пред свима и у свакој прилици, али увек на богодоличан и јеванђелски начин. За своје изјаве јасно преузимамо одговорност, коју већ свакако имамо, било као парохијски свештеници или монаси, јер смо примајући своју службу преузели одговорност за богослужење и проповед, као и бригу о очувању и одржавању наше црквене имовине.

Отуда, ако се код нас појаве неки добронамерни новинари или људи из медија, они ће се по логици ствари прво обраћати надлежним свештеницима или монасима у манастиру, који им требају и морају дати праве и тачне информације, а не да „пилатовски перемо руке“ и пребацујемо одговорност на друге. Ако тако поступимо, новинари ће, онда, пронаћи и разговарати са другим људима, који нису надлежни да говоре о нашим парохијама или манастирима. Новинари, можда, чак налете и на осведочене непријатеље наше Цркве, који ће својим изјавама рушити оно што ми покушавамо да зидамо, јер такви људи не желе добро ни нашој Цркви, нити нашем мученичком народу. Свето Јеванђеље нам о овоме каже: „ако ми заћутимо, камење ће проговорити“ (Лк. 19, 40).

Ми знамо да разговор са новинарима или пред-

ставницима других медија није увек једноставан, а носи и своју одговорност. Јавна реч је нешто што мора бити „осољено“ и истинито, али наша пастирска служба и треба да буде таква, јер наш живот и проповед треба да буду са овога света (Мт. 5, 13).

Парохијски свештеници, примајући своју парохију, или монаси управу манастира, примају за њих и одговорност у сваком смислу. То значи, између осталог, да парохију или манастир треба бранити и чувати и својим изјавама, које увек треба да буду надахнуте духом Јеванђеља и духом наше свете Православне вере, а никако световним тричаријама или било каквим стварима од овога света.

**(званично саопштење
Е. бр. 61/10; 16. 04. 2010; Шибеник)**

О ПОКАЈАЊУ

Како је то свети Јован Крститељ припремио пут за долазак Христов? Покајањем! Покајање је благословени пут на који је указао свети Претеча, као једини пут који свет и човека води у сусрет Месији – Христу. Оно што је свети Крститељ чинио, позивајући све народе да се покају и крсте на реци Јордану ради опроштаја грехова, то исто је чинио и свети отац Сава у српском народу. Дошавши са Свете Горе у Србију са моштима свога оца светог Симеона Мироточивог, Свети Сава је наставио апостолско дело светог Кирила и Методија – мирећи браћу, крштавајући и приводећи српски народ православљу и нашој светој Цркви.

На који начин је свети Сава то чинио? Управо јеванђелским методом, који је показао свети Јован Крститељ - позивајући Србе на покајање и на живот у светлости Јеванђеља Христовог. Отуда не би било непримерено светог Саву назвати Крститељем право-

славних Срба – духовним оцем нашег народа, који је Србе привео Христу – Јагњету Божијем, „које узима грехе света“ (Јн. 1, 28-29).

Свети Јован Крститељ је цео свој живот провео у пустињи, живећи најживишенијим аскетским животом, до те мере да се више уподобио анђелима него човеку. Зато се он на иконама изображава (слика) као анђео са крилима. Свети Крститељ није био само проповедник покајања, већ пример и узор; није био само проповедник поста и врлинског живота, већ је тако и сам живео. По јеванђелским извештајима, био је обучен у камиљу длаку, опасан кожним појасом, да би нас поучио скромности и уздржању – јеванђелским врлинама које уз покајање узводе човека ка Богу.

О СВЕТОМ САВИ

Има ли оних у нашем народу који не послушаше, односно не слушају светог оца Саву? Има, нажалост, и превише... Зар нема у нашем народу оних који се кроз историју одрекоше своје свете вере, православља и светосавља и примише веру туђинаца и освајача? Зар нема оних у нашем народу који, уместо да граде цркве и манастире као свети Немањићи, кренуше да их руше, па их руше и данас? Зар нема и оних који заборавише да су Срби и, на своју срамоту, назваше се другим народом, заборавивши светог Саву, крсну славу и своје обичаје? Зар нема оних у нашем народу који заборавише Лазареву клетву, наше Косово и косовске мученике, зарад доброг живота и служења владарима овог света? Зар нема међу нама и оних који заборавише да уче своју децу светосављу и своје писму ћирилице - коју нам оставише свети словенски просветитељи и свети Сава? Има, нажа-

лост, браћо и сестре. Било је тада, а има и данас много противника светог Саве у нашем народу. Много је оних који не иду путем светог Саве. Ми, Срби, највеће трагедије кроз историју доживљавали смо када смо напуштали Бога и светог Саву. То би нам требало бити највећа поука.

(Сплит, 2013. године)

СИНОВИ И КЋЕРИ БОЖИЈЕ

По чему се, дакле, деца Божија, синови и кћери Божији, разликују од синова и кћери овога света и века? По вери у Христа. По љубави према Христу. По животу сходно закону Божијем. По доброту, по милосрђу, по љубави... према Богу и ближњима. То су јеванђелске особине деце Божије. Живимо ли тако, имамо право називати себе синовима и кћерима Божијим.

(Шибеник, 2013. године)

ТАЈНА КРШТЕЊА И ЖИВОТ У ЦРКВИ

Данашња прича говори нам како је један човек, силазећи из Јерусалима у Јерихон, наишао на разбојнике, који га нападоше и полумртва оставише на путу. Сваки некрштени човек, а често и крштени, сличан је томе човеку кога су напали разбојници тј. демонске силе и израђавили га грехом. Из тог стања физичке и духовне озлеђености, могуће је избавити се једино у Цркви управо кроз свету тајну крштења. У овој тајни, новокрштени се светотајински сједињује са Христом и задобија дар васкрсења и вечног живота, надилазећи тиме просто и пуко биолошко живљење.

(...)

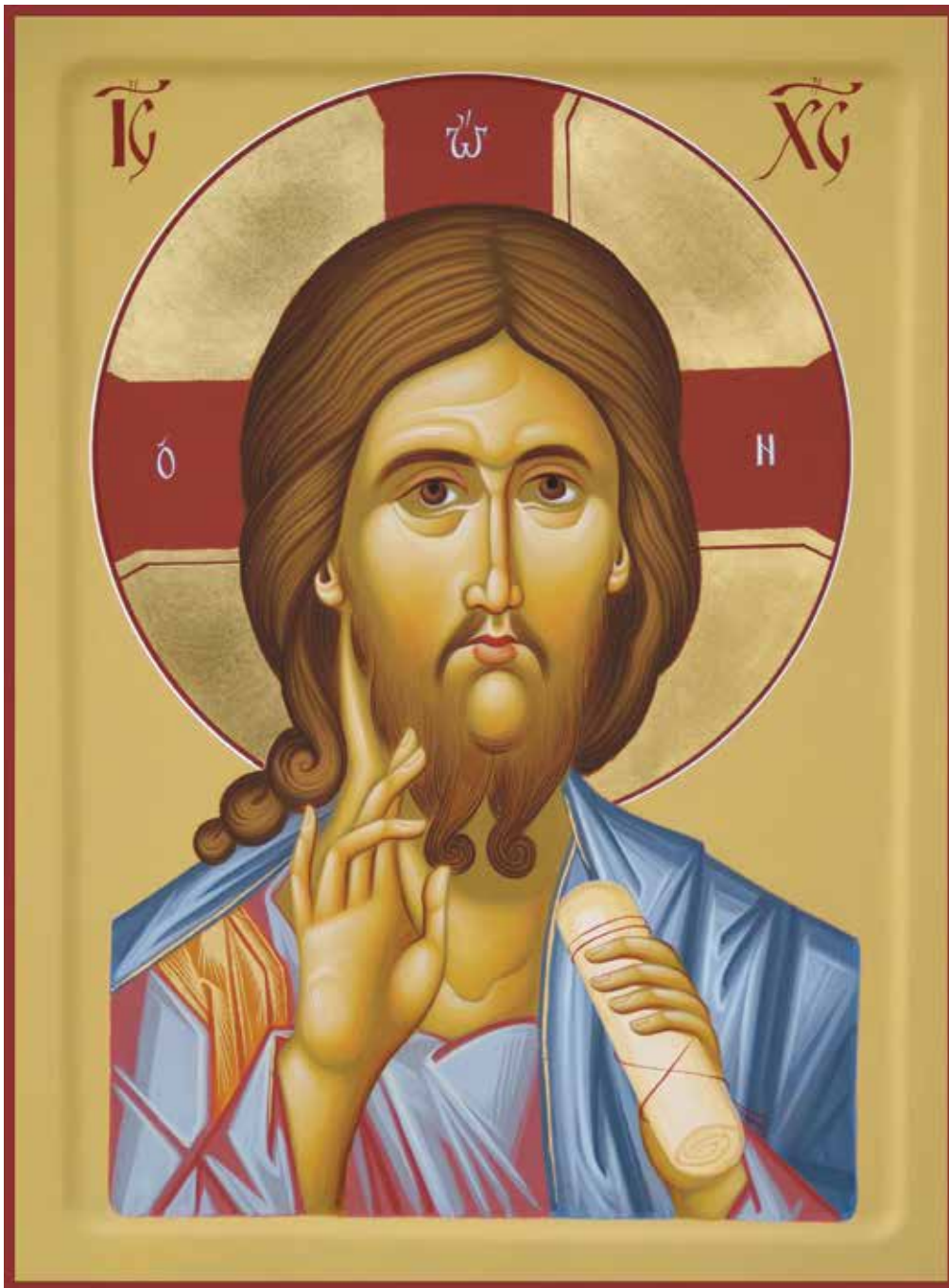
Поменута јеванђелска прича о путу из Јерусалима у Јерихон односи се, како смо рекли, и на крштене

чланове Цркве. Како? Онај ко живи у Христу, у благодати Светог крштења, он, по речима светих Отаца, духовно обитава у Јерусалиму. Ако он, пак, отвори свој ум за греховне помисли и греховни живот, тиме креће из Јерусалима у Јерихон, тј. губи благодат Светога Духа. Тако се и крштени одваја од Христа, па га поново могу напасти разбојници – демонске силе, и довести га у слично стање у којем је био пре крштења. Због тога је и члановима Цркве – крштенима, потребан непрестани подвиг, како би се удаљавали од Јерихона и пребивали у Јерусалиму. Бог једнако воли и крштене и некрштене људе, али крштени имају могућност да живе у духовном Јерусалиму – Христу, док некрштени то не могу.

(...)

Ако се тој мудрости не почнемо учити од младости, а за то имамо прилику, онда нећемо никада. У младости се, дакле, задобија и стиче етос најамника или етос пастира – милостивог Самарјанина. У чему је разлика међу њима? Најамник (егоиста) увек и свагда води рачуна само о себи и својим интересима. Други за њега не постоји, нити је спреман да му помогне, јер је непрестано обузет собом и својим потребама. Шта је и какав је етос пастира открива нам управо прича о милостивом Самарјанину – Христу. Овакво схватање живота задобија онај који се уподобљава Христу и живи непрестано приносећи себе на жртву Богу и ближњима. Такав човек је увек спреман помоћи другоме, јер у другом не види свога противника, него брата.

**(беседа о „Јерусалимљанима“
и „Египћанима“, 2013. године)**

Владика Фотије у манастиру Крка са епископом горњокарловачким Герасимом и покојним епископом славонским Савом

Владика Фотије са игуманом манастира Крка Никодимом, потоњим епископом далматинским

У манастиру Крка

Спасовдан, Бања Врућица 2019.

1.

2.

1. Јеромонах Фотије у својој келији у Сремским Карловцима, 1994.

2. Владика Фотије у родном Змијању на свом огњишту, 2016.

3. Владика Фотије са Епископом бачким Иринејем у Сремским Карловцима; хиротонија, јун 1999.

3.

Владика Фотије са игуманом
манастира Ватопед, старцем
Јефремом, Света Гора 2006.

Владика Фотије у посети
Охридској Архиепископији, 2007.

Покров Пресвете Богородице,
Брод 2019.

Угљевик село, 2017.

Његова Светост Патријарх
српски Иринеј у посети
Далмацији 2015.

Велики Сабор на Криту, 2016.

СУШТИНА ЈЕВАНЂЕЛСКОГ ЖИВОТА

Како можемо да проверимо своје духовно стање и то да ли бисмо овога тренутка били оправдани на Суду Божијем, на којем смо свакодневно? Најпре и најлакше ћемо то проверити кроз свој однос према ближњима, тј. према другим људима. Ако ближњем – другоме човеку – узвраћам зло за зло, онда сам духовно још увек у Старом Завету. Ако му, пак, учиним и веће зло него он мени, онда се уподобљавам незнабошцу и паганину. Тек ако сам спреман да му опростим, онда сам духовно ступио у простор Новог Завета. Дакле, једино ако имамо љубави према ближњима и праштамо им, може се рећи да смо истински прихватили философију крста и васкрсења. Потребно је, дакле, да непрестано живимо распињући себе Богу и ближњима, јер је то суштина јеванђелског живота и најдубља философија Крста Христовог.

(...)

Светитељи су се вером и подвигом уподобили Христу и ево их сада на нашим фрескама, да би нам у Цркви осветљавали пут ка Богу и Царству Небеском. У нашем времену, философија трећег човека из јеванђелске приче, човека са једним талантом, телесног човека - намеће се свима као једина норма и мерило. Једи да би живео, живи да би јео. Егоизам, солипсизам, среброљубље и затвореност за Бога и ближњега - то су основне карактеристике философије модерног, западног човека, која се намеће свима нама. Данас нам се намеће, по речима светог апостола Павла, западно мишљење да је Царство Небеско „јело и пиће“ (Рим. 14, 17).

(манастир Крка, 2013. године)

БЕСЕДА О СТАРОМ И НОВОМ ЧОВЕКУ

*Ако неко настоји да сачува живот свој,
изгубиће га; а који га изгуби, оживјеће га.*

(Лк. 17, 33)

Семе које падне на земљу мора да умре, да би родило род. *Ако не умре, по речи Христовој, онда једно остане, ако ли умре, род многи доноси.* То значи да ако неко жели да задобије нови живот, он мора да умре. А шта то умире? Умире стари човек. Стари човек, то је овај круг овде (показује цртеж). Шта чини старог човека? „Похот плоти, похот очију и сујета живота“ (1. Јн. 2, 16). То су главне одлике старог, телесног човека. Другим речима, стари човек у нама је наша пала природа са страстима и гресима. То треба да умре у нама, да би из нас проклијао нови живот.

Стари човек је обличје (образ), а нови подобије. Обличје наслеђујемо по рођењу, биолошки, а подобије усвајамо вером и подвигом (слободом). Са човеком се, дакле, мора догодити исто што и са семеном које падне на земљу. Оно умире да би из њега проклијао нови живот – клас. То је слика (икона) васкрсења, али и преображења. Свети Оци ово преображење виде и као исцелење старог човека и облачење у новог, одуховљеног. И то се дешава дејством благодати Божије. Све оне способности (силе) човекове, било духовне било телесне, које су у старом човеку литургисале (функционисале) *пара фисин* (противно природи) почињу да се исцељују и дејствују *ката фисин* (по природи, сходно природи). Тако, сада, у новом човеку, оне силе (страсти) које су тежиле злу, почињу да се преображавају у врлине. На пример, нови човек почиње да осећа гнев према греху и злу, његов

немир и несмирење се преображавају у смирење, нетрпељивост (егоизам) у трпељивост и заједништво, стомакоугађање у уздржање. Једноставно, сви пороци и страсти уступају место врлини.

Умирањем и васкрсавањем новог човека достиже се духовно стање које Свети Оци називају благодатним стањем „сина и кћери“. То је стање детета и човека Божијег, обоженог и обученог у Христа, као што и певамо у тропару крштења: „Ви који сте се у Христа крстили, у Христа сте се обукли“ (Гал. 3, 27).

У старом, телесном човеку, иза сваке страсти крије се деловање одређене демонске силе. Преко страсти у нама, демони имају приступа нашем бићу, нашој души и уму. Најтеже је стање када демони имају приступ човековом срцу и грехом и страстима га учине каменитим и неосетљивим. Сетимо се приче о сејачу и семену (Мт. 13). Каменитом срцу приступају демони и узимају реч Божију из њега, тако да „не може род родити“ (Јн. 15, 4). Реч Божија (Христос) може у човеку да узраста само сходно његовом благодатном стању и то стање је, наравно, променљиво. Неко може из стања окорелог срца покајањем да постане добра јеванђелска земља – добар, нови човек; а исто тако може да се деси и обрнуто – од доброг човека да се падне до ада. Та стања у току живота пролазимо сви, па чак и у току једнога дана или тренутка. На пример, ако прихватим само једну богохулну помисао против Бога и брата, моје срце се помрачује и постаје немилостиво и каменито.

Свети Оци говоре: да бисмо се спасили од деловања демонских сила, морамо првенствено да очистимо свој ум, да детронизујемо сатану из свога ума и да задобијемо „ум Христов“ (ми ум Христов имамо). Свети Оци борбу за новог човека виде првенствено као *умну борбу*. Ако ту битку не добијемо, може се

рећи да се још увек налазимо у „Египту“, јер умом робујемо страстима и помислима. Тумачећи први псалм (Блажен човек који не иде на веће безбожничко...), Богоносни Оци кажу да се он првенствено односи на умну борбу. Блажен је човек, то јест постаће блажен онај који се не саглашава са нечистим помислима (логизми), јер ће га оне, уколико их прихвата, поробити и задржати у сфери греха и смрти (Египат). Дакле, без умне борбе се не може духовно напредовати. Да су Адам и Ева били опрезнији у том смислу, не би пали. Ева се прва сагласила са сатанским нашаптајем – помишљу (ми бисмо данас рекли да је примила један умни СМС од ђавола), који је противан Богу. Бог је рекао Адаму и Еви: „Ако будете јели са овог дрвета, умрећете смрћу“ (1. Мојс. 3, 3). Сатана говори супротно: „нећете ви умрети, већ ћете бити као богови“ (1. Мојс. 3, 5). У томе је суштина умне борбе. Ђаво је „отац лажи“ (Јн. 8, 44) и увек говори лаж, поробљујући човека неистином да би га одвојио од Бога. Зато су Оци наглашавали велики значај „разликовања духова“ (1. Кор. 12, 10), то јест помисли. Треба увек да се питамо да ли је помисао која нам долази од Бога или не? Да ли ме приводи добру, води путем спасења или не?

Стари човек робује умним фантазијама и сликама и руководи се њима, не знајући често да се иза њих крије сам човекоубица од искони – сатана. Старац Јефрем из Аризоне каже да помисао када долази човеку на почетку изгледа као мрав (мигмиголеон). Ако је одбијемо – ништа, мир. Ако је прихватимо, она се претвара у лава који нас прогута. То је демонско лукавство. Данас сатана држи у власти многе људе и поробљује их преко мобилних телефона, интернета, фејсбука и уопште виртуелне реалности и другог, убацујући преко ових медија своје слике и предста-

ве и, нажалост, поробљавајући тако многе. Данас су на тај начин нападнута чак и мала деца.

Нови човек у нама, као што смо већ рекли, не може заживети док не очистимо свој ум, како би он у потпуности могао бити посвећен Богу. Чистота ума узводи човека ка чистоти душе, а као плод тога двога задобија се чистота срца. Задобивши чистоту срца, по Господњој беседи о блаженствима, човек бива оспособљен да умним очима „види Бога“ (Мт. 5, 8). Човек је толико широко, дубоко, узвишено биће. Може, дакле, до ада да се спусти, али може да се уздигне и до боговиђења.

По Светим Оцима, човек може да живи на три различита нивоа, тројако: на *паганском* нивоу (када њиме доминирају најниже страсти и грех; природне и противприродне). Данас се, нажалост, то стање потпуне помрачености покушава назвати нормалним, што не помаже човеку, него га још више сурвава до ада. Овде мислимо на покушај легализације педерастичке и содомијске и сваке врсте телесне и умне изопачености, које су по Светом апостолу Павлу, последица умне нечистоте: „и како не марише да познају Бога, предаде их Бог у покварен ум да чине што је неприлично“ (Рим. 1, 28). Други ниво на којем неко, по Светим Оцима, може да живи је *старозаветни* ниво (када се живи узвраћајући зло за зло, зуб за зуб, око за око (2. Мојс. 21, 24)) и не може да се опрости другоме. То је оно старозаветно у нама. Трећи ниво је *новозаветни*. То стање је оно стање у којем се човек уподобљава самоме Христу и живи философијом крста – распињући се непрестано у љубави према Богу и ближњему. Могли бисмо слободно рећи да нови човек заживљава у нама тек када ступимо на новозаветни ниво и постајемо слични Христу. Свети Оци говоре да и у том новозаветном уподобљавању

Христу постоје различити духовни степени. Сетимо се јеванђелске приче о сејачу и семену, која каже да један доноси плод по тридесет, други по шездесет, а трећи по сто (Мт. 13, 8). То значи да ми ни у новозаветној Цркви не достижемо сви исти степен светости, то јест обожења. Зашто? То је тајна, тајна слободе и љубави. Уколико неко има више љубави према Богу и ближњему, утолико ће он и више напредовати – уподобљавати се Христу. О овоме нам говори и јеванђелска прича о талантима (Мт. 25).

Старац Силуан Атонски каже да онај ко је узнапредовао у духовном – новом животу (монах, хришћанин), почиње у себи да осећа троструко деловање благодати Божије. Благодат прво почиње да дејствује у уму (деловањем благодати „отвара се ум“ за разумевање Божанских тајни). Затим она наставља да делује у души, да би се, по старцу Силуану, на крају осећала и у телу. То је стање када је целокупна личност прожета и сједињена са Богом. Оно би се, по старцу Силуану, могло назвати обожењем (теосис) човека. Други Оци су то исто називали „благодатно стање сина“. Да су многи светитељи Цркве достигли тај ниво обожења, показују њихове нетрулежне мошти, којима их је Бог прославио овде на земљи, пошто су они прославили Њега својим животом.

Да се вратимо на почетак: „Ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га“ (Лк. 17, 33). Какав живот? Мимо Христа, земаљски, ограничен, родбински... Живот који нас држи детерминисаним смрћу (као кад се пиле налази у јајету). Потребно је изаћи из те љуске, како бисмо предокусили нови живот, који нам се дарује у Цркви Христовој, то јест, који нам сам Христос дарује у Литургији Цркве. Тек у Литургији доживљавамо плодове новог живота и новог човека и узрастамо из мере у меру, док не достигнемо „ме-

ру раста пуноће Христове“ (Еф. 4, 13).

Ово би укратко било наше скромно размишљање о овој теми – семену које умире да би родило нови и богат род. Ми смо сви то семе које ће умрети када дође време наше смрти. Тада тело предајемо земљи док не дође Васкрсење. Тек у светлости Васкрсења биће потпуно јасно колико је свако од нас стекао у себи новог, христоликог човека. То ће нам бити и мера на праведном Суду Божијем и по томе ћемо, у крајњем случају, задобити своје заслужено место у Царству небеском. Амин.

(Шибеник, о Светом Сави, 2013. година)

НА ДРУГОЈ СКУПШТИНИ СНВ-А У ЗАГРЕБУ

Уважена господо,

Дозволите ми да Вас срдачно поздравим на Другој скупштини СНВ-а у Загребу и да Вам пренесем благослове Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја и надлежног Митрополита загребачко-љубљанског Г. Јована, који због својих обавеза нису са нама овде, али су ту ипак својом љубављу и молитвом.

Свима нама овде сабранима добро је познато да су темеље модерне европске мисли, а посебно њене политичке философије, поставили грчки философи и научници, првенствено Платон и Аристотел.

Платон је, у оквиру своје идеалистичке философије, сматрао да хармонију која постоји у космосу, треба на најмудрији начин оприсутнити у оквиру једне државе, тада државе града – полиса. Да би се тај идеал остварио, ту државу, по њему, треба да воде философи, то јесте најмудрији и најморалнији људи. Они би требали бити гарант да ће сви становници државе – полиса остварити своја права, а циљ државе је

да се стара о добробити свих грађана. По Платону, читав свет се темељи на идеји Добра, па отуда добро мора бити и у основи државе.

Аристотел, пак, иако најдаровитији Платонов ученик, у својој теорији државе и философије уопште, много више нагиње реализму. Он не идеализује државу, али сматра да је човек првенствено друштвено – социјално биће (*zoon politikon*) и да се као такав остварује у оквиру једне државе. Држава је, дакле, дужна да свакоме појединцу и своме грађанину то омогући.

У раном Средњем веку, блажени Августин нуди један свој концепт „Државе Божије“ (*Civitas Dei*) у којој је све утемељено на ауторитету вере и Цркве. Касније, у Византији настаје позната теорија „симфоније“, по којој однос Цркве и државе треба да буде као однос душе и тела у човеку. Душа и тело не постоје једно без другог, а сврха им је да се међусобно помажу и изграђују. У историји српског народа најпознатији је остао период средњевековне „светосавске теократије“, у којој су владари неретко бивали светитељи, па је због тога светост у тој држави била уздигнута на пиједестал и постала критеријум свих ондашњих друштвених и културних токова.

Због ограниченог времена, поменућемо само потоње социјалне и буржоаске револуције у Европи и Русији, и страшне светске ратове из којих је проистекло савремено политичко доба. У наше време, време европске демократије и велике породице европских држава - којој од ове године припада и Хрватска - основна начела су демократија и владавина права. Под овим правом се подразумевају опште људска и мањинска права. На њима се темељи и сама Европска унија.

Дакле, од Платоновог идеализма – апсолутног добра, па до Аристотеловог реализма – добра колико је

то могуће. Од Августинове државе Божије, до византијске „симфоније“ са немањићким идеалом „светости“. Од друштвених и социјалних револуција XVIII и XIX века, стигло се до европске демократије и опште прокламоване владавине људских права.

То је само овлаш дата генеза философских и политичких мисли о којима би свакако требало размишљати и, уколико је то данас могуће, понечему се од поменутог и вратити.

Какво је место и улога Цркве у свему наведеноме и какав је њен допринос држави уопште?

Православна Црква се увек чувала (са мање или више успеха) од уплитања у директне токове световне политике, чувајући византијски и немањићки принцип „симфоније“ (сарадње) у односу на државу. Потпуно су јасне Христове речи да „Царство моје“, тј. Црква „није од овога света“ (Јн. 8, 23), што не значи да Црква нема одговорност за свет и државу. Напротив, Црква, тј. ми хришћани позвани смо да будемо „со и светлост свету“, те благовесници основне хришћанске истине о Распећу и Васкрсењу Исуса Христа. Та крстолика вера у Христа и Васкрсење јесте оно што обликује целокупно деловање Цркве у друштву – како у духовном и културном, тако и у социјалном и политичком смислу. Црква је она која нам сведочи да је суштина вере, суштина Закона и Пророка - љубав према Богу и ближњим (Мт. 22, 40). То би требао бити и јесте њен највећи допринос свакоме друштву и свакоме времену, па и времену у којем ми данас живимо.

Са друге стране, као и људска институција, која постоји више од две хиљаде година, Православна Црква је чуварка и опште људских вредности: хришћанске традиције и морала, богослужбеног типика, црквене архитектуре, своје словенске писмености

и ћириличног писма, фрескописа, иконе и црквеног појања. Обе ове поменуће компоненте – и божанска и људска – чине једну неодвојиву целину у деловању Православне Цркве и једино као такву можемо је истински разумети.

Овим скромним мислима завршио бих своје обраћање. Желим сваки успех у раду Другој скупштини СНВ-а у Загребу. Знамо да од тога увелико зависи будућност и добро српске заједнице, као и СПЦ у Хрватској. Пред српском заједницом у Хрватској стоје многи изазови и проблеми о којима други знају боље и више од мене. Што се тиче нас, представника СПЦ, ми се непрестано молимо за добро свих, за добро државе у којој живимо и свих њених грађана без обзира на веру и нацију. Бог нас је све створио и позвао да живимо у међусобној и братској љубави. На крају бих додао да ми Срби не тражимо ништа више од онога што нам Устав и закони Хрватске и Европске уније прописују, али да не пристајемо ни на мање од тога. Живели и Бог вас благословио!

(Загреб, 09. новембар 2013. године)

О ЦАРСТВУ НЕБЕСКОМ

Постоје до данас многе погрешне представе о Царству Небеском. У време Христово, Јевреји су Царство Небеско видели као земаљско Царство и Христа хтели да учине својим царем, али им је Он одговорио: *Царство моје није од овога света* (Јн. 18, 36). Црква, дакле, не може бити поистовећена са овим светом тј. са државом, што је данас, нажалост, на западу прихваћено. Са друге стране, за телесне људе Царство Небеско је *јело и пиће* (Јн. 6, 55), јер такви људи живе само на земљи и не размишљају о вечности. Православна Црква мора и једнима и другима да посведочи своје

искуство да је Царство Небеско „благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа“, тј. света Литургија и да је литургијско сабрање предокус (икона) Царства Небеског овде, на земљи.

ДРЖАТИ СЕ ПРАВОСЛАВЉА

Ми Срби непрестано се требамо враћати том светосавском – немањићком идеалу, јер једино тако идемо путем спасења. Експеримент са комунизмом скупо смо платили, а глобализам би нас могао коштати још више. Зато, држимо се Православља, јер смо једино ту код куће која чува наш духовни идентитет.

О ВРЛИНИ

Већ се античка философија поистовећује са врлином тј. знање са врлином. Тај идеал је, нажалост, у модерној европској философији изгубљен. Данас се знање поистовећује са количином информација, компјутерима, чиповима... То, наравно, није знање већ технологија. За нас у Цркви, истинско знање је препознати *Христа и то распетог* (1. Кор. 2, 2) и уопште разумети Тајну Христа, да би по философији светог апостола Павла, Христос живео *у нама и ми у Њему* (Гал. 2, 20). Сама врлина мимо Христа не спасава човека. Она је корисна утолико што врлинског човека може и треба привести Христу, јер мимо Христа врлине не могу донети праве духовне плодове.

(...)

Ни хришћански пијетизам Запада, нити будистичко – хиндуистички аскетизам Истока не спасавају човека. Човека спасава само Христос Господ и Његово Јеванђеље, и то онако како је оно неизмењено и сачувано од светих апостола и светих отаца

у Православљу. Данас се, нажалост, проширило мишљење да је довољно бити добар човек, па ће нас Бог спасити. То је плод протестантске теологије на којој се делимично темељи модерни екуменизам. Екуменисти кажу да ниједна Црква нема пуноћу истине, па хајде да се сви ујединимо не би ли били истинска Црква. То схватање је потпуно неприхватљиво за Православне. Учење светих отаца и искуство саме Цркве сведочи да је Православље Једна Света Саборна и Апостолска Црква у коју су позвани да уђу *сви народи* на земљи (Мт. 25, 32) како би се спасили. Бити православан - то је највећи дар и највећа врлина, али, свакако, и велика одговорност.

(...)

Свако од нас је позван да буде милостиви Самарјанин (Лк. 10, 25-37), не хуманитарац, социјални радник итд. То је данас западни идеал. Људе морамо волети христоликом љубављу, а те љубави нема мимо Цркве и мимо заједнице са свима Светима.

(Православни мисионар, 2014. године)

О МИЛОСТИЊИ

У ове великопосне дане, када поред редовних богослужења, имамо и пређеосвећене Литургије, како би се сви заједно присаједињавали тајни Христа, позивамо подручно нам свештенство и монаштво да врлини поста и молитве, додамо и трећу, а то је милостиња.

Када помињемо милостињу, подсећамо на то да ми у оквиру Епархије далматинске већ имамо формирану харитативну службу *Милостиви Самарјанин*, па у оквиру њене делатности позивамо све црквене општине и манастире на прикупљање помоћи за најсиромашније.

Та помоћ може бити у храни, одећи или нечему што је људима – повратницима најпотребније, као што су основни намештај, кућни апарати, средства за личну хигијену, итд.

У ову акцију треба укључити и све имућније људе, како са простора појединих парохија, тако и људе који су тренутно избегли, али одржавају контакт са својом Црквом и својим народом. На тај начин би се у ову нашу харитативну делатност могла укључити и наша Дијаспора, која има жељу и могућност да помогне најсиромашнијима на просторима Епархије далматинске.

На крају, нека ми буде дозвољено да се сви заједно подсетимо јеванђељске истине да ће на Суду Божијем пресудно за свакога бити колико је имао љубави према Богу и ближњима. Када се спомене љубав према ближњима, мисли се првенствено на делатну помоћ ближњима у невољи: „Јер огладњех, и дадoste ми да једем; ожедњех, и напојисте ме; странац бијах, и примисте ме; наг бијах, и одјенусте ме; болестан бијах, и посјетисте ме; у тамници бијах, и дођосте мени“ (Мт. 25, 35-36).

**(званично саопштење,
Е. бр. 24/15; 05. 03. 2015; Шибеник)**

РЕВНОСНИ СЛУЖИТЕЉИ

Правог пастира „разједа ревност“ за храм Божији и труди се да у сваком његовом храму влада свештени мир, поредак и благољепије. Стога, заиста, можемо рећи да је брига о храму и изглед самога храма, као и његова безбедност, слика и прилика самог свештеника. Због тога, на овом пољу сви треба да се трудимо, како би нас Господ уврстио међу своје рев-

носне свештенослужитеље и пастире, а никако, не дао Бог, међу најамнике.

**(из званичног саопштења
Е. бр. 59/15; 2015. године; Шибеник)**

О односу са другим вероисповестима

Наш однос са свим људима, па и са представницима Римокатоличке цркве, дефинисан је нашом вером, тј. светим Јеванђељем. Када то кажемо, мислимо на коректан хришћански и људски однос, наравно, поштујући каноне и традицију наше Цркве. Није добро падати у хришћански сентиментализам, нити, са друге стране, заговарати екстремни зилотизам, већ, и по овом питању, најбоље је држати се царског пута светоотачког Православља. Наша брига о Далмацији је првенствено брига о православним верницима, јер за то имамо пастирску одговорност.

Наравно, да, са друге стране, имамо одговорност и према људима који исповедају другу веру: римокатолицима, протестантима и представницима других религија. Потребно је да и њима, како животом, тако и у дијалогу, покажемо и посведочимо наш православни етос и лик Господа нашег Исуса Христа, који чувамо, како у својој вери и богослужењу, тако и у православној уметности, па ко има очи да види, нека види.

(Православље, 2015. године)

ТАЈНА ДУХОВНОГ ЖИВОТА

Чули смо данас од Светог апостола Павла како нас уводи у тајну духовног живота и у тајну Цркве, када говори да ће се после времена светих Апостола појавити јереси у Цркви које ће раздирати Тело Хри-

ство. Те јереси су плод телесног умовања, телесне философије људи који неће прихватити ум Христов, неће прихватити дух Јеванђеља Христовог, него ће умовати по законима света, тела и греха. (...) То је свети апостол Павле рекао као поуку свима нама, да се чувамо телесне философије. И ми, који смо у Цркви, имамо то искушење, зато што нас телесно мудровање може одвести у неке ћорсокаке и навести нас на нездрав пут у духовном животу. То је плод телесне философије. Свети апостол Павле нас упорно подсећа да је то непрестани подвиг и распеће. Од тренутка крштења имамо пред собом, пре свега, ову истину: да се васпитавамо у духу Јеванђеља, да побеђујемо у себи палу природу и телесно умовање.

Са друге стране, чули смо из првосвештеничке молитве да се Господ непрестано стара за Цркву Његову. Цркву коју је задобио страдањем својим, крвљу својом, жртвом својом, љубављу својом; и да се Он моли Богу Оцу за Цркву која слуша реч Његову и која иде путем Његовим – путем Његовог Јеванђеља, путем Његове науке, која држи све што је Он заповедио - сву пуноћу Јеванђеља. Ништа се не одбацује, ниједна јота, ниједна цртица – то је пуноћа, то је јединство Цркве Христове. Зато су свети Оци и велики учитељи Цркве управо тако држали. Од светих апостола, светих отаца, светих васељенских сабора, са посебном пажњом и ревношћу се чувала пуноћа и јединство Цркве Христове, која се остварује пуноћом живота у Христу, ако се у пуноћи испуњавамо благодаћу Духа Светога. Ово се наслања на оно што смо претходно рекли да морамо непрестано стражити над собом и над телесним покретима у себи, у својој души, у своме срцу, јер ту се крију непријатељи нашег спасења – страсти и демони, који војују на нас управо преко тих страсти, које се гнезде у нашим ср-

цима. На путу смо, нисмо стигли до краја, неопходни су ревност, борба и подвиг. Свети апостол Павле, свето Јеванђеље и сам Господ нас поучавају како да се боримо – да будемо послушни Цркви својој, да будемо у јединству са Црквом, да будемо у јединству са собом, са умом својим и благодаћу коју смо примили у светом Крштењу, и тако да војујемо битку која нам је на спасење.

(беседа у Новом Саду, мај 2015. године)

О СВЕТОЈ БРАЋИ КИРИЛУ И МЕТОДИЈУ

Оно што је карактеристично за свету браћу Кирила и Методија јесте то да су нам они превели део свештених списа са грчког изворника на словенски језик. Нису успели све да преведу, али оставили су нам *Четворојеванђеље* и богослужбене текстове, а њихови ученици ће довршити то богоносно дело. Они су нам, такође, оставили ћирилицу, тј. глагољицу за западне Словене. Дакле, њихова мисија је била уистину православна, јер када православни мисионари долазе у један народ, они га крштавају, охристовљују заједно са њиховом културом, уметношћу и обичајима, не вршећи, притом, никакво насиље над њима.

У том смислу, много дугујемо Светој Браћи, јер су они уз светог Саву, заиста, наши духовни оци. Привели су нас светом Православљу, али су нам дали и православну философију живота и православну културу коју треба да негујемо једнако као и своје Православље. О овоме што говорим сведоче наши свети храмови, иконе, крстови, сва знамења која имамо у црквама. Велико је дело светих Кирила и Методија, а њихово прегнуће наставља свети Сава и довршава крштење Срба.

(беседа у Новом Саду, мај 2015. године)

КО ЈЕ МОЈ БЛИЖЊИ?

Поука данашњег празника је да будемо православни хришћани – да волимо Бога и ближње. То је наша философија. Али, чим кажемо ближњи, одмах се питамо: **ко је мој ближњи?** Одмах правим селекцију и сходно телесном умовању процењујем људе. То нас спутава да христолико волимо све људе, чак и своје непријатеље. По законима пале природе и телесног умовања, ми се затварамо и ограђујемо од другог; не видимо у њему свог брата и боголико биће, већ видимо непријатеља и супарника против којег треба да се боримо. То је погрешно; то није врлински.

Свети Кирило и Методије нас, пре свега, уче да волимо Бога. Тако и ми треба да тежимо да видимо Бога сада, овде у историји, као што су га видели свети апостоли и светитељи. То је смисао и циљ нашег живота – да видимо Бога на светим Литургијама, на иконама; али да Га видимо и у својим ближњима. Тај духовни степен су достигали духовни, просветљени људи – видели су у другом човеку образ и икону самога Христа. То је веома узвишена философија; у њој се крије тајна духовног живота. По томе ће нам се, у крајњем случају, судити. Ако нисмо видели Бога, можда је то зато што се нисмо довољно подвизавали; слаби смо, падамо. Онда бар да уложимо труд да у ближњима видимо Христа. Тако се спасавамо, јер чинимо добра дела – помажемо им у ношењу њиховог крста – крста невоље, муке, туге, распећа и немоћи.

(беседа у Новом Саду, мај 2015. године)

КОЛИКО ВЕРУЈЕМО У БОГА?

Олако ћемо данас, као и кроз читаву историју, рећи да верујемо у Бога, па чак и да волимо Бога. Ме-

ђутим, колико је то истина даје нам се да проверимо кроз љубав према ближњима. И ту одмах долази питање: ко је мој ближњи? Кога, у ствари, ја треба да волим? Прво што бисмо рекли то је да волимо своју породицу – логично. Потом можда своје комшије, па онда и становнике наше улице. Међутим, да ли је то љубав Божића? А онда би додали: Не, ја волим и све своје суграђане у Шибенику, Загребу, Београду, Паризу, Москви; па на крају и све припаднике свога народа, јер „ми смо посебни; ми смо бољи од других“... Да ли је ту крај божићне љубави? Не, божићна љубав је и од тога шира и свеобухватнија. (...) На самом крају, дакле, долазимо до сазнања да је љубав Божића савршена љубав, јер нас она позива да волимо све људе и читаву творевину као дар и плод љубави Божије. Све претходно поменуте љубави су ипак земаљске и ограничене, без обзира на то колико нам биле блиске. Божићна љубав је, пак, савршена, јер нас она распиње, то јест, тражи од нас онакву љубав каквом нас воли сам Христос.

(Шибеник, Бадње вече, 2016. године)

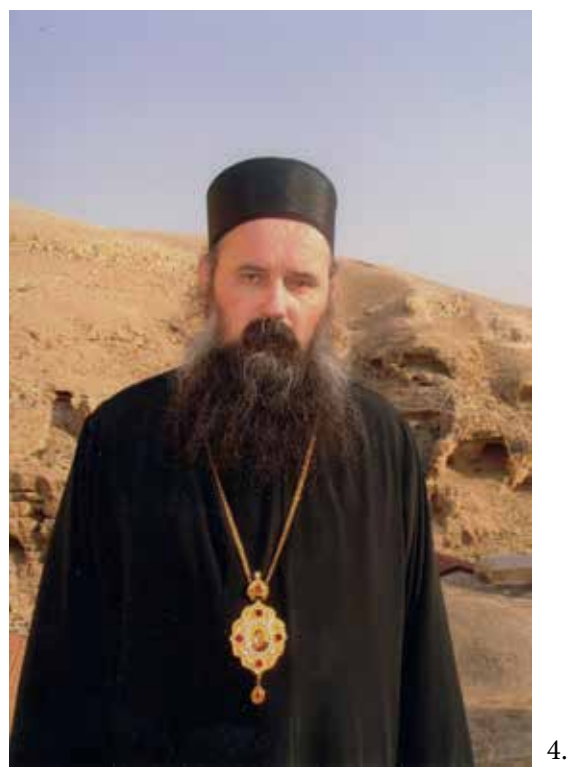
1.

2.

3.

4.

келија Патерица, Света Гора, 2018.

1. У селу Отишић, Далмација,
2016.

2. Манастир Крка, 2007.

3. Испред епископског двора у
Шибенику, 2009.

4. Манастир светог Саве
Освећеног, Света Земља, 2006.

манастир Григоријат, Света Гора, 2018.

1.

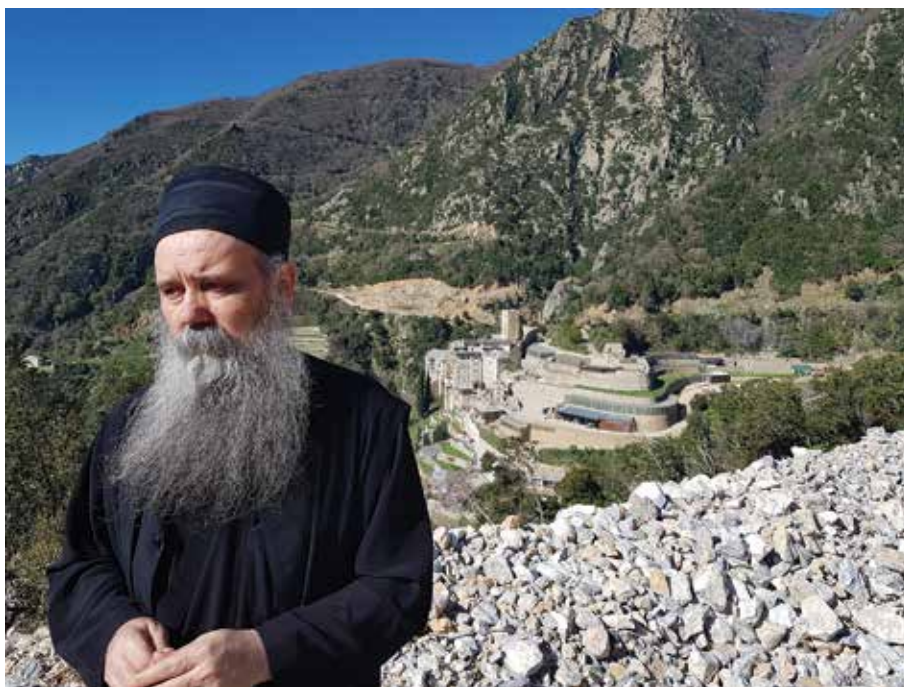
2.

3.

4.

Изнад манастира Григоријата, Света Гора, 2018.

1. Са игуманом манастира
Григоријат, архимандритом
Христифором, Света Гора, 2018.

2. Са епископом крушевачким
Давидом, Бијељина, 2018.

3. Са Патријархом српским
Иринејем у Шибенику 2015..

4. Са митрополитом Сергијем
(УПЦ-МП), манастир Суроти,
Грчка, 2019.

Испред скита светог Андреја на Светој Гори, 2017..

1.

2.

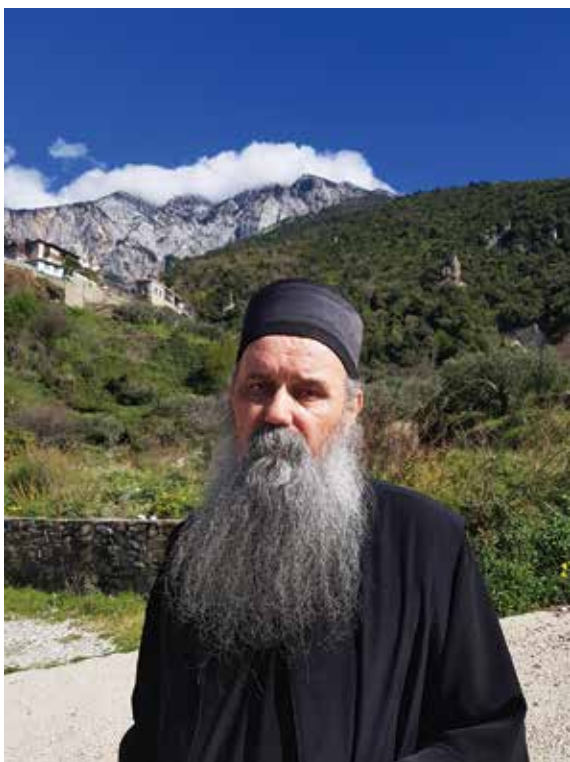
3.

1. Са игуманом манастира Хиландар, архимандритом Методијем, Света Гора, 2018.

2. Испред чудотворне иконе Пресвете Богородице Старице у манастиру Пантократор, Света Гора, 2018.

3. У посети манастиру Григоријат, Света Гора, 2018.

Фотографије десно: Посета Грчкој и Светој Гори, 2018-2019.

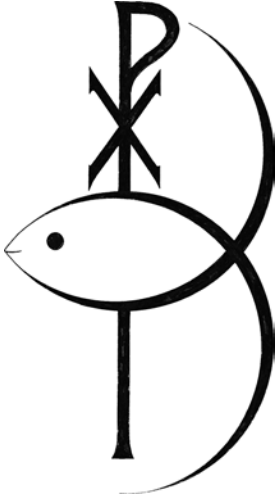

Епископ бачки Иринеј и
јеромонаси Порфирије и Фотије
почетком деведесетих година
у манастиру Ковиљ

Јеромонах Фотије и свештеник
Јован Петковић са верницима
испред Горње цркве у Сремским
Карловцима 1994. године

2017-2019

ДЕЦА УСВАЈАЈУ ОНО ШТО ВИДЕ

Иако се о томе много прича, нема тог концепта који може да реши проблем наших богословија. Веома је једноставно, онај ко ради у богословији потребно је да има љубав према тој деци, јер љубав исцељује. Ако је неко свештеник - да препознају у њему свештеника; ако је монах - да препознају у њему монаха, ако је професор - да је хришћанин и човек. Деца усвајају оно што виде, и зато мислим да су примери које им одрасли пружају и те како важни. Знате, непрестано се залажем у Светом Синоду да се богословије очувају. Оне су веома значајне, само је потребно уложити напоре да се у њима измени дух; да људи који тамо раде чине то пожртвовано и са љубављу. Тада ће богословије заиста бити не само квалитетна училишта, већ и духовни стубови нашег народа.

(интервју за РТС, август 2017. године)

О СТРАДАЊУ

Проблем настаје када је човек који страда одвојен од Цркве. Он тада не види смисао свог крста, било да је у питању политичка обесправљеност, болест, неправда или неко друго страдање. Али, када је у Цркви, онда схвата да је Христос понео наш крст на Голготи и свим бићем осећа да је његов крст у односу на Христово страдање и жртву само један крстић, који, ако га благодарно носи, може да га оплемени и води уским путем спасења. Велики изазов је како наш народ оцрквенити. Шта то значи? Да сваке недеље и

празника бар неко из куће присуствује Литургији; по могућности да се причести; да упали свећу за своје ближње; и на овај начин понесе благослов у свој дом.

(интервју за РТС, август 2017. године)

ХРИСТОС ЈЕ ПУТ, ИСТИНА И ЖИВОТ

Живот је велика драма. Највећи умови овога света, од античких мудраца, Сократа и Платона, па све до модерних материјалиста и егзистенцијалиста, покушавали су да објасне тајну живота, ту драму и преплет светлости и таме, добра и зла, и нису успели. Боље рећи, успели су делимично. За нас верујуће хришћане, једино решење и одговор на све животне и људске недоумице дао је сам Христос, поставши реалан и савршен човек, а бивајући Син Божији од вечности. Ушавши у матицу и вртлог овога света, Христос је постао Пут, Истина и Живот, дарујући нам све то својим Крстом и Васкрсењем. Све, дакле, што затекнемо срушено, било цркве или села, видимо као крст и страдање и све то вапије за обновом и васкрсењем. Мисија једних је да руше, других да обнављају. Ово друго је, мислим, узвишеније.

(интервју за Искру, новембар 2017. године)

ЉУДСКОСТ И ПОШТЕЊЕ

Сви смо свесни да живимо у ери глобализма, који као жрвањ меље све пред собом – и нације и вере и културе. Ратови у Египту, Либији и Сирији нам то најбоље сведоче. Они неће на томе стати. Глобалисти свим средствима воде борбу против нација, покушавајући да бришу све разлике, зарад стварања новог комунизма, тј. глобализма као гробнице свих народа, која ће бити проглашена бастионом мира,

слободе и благостања.

Тако ће последња превара постати гора од прве. Наиме, све тоталитарне државе и системи биће само бледа сенка онога што нам се спрема. Има ли томе лека и како се томе супротставити, том „стакленом дворцу“, како га је називао Достојевски? Има! Људскост и поштење и све оно што једна нација, као дар од Бога носи у себи. У томе нема никаквог шовинизма, нити теорије натчовека, већ је то афирмација нације у оном најбољем и исконском смислу. Управо је то разлог зашто Путин враћа патриотизам у руске школе; јер у руској идеји не постоји глобализам, већ братство свих народа, утемељено на божанским и људским принципима.

(интервју за Искру, новембар 2017. године)

О Косову и Метохији

Наш Патријарх Иринеј често говори да је Косово наш Јерусалим. Тамо је наша духовна Колевка, не мит и митологија. Колико се ми Срби будемо враћали себи, Богу и својој вери, толико ћемо се враћати Косову и Метохији, Лазаревом завету и косовским божурима. Не може један народ да живи без својих корена. Сваки се човек, као и један народ, у светом Јеванђељу упоређује са дрветом. Наши српски корени су на Косову, а плодови су по читавом свету, ма где наш народ живео. Моћници овога света, руковођени идејом глобализма, покушавају да нам отму Косово, али неће успети, јер је Божија прва и последња. Косово можемо изгубити само онда, ако га не буде у нашим срцима.

(интервју за Искру, новембар 2017. године)

НЕ ЖИВИ ЧОВЕК САМО О ХЛЕБУ

Негде је један амерички дипломата на питање: „Докле ћете мучити и унижавати Србе?“, одговорио: „Док не направимо од њих Чехе“. То је суштина. Све обезличити, модификовати и направити човека новог доба (New Age), који једе да би живео и живи да би јео. Управо оно што је говорио Велики инквизитор код Достојевског: Ми ћемо нахранити људе и они ће поћи за нама. Зато је данас задатак Цркве и сваког нормалног човека патриоте да се супротстави том унижењу људског бића и да сви заједно кажу: „Не живи човек само о хлебу, него од сваке речи која излази из уста Божијих“. Сви заједно, дакле, позвани смо да чувамо све оно позитивно што је човек вековима стварао – дар језика, писменост, културу. Једино се на тај начин можемо супротставити Молоху глобализма, о чему су писали Орвел и други умни људи, они који сачуваше божански лик и божанску икону у себи. Такви људи су нада и утеха нашег времена, јер су чувари вере и људског достојанства.

(интервју за Искру, новембар 2017. године)

ЕТО ГА КРСТ!

Увек треба да се окупљамо око своје свете Цркве; да слушамо глас Апостола и глас светог Јеванђеља. Данас смо се од светог апостола Павла поучили да човек у животу мора непрестано да носи крст свој. (...) Човек је крстолико биће; кад рашири руке, ето га крст. То нас увек подсећа да је сав наш пут, пут спасења, пут Крста, а не као друге религије које покушавају да живе мимо крста. (...) Религије које теже да изађу из проклетог круга постојања и живота и да оду у ништавило. Њихов циљ је да превазиђу крст

и страдање - све што је бременито, тешко и подвижничко у овоме животу.

Са друге стране, религије или философије које стреме телесном умовању, кажу да не постоји ништа у овоме животу осим угађања телу, те да је Царство небеско јело и пиће. По њима, човек живи да би јео и једе да би живео. Тако су, како знате, живели римски императори, тако је живео безумни Ирод који је дао да се погуби свети Јован Крститељ. То су људи који живе од ручка до ручка и од вечере до вечере. Међутим, та философија је кратког даха и исцрпљује се у оквирима овога живота и света.

Црква нас, међутим, учи средњем, Царском путу - путу крста, путу прихватања страдања, које није бесмислено, јер нас води у Васкрсење из мртвих. То страдање је охристовљено страдањем Христовим, Његовом Голготом. Тај подвиг се одвија, како у животу једног човека, тако и у животу једне породице – домаће Цркве, али и једног народа. Ако је човеков живот боголик, онда он у дубини и ширини прихвата ту философију и тај начин живота. Зато, када наиђу невоље на боголики народ, он пости. У Старом Завјету, у тешким искушењима постиле су чак и домаће животиње, као вапај Богу да се смиљује на народ, да га заштити од невоља, ратова, земљотреса, поплава и других мука.

То је једна димензија. Друга је оно што смо данас чули у светом Јеванђељу да је смисао крста да задобијемо љубав Христову. Дакле, мучење и страдање је довело светог апостола Павла до тога да је био узнесен на треће небо, где је видео тајне Царства небеског, тајне које нису доступне обичним људима. Оно што нас чека у вечности, ако се тога удостојимо, показаће да су све муке и невоље у овом свету ништа у односу на оно што нам Бог припрема у вечном животу.

Колико смо напредовали у духовном животу, можемо проверити по нашем односу према ближњима, према људима које свакодневно сусрећемо. Ако смо мало узнапредовали, видећемо у ближњем икону Божију и христоликог човека. Чак и онога ко ми је непријатељ нећу презрети и одбацити, зато што он тога тренутка не иде путем спасења и не може да прихвати љубав коју имам према њему. Тако ће бити и у вечности, када буде Други долазак Христов и када се безобална љубав Христова разлије на цео свет, сву творевину. Неки људи ће моћи да прихвате ту љубав, јер су навикли на њу. Други неће, јер су се у својем животу затворили за љубав Божију поставши егоисти и мрзители ближњих својих. Зато нас Црква у овом животу припрема да примимо у себе љубав Божију, љубав јеванђелску, љубав чисту, љубав Светог Духа, којом ћемо живети и у вечности.

(беседа у Зворнику, октобар 2017. године)

ЧУВАЈМО СВОЈЕ ПРАВОСЛАВЉЕ И СВЕТОСАВЉЕ

Чујем да се код нас у Бијељини редовно одржава нека врста хиндуистичких сеанси. И баш сам се потресао. Зар је могуће да наши православни Срби иду на јогу, некакве спиритистичке сеансе, и да приступају разним индијским сектама? Да заборављају своје православље, своје светосавље – изворну и аутентичну духовност коју имамо и негујемо. Никада не заборавите да православно хришћанство заиста негује савршену духовност. Наше православље је неизмењено, хришћанско и апостолско учење већ две хиљаде година. Православље је аутентична Црква и аутентична духовност. Немамо потребе да идемо другима који нам нуде полуистину и доносе лажна учења. Без обзира на то да ли су у питању хришћан-

ске, индијске, окултне или спиритистичке секте - све нас то одваја од Цркве и Бога живог. Нажалост, на нашим просторима дејствују многе секте. Људи одлазе на та окупљања, лутају и учествују у сеансама после којих доживљавају тешке духовне и душевне промене, а поједини помуте умом и потпуно се изгубе. Секте поробљавају човека, не само духовно, већ на сваки могући начин. Зато апелујемо на све православне хришћане и људе добре воље да не иду лажним учитељима и пророцима. Да не идемо онима који доносе лажну духовност. Чувајмо своје православље и светосавље. То је пут спасења. То је пут којим су ишли свети оци Цркве, као и наши светитељи – свети Сава и свети Симеон Мироточиви, и сви други свети људи нашег рода, до најновијег светитеља Патријарха Павла. Од њега смо могли и можемо да се научимо скромности, смирењу и дубокој вери. Он је био човек низак растом, али је био и остао духовни горостас у нашем народу. Учите своју децу православљу и вери светих. Не дозволите да иду код лажних учитеља и лажних пророка, јер је то веома опасно духовно искуство које може човека потпуно да ишчисти и смртоносно рани. Дај Боже да наш српски православни народ у Републици Српској слуша речи своје Православне Цркве, јер само тако идемо сигурним путем спасења.

(Бијељина, 2017. година)

НЕБЕСКА ЛИТУРГИЈА

Посебна Божја благодат сабрала је данас нас тројицу владика, свештенство, монаштво, сестринство манастира Тавна, као и све вас, браћо и сестре, јер смо донели честицу моштију светог владике Николаја Жичког и Охридског. Дуго је то била жеља овог

манастира. По Промислу Божијем, из нашег владичанског двора донели смо честицу моштију да у овој светињи пребива свети владика Николај који је са нама непрестано у молитвама. Као што знате, он је написао Небеску Литургију, где каже да се српски светитељи непрестано моле за нас, за наш распети народ и наше мученичко Косово и Метохију. Дивно је испевао свети Николај Небеску Литургију. Та песма је толико потресна и да ништа друго осим ње није написао, довољно би било. „Кад се света литургија сврши; светитељи Христу прилазили; и пред њиме поклон учинили; најпоследњи Светитељу Саво; и са Савом Срби светитељи. Свети Саво метаније прави, Ал` се не хте светац да усправи; већ остаде на земљи лежећи“, казује у тој песми свети владика Николај. (...) Сада ће светитељ Николај Српски бити у манастиру Тавни, да чува ову светињу, све наше православне Србе у Зворничко-тузланској епархији, и широм Републике Српске; да чува сваку светињу и цркву посвећену именом Божијим. (...) Живимо у тешком времену када нам светске силе на све могуће начине, а посебно преко медија и кроз образовање, намећу неке критеријуме и антивредности које су нама стране и нису у православно-немањићком духу. Зато се морамо борити, учећи од светих отаца, светих Николаја Велимировића и Јустина Поповића, и многих других богоугодника и мученика, који су живели у наше време.

(беседа у манастиру Тавна, 2018. године)

НЕКА МИР ПОСТАНЕ НАША СВОЈИНА

Дубоко верујемо да је смисао Божића и суштина учења светих Отаца о овом празнику у томе да Христос треба да постане садржај нашег живота. Наше

душе и наша срца треба да постану Витлејемска пећина, да се Христос у нама духовно рађа и да нас препорађа. Као што се телесно родио од Пресвете Богородице, чији Сабор данас прослављамо, тако да се духовно рађа и у нама, охристовљујући и обожујући наше биће, чинећи тако једно друштво и заједницу харомоничнима. У таквом друштву, мир Божији, који обитава у сваком од нас, тајанствено се шири кроз ту заједницу и онда све бива благословено и богоугодно. Тако живе људи миротворци који ће се „синови Божији назвати“, како се каже у Блаженствима.

Благослов Рођења Христовог о којем ових дана слушамо, доноси нам преко потребан мир и хармонију, који треба да се зацаре у душама свих људи и народа, по свој Земљи. Господ Исус Христос, Син Божији и Створитељ свега видљивог и невидљивог, долази свим људима, свих времена и свих нација, а не само једном народу. Из историје знамо да су га неки народи прихватили, а неки нису, али свима је јасна порука „Будимо људи“, како је говорио блаженопочивши Патријарх Павле. Зато будимо људи, јер идемо ка вечности; идемо ка Суду Божијем; идемо ка тренутку када ће Господ за вечност одвојити добре од злих. Ако се нађем међу злима, моја судбина неће бити светла. Неће бити светла у овоземаљском животу, а шта онда да кажемо за вечност?

Трудимо се да будемо са онима који су Богу са десне стране – међу пастирима витлејемским, међу анђелима. Будимо и ми као мудраци са Истока. Долазимо непрестано на поклоњење Младенцу. Сваки дом, сваки храм је место где се Христос духовно рађа. Рађање Христа у нашим срцима је, по речима монаха исихаста са Свете Горе, највећи подвиг. Призивајући име Божије, откривамо Царство небеско у своме срцу. Мир, спокој и хармонија су најнеопходнији

унутрашњи садржаји човековог бића.

Благослов данашњег празника је заштита Пресвете Богородице која чува целу Цркву Христову и сав народ Божији. Штити све оне који призивају име Божије и живе у страху Божијем; све оне који живе у врлини и честитости хришћанске породице. Овај празник је празник породице, и породичне хармоније која треба да постане својина једнога народа и друштва у целини. Молимо се да тако буде и овде у Тузли; да мир постане својина и овога града. Да људи улицама поздрављају једни друге са: „Помаже Бог и мир теби!“ Да постану благовесници мира Божијег.

(беседа у Тузли, 2018. године)

МИ СМО ЈЕДНО ТЕЛО ХРИСОВО

Мало се наших верника причешћује изван постова. Свети канони кажу да човек треба сваке три недеље, најмање, да се причести у току године. Не само у постовима, него и изван постова. Значи, да месец дана не прође да се не причестимо. Пре тога, треба да разговарамо са својим свештеником, монахом, духовником, да питамо: „Оче, шта треба да чиним да бих се сада у недељу причестио?“ И они ће вас упутити. Није добро да се ми владике и свештеници причешћујемо сваке недеље и свакога празника, или, чак, свакога дана, када се служи литургија, а верници не. Јер, ми смо једно тело Христово. Немамо ми свештеници већа права да се причешћујемо него ви. Само је наша служба другачија унутар Цркве. (...) Исто тако, читајте о светом причешћу, о значају светог причешћа. Треба да достигнемо то да сваке недеље журимо у цркву на Литургију да се причестимо. То ћемо моћи само ако будемо разумели колики је значај светог причешћа. Није довољно да се приче-

стимо једном или можда неколико пута годишње. Неопходно је да се причестимо бар једном месечно, а ако Бог да и чешће – сваке недеље. То је мој благослов и на неки начин молба. Мораћу свештенике да упутим, да вам више говоре на ову тему, јер је важно да будемо народ који се причешћује, народ који живи Христом, и за Христа.

(беседа у манастиру Ловница, 2018. године)

БОГ НАМ ЈЕ ДАО ВЕЛИКЕ ДУХОВНЕ ДАРОВЕ

Велика је радост што нас је Господ сабрао данас овде у манастиру у Доњој Бишњи, где смо служили свету Литургију и помолили се Господу за добро нашега народа и целе васељене. Света Литургија се приноси не само за личне потребе, него за свеопште, васељенске потребе васколиког космоса. Надумна је то тајна и само облагодаћени духовници могу у извесној мери, не у пуноћи, да созерцавају шта се то уистину дешава на светој Литургији, када се молимо и приступамо светој тајни Причешћа.

Посебно ме радује да су се данас скоро сви причестили, јер је то главни показатељ да је ово жива литургијска заједница – хвала Богу да је тако. Суштински је важно да се причешћујемо живим Христом, да се Њиме преображавамо и богатимо. Дакле, треба да имамо потпуно супротно животно начело од богаташа о којем смо слушали у данашњој јеванђелској причи о богаташу и Лазару. Богаташ је био човек којег су материјална добра буквално затрпала и није могао да мрдне од њих. Једноставно речено, он је постао слуга земаљског богатства, које врло често постаје тиранин над човеком, поробљује га. Човек у таквом стању не може да сагледава себе, да размишља о спасењу своје душе и да се сједињује са Богом - што јесте смисао на-

шег живота. Богаташ не може да се посвети узвишеним, духовним темама, јер је непрестано притиснут стварањем профита: колико је данас зарадио, колико ће сутра зарадити, где ће новац уложити, и тако редом. То су мисли које га опседају и не дају му мира. Управо због тога, богаташ из јеванђелске приче сматрао је себе чак мучеником. Замислите колики је он терет носио! Од толике муке и бриге за стицањем материјалних добара био је убеђен да је он убоги Лазар који лежи испред његових врата.

Убоги Лазар је, пак, био сиромашан и страдајући човек, који је лежао испред капије тога богаташа. Богаташ је посведневно пролазио поред њега и понекад би га ћушнуо ногом да се склони, или га не би ни примећивао од својих брига и мука. А убоги Лазар? Њему су чак пси долазили и лизали ране. Био је то праведник честитог живота, и Господ му је по смрти даровао живот вечни и населио га у рајска насеља. Богаташ је по упокојењу, нажалост, отишао у пакао, што нам казује да он своје богатство није стекао на праведан начин. Ко зна како је дошао до богатства; можда отимајући сиротињи и убогима; закидајући радницима? У сваком случају, да је пословао праведно и живео богоугодно сигурно не би завршио на месту мучења.

Много можемо да научимо из ове приче. Пре свега да се пазимо како не бисмо завршили тамо где је богаташ завршио. Ову реч „богаташ“ никако не треба буквално да схватамо, јер она има земаљско и духовно значење. По даровима које имамо, богаташ може да буде свако од нас. Бог нам је дао велике духовне дарове: смирење, веру, трпљење и тако редом. Сви смо ми неизмерно богати људи тиме што нам је дарована вера у Христа. У светом крштењу смо се обукли у Христа. Дакле, ми смо, да тако кажем, духовни

богаташи и можемо се према другима односити као богаташ из ове јеванђелске приче, ако презиремо ближњег који је сиромашнији од мене у даровима које је од Бога примио. Можда је он, на пример, добио један таланат, а ја пет; али то ми не даје за право да га презирем, ниподаштавам и одбацујем.

Значајно је да поменемо и дијалог између Авраама и богаташа, посебно да се осврнемо на моменат када богаташ увиди да је касно да промени вечно стање у које је сам себе довео. Он се, наиме, нашао у некој врсти огњене реке. Увидевши то, он моли праведног Авраама: „Хајде, молим те, реци мојој браћи који су на Земљи како ми је, да не заврше овде где сам ја, јер и они живе као што и ја поживех“. Богаташ је од Авраама добио одговор да они имају Мојсија и пророке, па нека их слушају. Другачије речено, Црква је та која проповеда свима, па и богатима. Ако не слушају Цркву, неће поверовати, па да неко и из мртвих васкрсне. Човеку је веома тешко да поверује у Бога, ако духовно не прогледа. Када је неко духовно мртав, када му је ум помрачен и срце тврдо, такав човек не може да прихвати ништа што се тиче вере, а камоли светитељска чуда. О њега се напросто све одбија, јер му је срце каменито као каменито тло које се помиње у јеванђелској причи о сејачу и семену.

Колико је прича о богаташу и убогом Лазару од великог значаја у овом нашем конформистичком времену и свету можемо да видимо и на следећим примерима. Могуће је, рецимо, да један манастир буде јако богат, а да у његовој непосредној близини монаси неког сиромашног манастира скапавају од глади. Исто се може рећи за богату парохију и комшијску сиромашну, за коју ова богата не жели ни да зна ни да чује. На крају, имамо тако и богате епархије у злату и свили, а неке немају основних средстава за

живот. Видите како и ми у Цркви и те како можемо да се саобразимо животу богаташа из данашње јеванђелске приче. Неретко се дешава да овако мислимо: „То је неки тамо богаташ, ја сам убог и праведан“. Сви се ми, у суштини, лакомислено поистовећујемо са Лазаром: „Прогони ме владика. Прогони ме намесник. Сви ме нешто киње, јадан ја. Недостаје ми ово, немам код куће оно“. Такве нас мисли опседају и ми их прихватамо. Заборављамо да је управо таквим бригама био оптерећен и богаташ будући убеђен да је он убоги Лазар. Можда сте чули да је недавно нашу епархију посетио ђакон Емануил из Уганде. Причао нам је како је у том делу Африке недостатак пијаће воде огроман проблем. Тамо су принуђени да користе воду која је прљава и загађена, па се често разбољевају и умиру. Од њега смо чули шта, у ствари, значи бити сиромашан. У односу на њих, сви смо ми богаташи, а они у Уганди су убоги Лазар.

Из овога до сада реченог, требало би да нам буде јасније зашто је ова прича о богаташу и убогом Лазару важна за све нас, без изузетка. Ова прича нас позива да се непрестано преиспитујемо и покајном молитвом стојимо пред Господом, како се не би десило да себи неправедно приграбимо улогу убогог Лазара, јер је то, можда, пре наш ближњи.

(беседа у манастиру Доња Бишња, 2018. године)

СВЕТИ САВА – СРПСКИ МОЈСИЈЕ

Дозволите ми да вас поздравим са неколико речи, овде у Тузли, на почетку свечане Светосавске академије.

Целе ове седмице имали смо академије широм наше Епархије зворничко-тузланске, као и широм Српске православне цркве. Покушавамо да каже-

мо нешто о Светом Сави, и ми, данашњи Светосавци – високи клир, монаси, свештеници, просветни радници, песници, књижевници, уметници. Сви покушавамо нешто да кажемо о Светом Сави, и имам утисак да нисмо довољно рекли. Говорити о великанима је тешко, а говорити о светим људима је веома тешко. Свети оци кажу да, ако желимо да говоримо о некоме, морамо да будемо бар на сличном духовном нивоу као онај о коме говоримо, да бисмо разумели тајну његове личности, јер то надилази земаљске оквире. Онај ко разуме агиолошки језик, удубљиваће се у тајну једне свете личности. Међутим, ко разумски и телесно гледа на њу, рећи ће: „Не, то није могуће. То су легенде и митови“. У сваком случају, покушаћу вечерас и ја да дам једну лепту речи о Светом Сави.

О Светом Сави можемо да говоримо са много аспеката. Пре свега, сматрам да је неопходно рећи нешто о његовом аскетском животу. Свети Сава је као младић отишао на Свету Гору да свуче са себе старог човека и да се обуче у Христа. То је аскетски подвиг, монашки, трудољубиви. Потребно је пролити крв да би примио Духа, и то је Свети Сава учинио светогорским подвигом живота. Он је охрестовио своју личност, и тако охрестовљен и обожен вратио се у Србију, да учини дело које је могао и које је на крају и учинио, а које обичан човек није у стању да изврши.

Са друге стране, о Светом можемо да говоримо са црквено-историјског аспекта, јер је Свети Сава утемељитељ самосталне српске Цркве. Године 1219. основао је једанаест нових епархија. Устројио је богослужбени живот; дао нам је Типик; устројио је монашке манастирске заједнице – и још много тога је урадио Свети Сава, о чему сведочи његово житије.

Могуће је о Светом говорити и са пастирског аспек-

та, јер је Свети Сава био „пастир добри“ по образу самога Христа, који је, где год се појављивао, бивао препознат као другачији од осталих. Препознат је као обожен човек, као човек који има најзвизишеније идеале, и који је те идеале успео да достигне. И, не само да их је једном достигао, него их је непрестано достигао. Поред манастира Студеница, Свети Сава је имао и Горњу испосницу, где се у току постова повлачио и тиховао чак и као Архиепископ. У молитви и посту, Свети је црпео духовну снагу за своју мисију.

О Светом Сави можемо говорити и са просветног аспекта, јер је он први почео да саставља агиолошке списе – житије светог Симеона Мироточивог, Хиландарски, Карејски и Студенички типик. У манастиру Жича, 1221. године изговорио је и чувену „Беседу о правој вери“, којом је Србе везао за Православље, Свету Гору, Свету Земљу, и тада свету Византију.

О Светом Сави могуће је, наравно, говорити и са националног, црквено-народног аспекта, јер је свог брата Стефана крунисао и помазао за краља Србије. Овим чином, Свети Сава је устројио средњовековну Србију као теократију, по угледу на Византију, и тако допринео симфонији која је тада постојала између Цркве и државе. Наиме, Црква се није мешала држави у послове, као ни држава Цркви, али то их није спречавало да заједничким напорима раде на добро свог народа.

О Светом Сви можемо да говоримо и са много других аспеката. Са аспекта благодатне дипломатије која нам је и данас преко потребна. Никога не презирати. Никога не одбацивати. У сваком човеку постоји лик Божији. Сваки човек вапије за истином. Вапије за Богом. Вапије за светошћу.

Путујући на Исток, Свети се сусретао са представницима исламског света, као и са представницима

других религија. Са свима је водио дијалог о добру српског народа и других народа. Стигавши у Јерусалим, купио је и основао манастир светог архангела Михаила, који смо касније, нажалост, изгубили. Приликом обиласка Сиона, са јерусалимским патријархом Атанасијем, архиепископ Сава је купио кућу (светог Јована Богослова), тј. Сионску Горницу у којој се одржала Тајна вечера. Кућу је откупио од Сарцена и платио је златом и сребром које је добио од краља Стефана Радослава. Многе манастире, као и саму Јерусалимску патријаршију, богато је даривао.

Приликом боравка у манастиру светог Саве Освећеног, који се и данас налази источно од Витлејема, десило се једно чудо. Према живом предању, Свети Сава Освећени оставио је завештање да се после његове смрти његов жезал – патерица - преда архијереју царскога рода и истог имена када овај буде дошао у манастир. Године 1229. свети Сава је први пут посетио овај манастир, и то завештање је испуњено. Док се клањао светитељевом гробу, предмет је пао. Чудо се поновило и наредни дан, и све сумње монаха бејашу отклоњене. Жезал Светог Саве Освећеног, који се налазио на зиду цркве, припао је Светом Сави Српском. Овај жезал се и данас чува у светогорској келији која се зове Патерица. Тада је Свети Сава Српски добио и чудотворну икону Пресвете Богородице Тројеручице, која се и данас чува у манастиру Хиландару. Осим тога, добио је и чудотворну икону Богородице Млекопитатељнице, која се налази у испосници Светог Саве у Кареји, такође на Светој Гори.

На крају, по речима светог Аве Јустина, о Светом Сави можемо говорити са свечовечанског аспекта, јер се он борио за идеал Свечовека – за идеал Христа. Зато га слободно можемо назвати нашим српским Мојсијем, који је у нашем народу довршио дело

свете браће Кирила и Методија и извео га из таме у светлост - у светлост богопознања православне вере, православне иконе, византијске музике, химнографије, аскетике.

Колико се будемо враћали Богу, толико ћемо и препознавати да Свети Сава није легенда, него наш духовни отац који непрестано бдије над нама и моли се Богу за нас, како у „Небеској Литургији“ говори свети владика Николај Жички и Охридски.

Живећи у времену у којем смо притиснути разним егзистенцијалним проблемима и свакодневно слушамо о ратовима, немирима, поплавама, земљотресима, свима нам је потребно нешто што је изнад тога – потребна је философија светосавља, философија Крста и Васкрсења коју нам је предао Свети Сава.

(Светосавска академија у Тузли, 2018. године)

Света архијерејска Литургија
у Шамцу, 2017.

Видовданска академија у
Епархијском културном центру
у Бијељини, 2019.

У манастиру Свете Петке, у
навечерје празника, 2017.

Братски састанак свештенства
Архијерејског намјесништва
тузланског, Цапарде, 2019.

Са верницима у Шамцу
на празник Цвети, 2019.

У манастиру Папраћа, 2017.

Спомен-соба бораца погинулих у последњем рату, Бијељина, 2018.

Епископ Фотије, епископ горњокарловачки Герасим и епископ бихаћко-петровачки Сергије, освећење храма Васкрсења Господњег у Станарима, 2019.

Празник светих Кирила и Методија, крсна слава Дома здравља у Бијељини, 2019.

Епископ Фотије са верницима
у Тузли, Васкрс, 2019.

Епископ Фотије и новинарка
Сузана Рађен-Тодорић; интервју
за БН телевизију о Васкрсу 2018.

ХРИСТОС – ВАСКРСЕЊЕ И ЖИВОТ

- Ваше Преосвештенство, желим унапријед да Вам се захвалим што сте одвојили времена за овај разговор.

Хвала Вама што сте дошли и пружили нам прилику да говоримо о Васкрсу, црквеним и духовним темама, важним за наш народ и све вернике.

- Васкрс је највећи хришћански празник, јер симболизује побједу живота над смрћу. Колико је он битан за хришћанство?

Да ништа немамо у Цркви, а да имамо Васкрс, имали бисмо све. Толико је велики и значајан овај празник. У Васкрсењу је и Рођење Христово, и Крштење, и Богојављење, и Благовести, и сви други хришћански празници. Васкрс је срце у организму - суштина, круна и епифанија свих празника. Васкрс је све. Разумете? Свети апостол Павле каже: Ако Христос не васкрсе, узалуд је вера наша (1. Кор. 15, 14). Заиста, хришћанство би без Васкрса било узалудно; било би обична теорија и људска философија. Васкрс је извор, центар и телос, то јест крај, пуноћа и смисао свега. Васкрс је нада у којој живимо, деламо и у којој се крећемо.

Истина је да у предваскршњем периоду ми све то дубље осећамо, али би требало да целу годину носимо исто осећање. Сада нас богослужења уводе у догађаје који су се збили последње недеље у Јерусалиму, пре страдања и Васкрсења Христовог. Из тог разлога, ми све то мало пластичније, ако могу тако да кажем, иконичније, доживљавамо; иако би, како сам већ рекао, требало да га непрестано доживљава-

мо, јер је оно суштина наше вере, нашег срца и ума. Истовремено, морамо да се непрекидно боримо да достигнуемо Васкрсење.

- Колико је вјера заиста постала суштина код обичног човјека, а колико је само манифестациона?

Вера је тајна. Вера је дар Божији. Вера је надумно знање. Она није само претпоставка, неко пуко надање, већ виши облик знања, како се назива код апостола Павла: „Созерцавање тајни невидљивих, тајни Божанских, тајни надумних“. Да бисмо ми те тајне доживели, и созерцавали, потребно је да се уздижемо у вери.

Вера може да буде, као што рекосте, обичајна: нешто што смо доживели или наследили од родитеља, видели на обредима и томе слично. Међутим, то је први степен вере – улазак у црквени поредак, који је такође благословен.

Виши степен је кад веру доживљавамо дубље, те из ње црпимо смисао свог земаљског и небеског живота. То би, условно речено, могао бити други степен вере. Тада осећамо да вером живимо, да нас она усмерава и даје печат нашем бићу.

Трећи степен би био созерцање или пуноћа вере. Тада говоримо о мистичкој вери, када се човеку откривају Божанске тајне.

Многи људи када дођу у храм виде појце за певницом, свештенике како улазе и излазе из олтара, али неко разуме шта се ту дешава, а неко не. Човек се углавном зауставља на ономе што му изгледа лепо и складно, као што је духовна музика, лепе иконе и фреске. Дакле, на естетско-етичком нивоу, човеку је лепо и то бисмо могли назвати пр-

вим степеном вере - долазак у храм.

Затим, имате људе који знају шта се на богослужењу, а поготово на светој Литургији, догађа и они желе да учествују у томе и да се причесте самим Христом. Вера је за њих живот. Они желе да живе вером и њену пуноћу доживљавају управо кроз свету Литургију.

Најузвишенији степен би било откривање божанских тајни. Неки људи на Литургији виде анђеле како служе са свештеницима, виде херувиме - небеска бића, који су са нама, виде светитеље и самог Христа и Пресвету Богородицу. Међутим, то је мистичко стање које су достигали само свети људи, људи савршеног живота и безазлена деца.

Све су то, условно речено, степени вере, којима би требало да усходимо током живота.

- Ваше Преосвештенство, предводите епархију која је у градитељском смислу, посљедњих неколико деценија доживјела експанзију. Да ли је она била праћена и духовним освјешћењем?

Потребно је градити храмове, али их је важно и напунити, призвати народ да долази на богослужења. Потребно је да људи, када чују црквена звона, знају да почиње богослужење, да оставе за кратко своје земаљске послове и дођу у цркву. Међутим, поред храмова као места сабирања нашег народа, неопходне су и друге компоненте, као на пример, парохијски домови, обданишта, старачки домови, прихватилишта при манастирима, конаци. Све је то важно, али је крајњи циљ да можемо да учествујемо у ономе што је главно, а то је богослужење.

Пред нама стоји много тога да се уради: да довршимо започете грађевинске послове и да почнемо

нове где се за то укаже потреба, али, свакако мислим да је приоритет унутрашња мисија просвећења нашег народа. Из тог разлога штампамо епархијски часопис „Животворни источник“ и бесплатно га делимо. Желимо да се наш народ поучава у вери, јер није довољно да познајемо само обичаје. Ако се само на томе зауставимо, онда ће такви људи, када наиђе време искушења и притиска, врло лако напустити веру. Сетимо се само периода комунизма. Људи нису било довољно информисани о вери, и комунизам је покушао да се представи као лажно хришћанство, као хришћанство без Христа, као примамљиво социјално учење, које нам пружа лажно право и слободу на све. На крају је наш народ оставио своје иконе и уместо њих у домове поставио слике револуционара. Дакле, људи морају бити информисани о својој вери, без обзира на професију. Потребно је да познајемо своју веру да бисмо по њој живели - и зато је потребна унутрашња мисија. Није довољно да смо крштени и да знамо елементарне ствари. Када Господ Христос шаље своје ученике, говори им: „Идите и крштавајте све народе у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам заповедио“ (Мт. 28, 19-20). Дакле, једна је страна обредна - вршење светих тајни; али и друга је такође битна - поука, да људи уче о својој вери све оно што је Христос проповедао, а Господ је проповедао свето Јеванђеље. Следствено, потребно је и једно и друго. Чим нема таквог склада, налазимо се у опасности. Ако људи не знају довољно о својој вери, они ће рећи: „Причестићу се једном годишње или једном у пет година. Мени је то довољно“. Други ће рећи: „Ја не морам да се исповедам“. То није добро, јер такав човек неће разумети узвишеност свето-тајинског живота. На том пољу Црква мора много да чини, и ми ћемо се, уз Божију помоћ, у томе трудити.

- Ваше Преосвештенство, док говорите о пуноћи вјере, неминовно ми се намеће питање - да ли је хришћанство данас у кризи?

Ако посматрате Цркву у најширем могућем смислу, кроз римокатолике, протестанте и православне, можемо рећи да се све некако хлади. Све се урушава. Сви говоре о доминацији световног начина размисљања у односу на духовни. Дакле, посветовњачење је присутно на свим нивоима живота. О томе говоре и духовни оци са Свете Горе, као и велики теолози и учитељи Цркве нашег времена.

Међутим, Бог увек подиже своје сведоке, своје светитеље - аутентичне представнике хришћанства и вере уопште. Наравно, могу да говорим само у име Православља. У последње време, Господ је пројавио десетак светих људи, Срба, Грка и Руса, који су прибројани хору светих. Господ подиже светитеље који су изнад времена, изнад земаљских токова. Они су облагодатени христоси нашег доба. Дакле, преко њих видимо да хришћанство није у кризи; да је оно живо; да доноси плодове. Међутим, потребно је срести те људе. Треба их видети. Треба их пронаћи. Треба их чути.

- Како?

Тако што ћемо посећивати манастире. Недавно сам био на Светој Гори, месту где живе подвижници вере. Они устају у три сата ујутру, одлазе у цркву где некада проводе по десет сати, пребивају у молитви и посту и разним другим подвизима. Духовни оци сматрају да се ти људи боре у првим редовима и да је одмах иза њих Царство Небеско. Они су оставили све земаљске бриге и посветили се Богу, па зато и

достигу велике висине духовног живота. Светитељи као што су старац Порфирије Кавсокаливит, старац Пајсије Светогорац, старац Јефрем Катунски и многи други, задобили су узвишени, божански дар прозорљивости, што је крајње неуобичајено за данашње време. Преподобни старац Порфирије је имао дар свезнања. Он је знао од чега је космос саздан; да ли дубоко у земљи има воде и да ли је питка; могао је да исцељује сваку болест код људи. Светитељи задобијају дарове Духа Светога и чине иста библијска чуда о којима читамо у светим Јеванђељима. Сусрет са таквим човеком нас изненада враћа у библијску реаланост и можемо само да кажемо: „Човече, могуће је све то што у цркви слушамо! Ево, и овај човек је такав!“ Како? Тако, што је охристовљен, обожен човек. Да није таквих људи, онда бисмо све могли свести на хуманизам, на људско и на световно. У том случају, у хришћанству постају доминантне социјалне компоненте. То је, наравно, у реду али није довољно. Нама је потребна Богочовечанска димензија. Нама је потребан Христос и охристовљен човек. То поједини људи у Православној Цркви достигну. Управо зато, још увек можемо да кажемо да нисмо потпуно посветовњачени. Има људи вере; има светих који су истински сведоци и апостоли нашега доба, само их треба тражити и чути. Иако живимо у тешким временима, није све изгубљено. Духовни оци, по ономе како је записано у Светом Писму, говоре да живимо негде пред крај историје. „А ти, бјеж' у цркву Краљевићу Марко!“ Када наиђу тешка времена, када наступи криза, људи на све стране траже помоћ. Сви смо исфрустрирани, опхрвани невољама и обесхрабрани. Ни ми, црквени служитељи, нисмо поштеђени тога, али зато тражимо решење у Цркви. Кад ми је тешко, ја паднем пред икону и молим се Богу.

- Да, али, говорећи из перспективе обичног вјерника, Богу се углавном молимо кад нам је тешко.

И ми смо такви. Кад смо обременени тражимо утеху и помоћ од Бога, али и кад нам је добро треба да долазимо у цркву. Тада треба да благодаримо Богу што је све добро, што нисмо болесни, што смо радосни, што је породица на окупу, што смо успешни на послу. Једноставно, пред благословеним човеком је све благословено, пут којим ходи је благословен. Проблем је што наш народ таква стања тражи изван или делимично изван Цркве. То, наравно, не значи да је у Цркви све савршено и да су сви људи савршени. Не, Бог поставља савршене светитеље као светиљке да нам светле и да гледамо на њих, а не на друге који нису достигли тај ниво, него су мањкави, слаби и ту су заједно са нама и боре се.

- Када кажете да народ тражи утјеху, рјешење неког свог проблема изван Цркве, да ли се и Црква може амнестирати одговорности за такво стање? Конкретно, да ли смо сви исти у Цркви? Да ли је онај послован човјек који да већи прилог исти као она старица која даје своју посљедњу марку?

Јеванђелски посматрано, та старица је дала више него човек кога сте поменули, јер је она одвојила од своје сиротиње.

- Поред тога, у Православној Цркви, за разлику од неких других, не постоји откупљивање гријехова?

Не, код нас то учење не постоји. Постоји Јеванђелска прича о две лепте, коју сам Господ Христос на-

води као пример. Једна старица је приложила две лепте за Јерусалимски храм, давши тако све од своје имовине, док су многи богати људи дали од свог сувишка. Нажалост, човек таквим потезом може да остави снажан утисак на Цркву и свештенике, али то не сме да буде суштина. Људима треба омогућити да дају прилоге и тиме изразе своју љубав према Цркви, а не да купе своје место, достојанство или рејтинг. Пред Богом се то не може на такав начин учинити. Пред Богом се то место „купује“ чистотом наше вере, нашег срца и нашег живота. Другим речима, то место се „купује“ распећем – крстоликим животом који води ка Васкрсењу. Борбом да доживимо оно у шта верујемо, а не новцем и донацијама.

Поставили сте питање о одговорности Цркве због тога што неки људи траже решења изван ње. Као и о свему, тако и по овом питању треба да се учимо од светитеља. Навешћу пример недавно канонизованог старца Пајсија Светогорца, грчког монаха који је живео на Светој Гори и Синају. Он је сматрао да смо сви толико одговорни једни за друге, да, када је чуо за развод неких људи у Атини рекао је: „Сматрам да сам крив што су се они развели, јер се нисам довољно молио Богу за њих“. Ето, старац је ишао чак до те мере да је узимао на себе део одговорности за њихов развод. Дакле, и ми као Црква носимо део одговорности, јер увек треба да се питамо да ли смо људима понудили праве вредности, да ли се довољно бринемо о њима, да ли смо им посветили време, да ли смо направили обданишта, старачке домове... Људи траже решења изван Цркве, јер има много тога што смо могли да учинимо, а нисмо. Исто тако, треба да се питамо да ли све што чинимо, правилно чинимо. С друге стране, има људи који се труде и који постижу много. Управо за њима треба да идемо, јер су они

наши путеводитељи. У тропару Светом Сави певамо да нам он показује пут који води у вечни живот. Исто можемо рећи за све светитеље. За њима треба да идемо, као за онима који прте пут кроз снег. Све друге људе, наравно, треба искрено да поштујемо.

- Ваше Преосвештенство, у одређеним круговима постоји мишљење да је Српска Православна Црква сувише конзервативна и да је потребна њена модернизација. Да ли може да стоји таква оцјена?

То је неразумевање суштине вере. Шта значи бити модеран? Ми хоћемо људима да покажемо живог Христа. И ја сам, као и сви људи у Цркви, позван да обожим своје биће, личност, и да својим животом сведочим Христа другим људима. Ту нема конзервативизма. То је увек модерно. То је увек савремено. То је увек динамично. То надилази време и простор. Ако Цркву покушамо да укалупимо у време и простор, то није добро. У том смислу, модернизација, на начин на који се о њој говори, није прихватљива за Цркву.

Суштина Цркве је да у ово наше време сведочи Свето Јеванђеље и Христа. Како да то модернизујемо? Ако се под модернизацијом подразумева жеља за мењањем учења Цркве, то није добро. Ако хоћемо да се модернизујемо на начин да не носимо мантије, да шишамо браду и све у том маниру, не бисмо ли се некако саобразили световном начину живота, ни то није добро. Наш начин одевања одражава извештан степен древности и открива чињеницу да се не уклапамо у временске токове. Ми желимо да кажемо нешто што је изнад времена и простора, а то је реч Христова – Јеванђеље. Зато је добро да изгледамо мало другачије; да не будемо као клонови дизајнирани по нечијем пројекту *како да се облачите у овом тро-*

месечју. Ако желимо да будемо аутентични сведоци Христови, ми чак и својом појавом, и својом речју, и својим животом морамо да будемо изнад времена и простора, јер смо позвани да будемо апостоли.

Црква никада не негира то што се дешава у историји, али је неопходно да то преображавамо и да сведочимо дубљу тајну - тајну о Христу и Васкрсењу.

- Кажете да Црква не може бити укалупљена у простор и вријеме. Да ли је било у историји тих покушаја?

Било је, и бива непрестано. Али, опет понављам, велике и свете људе је немогуће уклопити у ту причу. Чули сте, вероватно, да у Цркви постоје јуродиви, који су, управо да би разбили шеме и стереотипе, живели као сиромаси. Често су ти убоги и презрени просјаци, који су живели по градовима, достигли висок степен светости. Такав је, на пример, био и свети Василије Блажени коме је посвећена једна црква у Москви. Они су се правили луди Христа ради, нарушавајући својим понашањем тадашње друштвене норме или, што би се данас рекло, нису били у тренду. При томе су претрпели презир и разна понижења од људи, али су достигли висок степен духовног живота и обожења личности. Они нам заправо показују да не треба да прихаватамо трендове и да се, по речима светог апостола Павла, не владамо по духу овога света, већ да будемо изнад њега. Дакле, потребно је да крстимо ово време и простор у коме смо, да све приведемо Цркви, а не да се утапамо у наметнуте трендове.

- Да ли је Српска Православна Црква јединствена у томе? Да ли унутар ње постоје различити правци?

Постоје. Живи смо људи. Неко се школовао у Грчкој, неко у Москви, неко на Западу, неко на Светој Гори. Свако доноси своје искуство и то нас посебно обогаћује. Сви заједно смо једна Црква. Сви смо потребни једни другима у Цркви, свако са својим даровима и постигнућима. Наравно, на првом месту су светитељи као истински путеводитељи, који нас и сами упућују да носимо бремена једни других, да се помажемо и заједно боримо. Дакле, таква динамика унутар Цркве је увек постојала и постојаће, јер она показује да је Црква, поред тога што је небеска, и земаљска заједница. Нажалост, многи желе да виде само земаљску страну црквене заједнице, а то није добро.

- У посљедње вријеме пажњу јавности је привукла информација о предстојећој промјени Устава Српске Православне Цркве. Да ли очекујете да ће она помоћи да се превазиђу и ти различити ставови који постоје унутар Цркве или да, на крају крајева, можда покрену модернизацију Цркве о којој смо говорили?

Већ дуго времена се чека на нови Устав Српске Православне Цркве, јер је актуелни написан негде после Другог светског рата и има одредби које би требало допунити и дефинисати. Комисија за Устав је написала радни текст о којем ће се расправљати на мајском Сабору. Сматрам да он неће моћи бити усвојен на овом Сабору, јер је потребно времена да се проучи. Постоји много суптилних одредби које морају бити прецизно дефинисане. Сигуран сам да ће бити много допуна и измена, али нама је потребан нови Устав који, уз Свето Јеванђеље и каноне Цркве, регулише живот Цркве. Устав је значајан не само за Цркву, већ и за верни народ, јер је то црквено-народни документ.

- Највише пажње је изазвала информација о промјени назива Српске Православне Цркве, јер како кажу стручњаци, само Срби и Руси имају идентификацију назива државе и цркве. Да ли се може очекивати да дође до промјене назива цркве?

Не, и даље ће се користити оба назива - Српска Православна Црква, Пећка патријаршија. Верујем да новинари понекад пренагласе неку вест како би она била бомбастичнија. Ми смо истовремено Српска Православна Црква, али и Пећка патријаршија. Зашто се то наглашава? Зато што наша Патријаршија јесте у Пећи. Зато што Косово јесте наше. Желимо да то нагласимо, јер многи говоре супротно – да је Косово самостално. Како да седиште наше Патријаршије буде на Косову, а да то Косово није истовремено у Србији. Постоји ту више димензија и биће времена да се о томе расправља и пише, само да новинари буду добронамерни. Ако су они злонамерни, онда ће се о Цркви увек писати негативно. Наравно, то не значи да у Цркви нема појава које су за критику. Свакако да има, али истовремено постоје и свети људи, који су аутентични представници Цркве. Тако је и у време Господа Исуса Христа и апостола било несавршених људи, али они су слушали апостоле. Када је апостол Павле долазио у Солун, цео град се сабирао да слуша његову проповед. Не друге људе, већ управо њега. Зашто? Јер је он говорио Духом Светим. Он је сведочио о Христу. Он је био аутентични хришћанин. Тражимо свете људе и њих слушајмо, а не оне који нису свети. Оставимо оне који су несавршени нека носе свој крст. Окренимо се онима у којима обитава благодат Духа Светог, јер таквих људи у Цркви увек има.

- Пошто постоје савршени и несавршени новинари, ја ћу Вас као несавршен новинар

питати: Ако је сједиште Српске Православне Цркве Пећка патријаршија, зашто Патријарх тамо не столује?

Пећка патријаршија јесте надлежност нашег Патријарха и он има духовни надзор над њом. Патријарх тамо буде често, али историјске околности и ток живота су допринели да тренутно столује у Београду. Он је истовремено и Митрополит београдско-карловачки и мора и тамо да буде присутан. Дакле, све се прожима - једно држимо, другога се не одричемо. Сваке године, Свети Архијерејски Сабор почиње на Косову у Пећкој патријаршији. Не одричемо се Пећке патријаршије и остајемо Српска Православна Црква у исто време. Не одричемо се свога народа и својих светиња на Косову и Метохији. Поштујемо и друге народе који тамо живе, али то не значи да Косово и Метохија нису наши.

- Комплетна прича о новом Уставу Српске Православне Цркве и посебно о промјени њеног назива, отворила је још једно питање: Да ли све ово води или може да одведе у стварање босанске или хрватске православне цркве?

То је искључено. Управо ће се догодити супротно: Устав ће да нагласи јединство Цркве и нашег народа. Он ће да нагласи да смо једна Патријаршија и да имамо једног поглавара, нашег Патријарха, као и да смо саборно укључени у заједницу свих православних цркава у Васељени. То је циљ и смисао. У Хрватској су, на пример, у току Другог светског рата, постојали покушаји стварања сепаратне цркве са циљем разбијања јединства цркве и нашег народа.

- Српска Православна Црква је вијековима била стуб око кога се народ окупљао, захваљујући чему су превазиђена тешка времена из наше историје. Да ли је и данас тако?

Јесте и треба да буде. Мноштво народа долази на богослужења о Васкрсу, Божићу, крсним славама. Цркве су у току Васкршњег поста пуне, верници се причешћују, како деца тако и одрасли. Види се живот. Види се црквеност. После богослужења, често се организују разна културна дешавања, па се много тога одвија око храма. Кроз историју ту су се људи упознавали, склапали кумства и пријатељства. Храм је био центар живота и треба поново то да постане. Нажалост, данашњи секуларизовани човек, о коме смо говорили, повукао се од живота у храму и око њега и има неки свој уски свет, свој стан, свој ТВ и свој интернет. То је стварност која га окружује, лажно испуњава и даје вредност његовом животу. Данашња омладина, на жалост, већину времена проводи управо на овакав начин, не желећи да покуша да искочи из те орбите и каже: „Идем у цркву да видим шта се тамо дешава“. Јер, тамо се догађа нешто што се тиче спасења читавог света и мене лично. Како? Па, човек треба да дође да би видео. Потребно је да, из тог условног комфора свог стана који нас затвара као неки гроб, изађемо у сусрет Васкрсењу које доживљавамо у храму. То је подвиг. Из тог разлога је потребно да се боримо да наш народ постане црквен. Шта то значи? Да сви недељом и празником будемо у својим црквама. Многи ће рећи: „Не могу то“. Зашто не може? Зато што одмара, гледа неку серију, припрема ручак. Међутим, много је битније оно што се догађа у храму, него тај мој свакодневни послитх који могу урадити и кад се вратим из цркве. Ту свест смо изгубили и требало би радити на томе да је вратимо. Тада ћемо

схватити то што сте управо рекли, да је Црква стуб и носилац духовних и моралних вредности; да је Црква просветитељска; да је Црква Тело Христово; да је Црква Лађа Спасења; да је Црква све. Све ћемо то разумети долазећи у цркву на богослужења. Ако та суштина изостане, неминовно је да нас предрасуде угуше, због чега нећемо имати прилику да сусретнемо живог Христа који јесте у Цркви, у храму.

- Ваше Преосвештенство, малочас кад сте говорили о доласку у цркву, о причешћивању, поменули сте да долазе дјеца са вјеронауке. Дјеца у основним школама у Републици Српској уче вјеронауку. Колико се то показало као добро?

Верујем да је добро. Деца треба да се информишу о вери у раном узрасту, како би спознала шта је добро, а шта зло, и чега треба да се чувају.

- Да ли се ту, како неки кажу, ради о индоктринацији дјеце?

Не, то није индоктринација. Видите, још у античко доба је формирана етика као наука тј. философија, са циљем да објасни шта је добро и да укаже да је смисао човековог живота да тежи добру. Томе учимо и нашу децу, јер ће она једино тако бити добра својим родитељима, добри грађани своје друштву, добри лекари, и тако редом. Ако, пак, дете одрасте са идејом да нема разлике између добра и зла, онда је наше васпитање погрешно. Из тог разлога је важна веронаука, јер она учи децу савршеном добру - Јеванђељу Христовом. Наравно, сама веронаука није довољна. Потребно је да деца дођу у цркву на Литургију, да би видела и доживела оно о чему су слушали на часовима веронауке. Дакле, веронаука је потребна, али са-

мо уз литургијску димензију која је неизоставни део васпитања. Због тога се боримо да се у што скорије време веронаука уведе и у средњим школама.

- Да, то је изазвало доста полемике у јавности. Због чега је и то потребно?

То је, без обзира на постојеће полемике, неопходно, јер се млади у кризном периоду адолесценције од петнаесте до двадесете године налазе у великом искушењу да скрену са пута. Обично им се тада, под велом добра, нуде дрога, алкохол и сваки други облик греха. Старац Пајсије је говорио да је грех данас постао мода и да на сваки начин убија човека. Грех човека чини обичним конзументом који живи унутар гроба и закона смрти. Насупрот томе, ми желимо да, говорећи о добру, приведемо децу Богу, како би она стекла заједницу вечнога живота.

- Ваше Преосвештенство, шта да радимо са дјецом чији родитељи то не дозвољавају или са дјецом других националности?

Наша дужност је да проповедамо колико можемо и да свима, православним и неправославним, говоримо о Васкрсењу Христовом. Свети старац Серафим Саровски, велики руски светитељ, увек је људе поздрављао речима: Радости моја, Христос васкрсе! Тако и ми треба да чинимо, па ко има уши да чује нека чује (Лк. 8, 8). Наравно, у томе мора да постоји слобода, јер у Православљу никада није било тоталитаризма. Али, с друге стране, мора да постоји неодступно сведочење. Можемо да разговарамо о философији, економији, политици, ратовима и страдањима, али најбитније је да говоримо о Васкрсењу Христовом. Наиме, ни једна религија, осим Право-

славља, не говори о овој надумној тајни, најважнијој за наше спасење.

- Малочас сте рекли да у Цркви нема тоталитаризма. Како то да га нема кад је хијерархија јасно постављена?

Можда изгледа да га има, али не би требало да буде тако. Најпре би епископи, који имају највећу власт у Цркви, требало да буду слуге свима и тиме сведоче љубав Христову. Исто тако, врло лако може да се догоди да сам владика или други људи у Цркви пренагласе димензију власти и части. Међутим, то није ни аутентично, нити, ако могу да кажем, христолико делање. Господ је дошао у овај свет да служи спасењу ближњих, па је самим тим и сваки свештенослужитељ позван да тако чини и живи. Навешћу пример Светог Нектарија Егинског, великог грчког светитеља. Свети Нектарије је једно време био ректор богословије у Атини. Иако је био владика, врло често је чистио ходнике и тоалете. Једном приликом су се потукла два дечака у школи и сви су очекивали да светитељ реши настали проблем. Он је тада рекао: „Нећу да их казним, него ћу два дана да постим на води зато што су се потукли“. Он је на тај начин решавао проблеме, док би неко узео прут и истукао их. Свети Нектарије нам је својим јеванђелским животом сведочио како треба да живимо.

У хришћанству је можда пренаглашена димензија власти, док је код Протестаната на пример, свако ауторитет за себе. Православље покушава да се сачува од оба искушења и да иде средњим путем.

- Ваше Преосвештенство, шта можете да нам кажете о намери да се отворе православне гимназије?

Тренутно постоји могућност да у Брчком покрене-мо православну гимназију, јер сматрамо да у Бијељини тренутно нема простора за тако нешто. Међутим, све зависи од тога да ли ће се од јесени увести веро-наука и у средње школе или неће.

Постојање православних гимназија би нам свакако помогло да међу нашу омладину вратимо поштовање, стид, поштење, врлину и доброту у сваком смислу. Нама је са Запада, као критеријум понашања, наметнута лествица неврлина. По њој је врлински -неврлински човек, наводно, онај човек који је слободан у свему, па и у греху. Тако, на пример, ако неко није поробљен пороком алкохолизма, он, и када пред собом види чашу пића, неће је попити по сваку цену, јер је слободан од те страсти. Онај, пак, ко је поробљен тим грехом, учиниће супротно, јер је роб, а не слободан. Ако чинимо грех, постајемо робови греха, како каже свети апостол Павле (Рим. 6, 20). Ми желимо да наша деца буду слободна од греха и зла, како би била слободна за врлину и Бога. Када тако васпитамо децу, они ће сутра бити добри људи, пожртвовани и честити лекари, неподмитљиви полицајци.

Платон је у Античкој Грчкој васпитавао људе да се уче само добру, а они који су се у томе највише трудили, добијали су титуле Философа и управљали су Грчком државом. Значи, најученији философи су били и најморалнији људи. Насупрот томе, данас код нас највишој функцији може да се нађе неко ко је са моралом давно раскрстио. То није добро, и то морамо да мењамо у Цркви, у држави и на свим нивоима.

- Ваше Преосвештенство, питање вјеронауке је отворило и питање односа Цркве и државе. Да ли се Црква и држава могу потпуно одвојити?

Црква и држава се не могу, нити треба да се одвоје, али са друге стране не треба ни да се мешају у посао једни другима. Најбољи је концепт симфоније – сарадње, по којем Црква, кроз проповед и мисију, ради свој духовни, културни и васпитни посао, док, са друге стране, држава брине о грађанима, инфраструктури и свим другим потребама. Црква и држава треба да се допуњују. То је био византијски концепт симфоније, који је постојао и у Немањинској Србији и он се до данас показао као најбољи. Нажалост, до недавно смо на овим просторима имали атеистичке државе где се отворено гонила Црква. То је, хвала Богу, прошлост. Сада све то треба воспостављати на праве основе, а то је, понављам, принцип симфоније: свако да ради свој посао за добро народа.

- Мислите да се то може остварити?

Наравно да може, и ми се трудимо да тако и буде. На пример, ми сарађујемо са сваким градоначелником или начелником општине кога је народ легално изабрао, без обзира на страначку припадност. Ми као Црква можемо да урадимо нешто за добробит свога народа, а нешто може и општина. Најважније је да заједно чинимо добро.

- Да ли политика покушава да злоупотреби Цркву? Ускоро ће избори, а кандидатима је веома важно да се сликају поред владика и свештеника и они су тих дана посебно присутни у цркви. Да ли је то злоупотреба?

Сигурно да има таквих покушаја, али народ препознаје када неко то чини ради самопромоције. Ако иза некога нема дела, неће народ ићи за њим.

Политику би требало враћати на традиционалне основе. Ми Срби смо најбоље функционисали у време монархије, када је био један владар. Другим речима, ако он чини добро, биће добро и њему и монархији, и супротно. Данашњи политичари се и не питају шта ће се догодити после њиховог мандата. Све је некако уситњено.

Црква увек наглашава да партије не треба да разједињују, већ обједињују наш народ. Исто тако говори и чини наш Патријарх и Сабор: сви морамо да чувамо јединство нашег народа, и овде и у расејању. Како да опстане Република Српска или Србија, ако нема политичког јединства? Црква непрестано наглашава да чувамо Немањићко јединство и концепт симфоније.

- Мислите да је то могуће?

Морамо да верујемо да јесте. Сигурно може да нам буде боље и непрестано треба да говоримо о томе, иако живимо у времену потпуног отуђења од јеванђелских критеријума. Заиста је тешко време, али дајте да чинимо оно што можемо и што је до нас.

- Да ли политичари уважавају став црквених великодостојника?

Онај ко је верник у извесној мери уважава, јер се у њему води борба између политике и вере. Онај ко није верник, више се ослања на политику и земаљске ствари. Поред њих, нажалост, има људи који не само да имају антицрквене, већ и антинационалне ставове а припадници су нашег народа. Дакле, постоји широк спектар људи који се баве политиком.

Али ми који смо позвани да проповедамо Свето Јеванђеље, никога не одбацујемо и свима проповедамо Христа. Увек постоји могућност да се и најватренији атеиста покаје и постане добар хришћанин. У историји је било несавршених људи, богоборца, који су од вукова постајали јагњад, а управо је то смисао и циљ.

**- Ваше Преосвештенство, пошто смо се већ до-
такли контроверзних тема, поставила бих Вам
и следеће питање. Последњих неколико годи-
на Српска Православна Црква је изложена ра-
зним критикама: да свештеници живе у раско-
ши и возе најбоље аутомобиле, а говори се и о
развратном животу. Шта се ту, у ствари, дешава?**

Људи у Цркви су несавршени и слаби, исто као они који живе у свету. Навешћу пример једног светитеља из осамнаестог века, Нила Мироточивог са Свете Горе, који се по упокојењу јављао своје ученику и говорио о последњим временима. Свети Нил је апокалиптичке догађаје описане у Светом Писму, конкретно у Откровењу, сместио на почетак 20. века, а ми смо већ дубоко зашли и у 21. век. Говорио је како ће доћи до трансформације држава и ратова који ће се одвијати један за другим. Описивао је да ће се на почетку краја људске историје психологија људи изменити, да ће зло постати добро, а добро зло. Самим тим, људи ће престати да личе на људска бића, а полови се међусобно неће разликовати. Другим речима, све ће бити превредновано и постављено наглавачке. Ето, такво је наше време. Пошто смо несавршени људи, такве ствари су могуће и у нашој јерархији. Међутим, Црква се бори против тога и жигоше такво понашање. Када, на пример, неки свештеник направи одређени преступ, владика га ставља под забрану свештено-

дејства. Ако Епископ направи слично, Сабор га ставља под забрану свештенодејства, пензионише или одређује неку другу санкцију.

Међутим, на почетку смо већ истакли да треба да тражимо бисере и, ако будемо тако размишљали, нећемо имати времена да се бавимо људима који нису за пример. Зашто не бисмо писали о савршеним, врлинским људима који су постигли све што су могли у области науке и уметности. Данас се углавном све банализује, а човек се срозава на ниво животиње, и као такав постаје критеријум вредности које се форсирају преко медија. Изађимо из тог муља и кренимо ка Небесима.

- Чија је одговорност у томе да би бисери, како их називате, постали узор?

Њих треба тражити и препознавати. У медијима треба говорити о врлинским људима и њиховим покукама. Оставимо се мрака. Мрак је мрак, и посветимо му минимум простора у новинама, како би свима постало јасно да то није доминантна тема. Уместо тога, хајде да говоримо о људима који чине многа добра дела: помажу сиротињу, граде цркве. Данас је проблем управо у томе што антијунаци покушавају да постану јунаци.

- Да ли Црква проповиједа о томе?

Наравно. Она то чини кроз Јеванђеље и сусрете са људима. Можда не довољно, али сигурно говори о томе.

- Ваше Преосвештенство, разговарати са Вама, с обзиром да сте на челу Зворничко-тузланске епархије, и уопште да сте епископ у Босни и Херцеговини, а не поменути живот овдје је

немогуће. Просто мислим на живот између три народа која овдје живе. Познато Вам је да се веома често, у не тако давној прошлости, управо религија-вјера оптуживала за рат који се овдје десио. Како коментаришете такве оптужбе? Да ли су свештена лица са било које стране могла да допринесу том стравичном рату?

Наравно да мислим да нису, иако се кроз историју дешавало да се вера утопи у политику и сједини са њом. Тако је, на пример у време фашизма и нацизма, Римокатоличка црква врло блиско сарађивала са фашистима и Хитлером. Данас говоре да није тако, али историја сведочи супротно. Могуће је да један политички тренд преплави Цркву, да јој се наметне и да она крене лошим путем. Зато се треба борити да се тако нешто не догоди. Наша мисија је да не прихавамо политику противну Јеванђељу, добру и врлини, без обзира да ли се ради о моме или неком другом народу. Ту сви имамо личну одговорност, као што је и Црква има.

На овом нашем простору треба да радимо на помирењу и видању рана. Да је било мудријих политичара можда овог несретног рата не би ни било. Такође, да је Међународна заједница имала жељу да не буде рата на просторима бивше Југославије, не би га ни било. Врло је тешко одгонетнути шта је ту посредни. У сваком случају, представници Цркве су покушавали да допринесу миру. Блаженопочивши Патријарх Павле је из тог разлога ишао у Беч и у Загреб да разговара са кардиналом Кухарићем.

- Управо због тога, што више знамо гј. покушавамо да сазнамо, тим прије се поставља питање: Колика је улога вјерских заједница у помирењу?

Велика је наша улога у томе, верујте. Када је Свети Сава престао да буде Архиепископ, путовао је на Исток у Свету Земљу. Успут се сусретао са султанима и великим људима тога доба, прикупљао дарове за Хиландар и друге манастире. Он нас је својим животом учио такозваној благодатној дипломатији, која у нашој Цркви вековима постоји.

Међутим, потребно је нагласити да Црква не тежи само политичком, него и дубљем миру - када човек у својој души задобије заједницу са Богом. Тај мир је нама важнији и њега проповедамо као суштину. Са становишта политике, земаљски мир је потребан и добар, али није једини. За политичаре је он сасвим довољан, али не и за нас. Потребан нам је Бог као гарант вечног мира, а спољашњи политички мир је важан како бисмо могли да радимо на остварењу унутрашњег мира. Зато је потребно да пребивамо у миру и љубави са свима, али истовремено да не прихватамо искушење да смо сви исти и да сви исто верујемо. Не верујемо сви исто и није свако учење исто. Али, са друге стране, то нас не спречава да будемо људи и да се према свима односимо по закону љубави. Свети Арсеније Кападокијски, учитељ старца Пајсија, живео је на просторима Мале Азије, одакле су Грци протерани почетком двадесетог века. Међутим, то није спречило светог Арсенија да једнако исцељује и православне и припаднике исламске вероисповести. Исто тако, светом Василију Острошком притичу људи разних вероисповести. Дакле, свети тељи помажу сваком потребитом човеку, управо тако и ми показујемо своју веру и хуманост.

- Шта данас значи бити добар, исконски вјерник?

То значи да верујемо у Васкрсење, да живимо законима Васкрсења, а не греха, да се боримо за своју веру. Празновали смо Васкрсење Лазарево, које је икона Васкрсења Христовог, али и икона свеопштег васкрсења људи. Христос је победио смрт и сви ћемо васкрснути из мртвих. Као што смо умрли у првом човеку - Адаму, тако ћемо сви васкрснути у Христу. После тога долази Свеопшти суд Божији као круна и крај историје. Тада ће, у ствари, бити осмишљено све што тренутно изгледа бесмислено. Заиста, без тога би овај свет био Долина суза. Тада ће Господ обрисати сваку сузу са људског лица јер је вера у Васкрсење повезана са вером у коначну победу Добра, Правде и Истине.

Христос васкрсе - Ваистину васкрсе!

**(Интервју о Васкрсу 2018; за БН телевизију,
новинарка: Сузана Рађен-Тодорић)**

1. Помен блаженопочившем старцу Емилијану, манастир Ормилија, 2019

2. У келији светог старца Порфирија Кавсокаливита, манастир Преображења код Атине, 2018.

3. манастир светог Патапија код Атине, 2018.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

4.

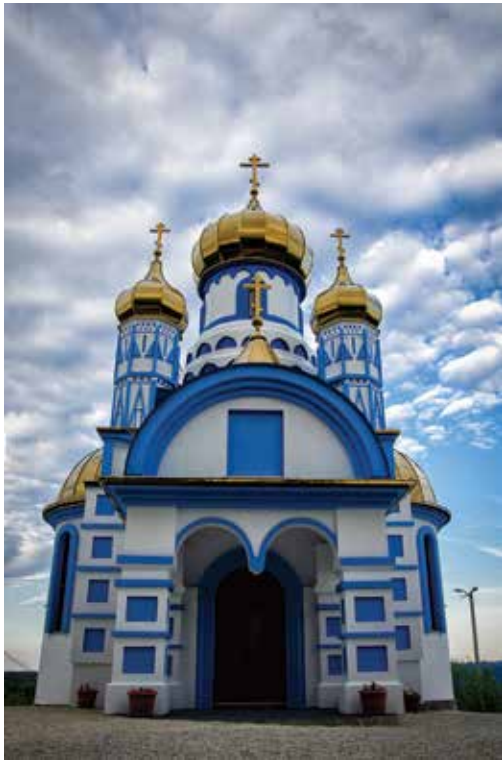
архијерејски благослов

празник Богојављења, Брчко, 2020.

легенда за фотографије
на 173. страни:

1. на гробу светог Јустина
Ђелијског, манастир Ђелије, 2018.
2. код моштију светог Владике
Николаја, манастир Лелић, 2018.
3. на гробу светог Јакова
Цаликиса, Евија (Грчка), 2018.
4. на гробу светог старца Пајсија
Светогорца, манастир Суроти
(Грчка), 2019.

1.

2.

1. манастир свете Матроне
Московске, Ритешић

2. манастир Свете Тројице,
Подновље

3. манастир Часног Крста,
Суво Поље

3.

1.

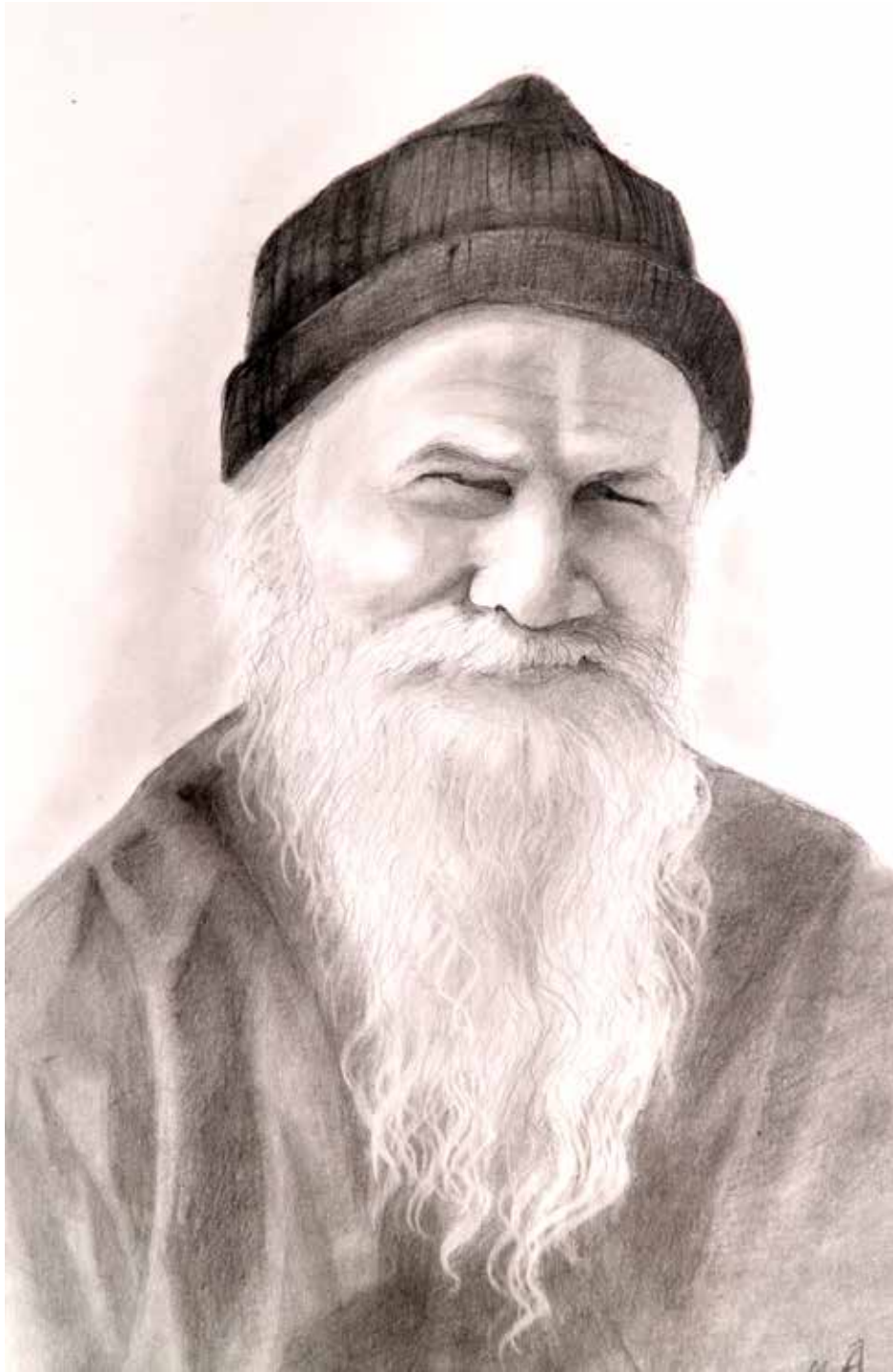
2.

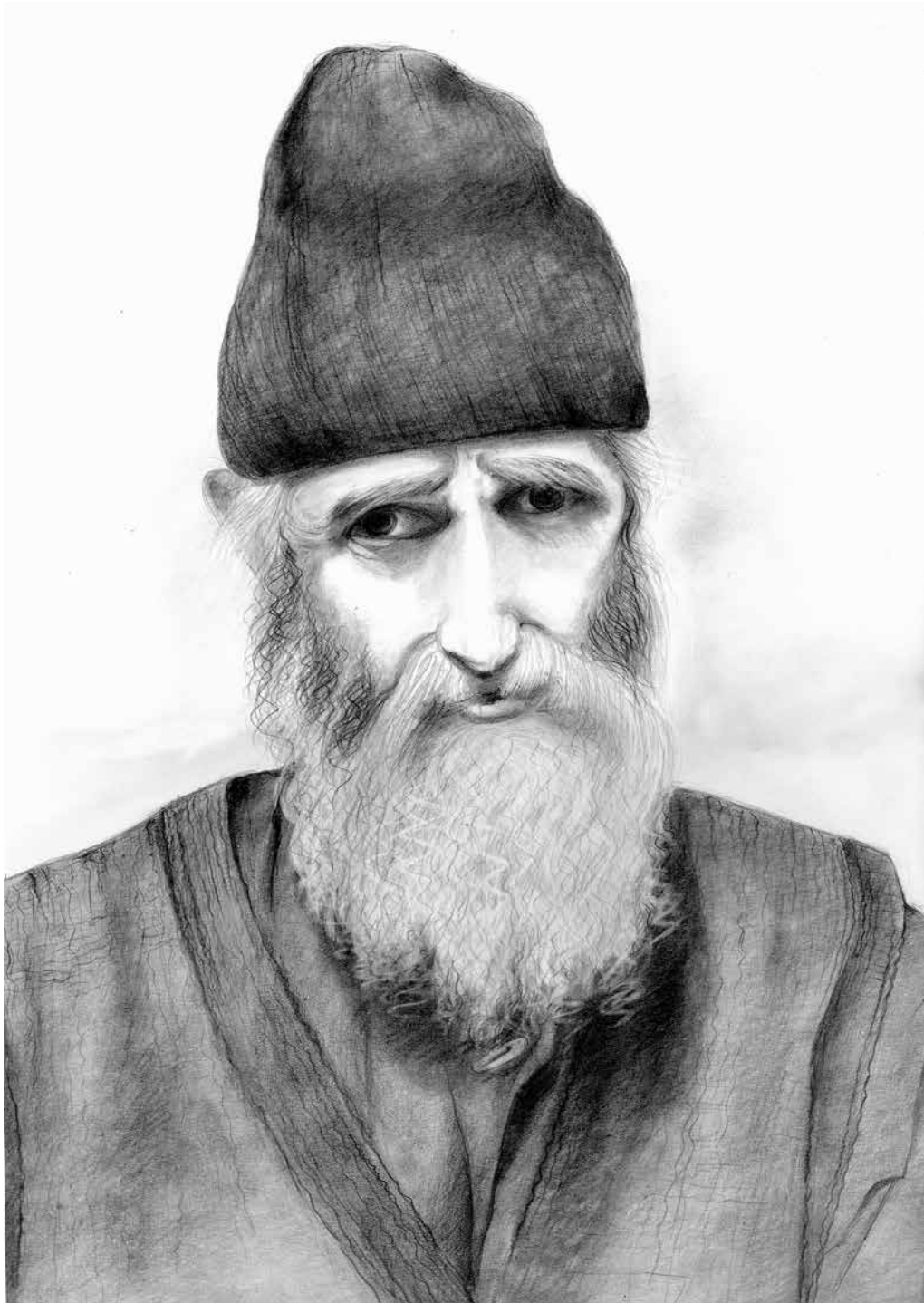
3.

1. и 2. Обнова музеја Епархије зворничко-тузланске у згради Епархијског центра у Бијељини, 2020.

3. Уочи Светосавске академије у Бијељини, 2020.

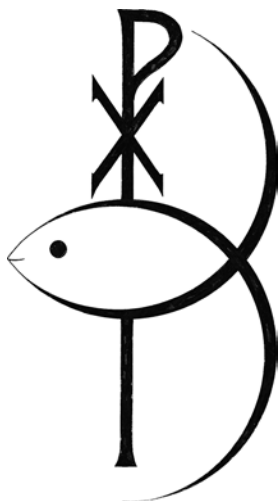

свѣти старац Порфирије Кавсокалит

свети старац Пајсије Светогорац

ЧОВЕЧЕ, ПА МИ ИМАМО ТАКВЕ СВЕТИТЕЉЕ!

Старац Порфирије

Током студија боравио сам у Грчкој, и тада сам имао прилику да упознам старца Порфирија. Садашњи Митрополит Порфирије, који је у то време био јерођакон, већ је био у Атини, па смо заједно отишли да посетимо старца. Тај сусрет ми је још увек неописиво жив, и носим његов благослов. Управо је то оно што недостаје хришћанству на Западу, али и нама – такви људи, свети људи, охристовљени.

Старац Порфирије је имао дар свезнања, о чему можемо да читамо у књигама које су код нас преведене. Понирао је у суштину свега створеног. Знао је, на пример, од чега се састоје планете и космос, проналазио је воду на местима где је то деловало немогуће и могао је умно да је куша и види да ли је питка. Невероватан, небески дар који се ретко помиње у Јеванђељима и житијама светих. Он је, на пример, владики Иринеју описивао како изгледа манастир Бођани, иако никада није био у Србији. Ишао је до тих детаља да је знао и докле се простире влага на зидовима. Знао је духовни проблем сваког монаха и монахиње.

У то време старац је био слеп. Седео је на кревету у једној келији и ми смо пришли да узмемо благослов. Руке су му биле завијене, јер је имао неку кожную болест. Био је већ у дубокој старости, али ти осећаш да он тебе види, да те потпуно скенира. Нема потребе да нешто причаш. Једноставно - ти си ту, наг као Адам у Рају. Немаш шта да сакријеш, немаш шта да муваш. А, са друге стране, осећаш у њему огромну љубав. Такво сам искуство имао. Зато, кад год ми дође стани-пани, некако се сетим шта је све могуће:

„Човече, па ми имамо такве светитеље!“

Свети старац Порфирије је рекао да је немогуће бити хришћанин, ако ниси песник. То је хришћанско схватање песништва, као надахнућа од Бога, када човек химнама благосиља Бога и прославља све што је Он створио. Најдубља теологија је дата управо кроз песме, почевши од Старог Завета, Псалама, па до новозаветних химни, које врхуне у Химни љубави светог апостола Павла.

Световни песници певају о лепоти створеног света, која је само одсјај божанског, и тајни људског бића тј. круни свега од Бога створенога, али њихово стваралаштво остаје лишено нектара вечности. У томе можда и јесте трагедија световног песништва. Оно је омеђено временом и нашом смртношћу, па зато обилује меланхолијом и тугом.

Велики Његош је, пак, својом поемом „Луча Микрокозма“ надмашио ниво световног поетског стваралаштва и винуо се у божанске висине, где је и почетак и крај човека, али и овога света. Зато су хришћани, заиста, прави песници, јер жуде за својим Створитељем и бесконачним животом на небесима.

Старац Пајсије

Иако старац Пајсије није стекао спољашње, световно образовање, код њега се може пронаћи одговор на свако питање. Његово знање је било плод благодати Божије. Старац је посебно наглашавао да треба да имамо „добре мисли“, јер се у њима крију благодат и божанске енергије добра и љубави, а да се чувамо „рђавих помисли“, јер се у њима крије дух осуђивања и немира.

Старац је веома волео животиње. Оне га се нису

плашиле и слободно су долазиле до његове келије, где их је хранио. Било је ту змија, жаба, птица и других животиња, које су од старчеве келије направиле своју Нојеву барку.

Старцу Пајсију је долазило и мноштво људи, што монаха што мирјана, и сви су од њега очекивали поуку и реч утехе. Из овога слабашног старчића, испосника, текле су речи благодати и напајале богочежњиве душе, које су долазиле на Свету Гору, тај садник светости и врлине. Старац је једноставно био охристовљен човек и сасуд благодати Светога Духа, који је својом божанственом љубављу примао крст и распеће ближњег као свој сопствени; и својом је молитвом многе исцељивао.

Старац Пајсије је за живота, а и после смрти, помагао људима, јављајући им се у сну и на јави. Неке је исцељивао од болести, помагао у разним невољама, у саобраћају или, чак, при покушају самоубиства. Старац је, једноставно, све невоље ближњих сматрао као своје и молио се да Бог помогне унесрећенима.

Често је говорио да, ако желимо да Бог неке помогне у болести и невољи, морамо бити спремни да и ми ту болест понесемо. На усрдан, молитвени вапај, Бог се одазива, помаже и исцељује. Пошто је свети старац Пајсије био духовник у женском манастиру Суроти код Солуна, често је долазио тамо и исповедао мноштво народа, иако је и сам бивао болестан. Међутим, он је све то благодушно подносио, из жеље да помогне људима. Тако се, по промислу Божијем, догодило да се старац упокојио у манастиру Суроти, где му се и данас налази гроб, којем притичу реке људи, очекујући од старца да им и даље помаже, као што је то чинио и за живота.

Последњих десетак година свог живота старац је провео у келији Панагуда, близу Кареје. Иако је при-

мао посетиоце, најчешће је време проводио у пустињи. Тако сам крајем осамдесетих година и ја дошао да узмем благослов од овог светог старца. Тај сусрет са њим за мене је био право откровење. Међу неколицином монаха и световних људи, препознао сам светог старца. Био је некако другачији од осталих монаха. Споља је изгледао као старчић аскета, али поглед му је био поглед из вечности, поглед пред којим ништа није било скривено. Кад сам му пришао и направио пред њим малу метанију, он ме је, благо се осмехујући, потапшао по десном рамену. Био сам изузетно усхићен приликом овог сусрета; једноставно, у њему сам видео живог Христа по речима не живим више ја, него живи у мени Христос (Гал. 2, 20). Али, не могу рационално да објасним тај сусрет. То је био тренутак којег ћу се увек сећати.

Пошто је тада код њега била гужва, питао сам старца да дођемо сутрадан и он је рекао: „Дођите“. Сутрадан, када сам дошао са једним пријатељем теологом, старчева келија је била закључана. Старац је био негде у пустињи, где се често повлачио ради мира и тиховања. То нам је била духовна поука.

Молитвама светих стараца Пајсија и Порфирија,
Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј нас!

СВЕТИ, ХРИСТОЛИКИ ЉУДИ

У храму гледамо у ликове светих и од њих се учимо благочешћу, побожности и православљу. Покушајмо да се уподобимо ликовима какви су на зидовима наших цркава - а то су ликови преображени, охристовљени. То и ми да достигнемо. Ако сте имали прилику да у неком манастиру или на Светој Гори види-

те духовне људе, старце, подвижнике, прво на њима приметите преображен лик и благе црте лица човека који улива поверење. Као да нам је најрођенији, а никада га нисмо видели. То су свети, христолики људи. И ми смо позвани да будемо такви. Кроз свету тајну Крштења обукли смо се у Христа и задобили смо дар светог Духа. Сада од нас зависи шта ћемо са даром који смо примили - колико ћемо да живимо по законима крштења, а колико ћемо наставити да живимо противно крштењу и светим тајнама Цркве. Та борба постоји у сваком од нас: да ли ићи путем светости, или ходити широким путем, не водећи рачуна о спасењу своје душе. Али, *не вреди човеку да сав свет задобије, а душу своју изгуби*, јер богатство, сила и моћ овога света, ништа су у односу на вечност. Зато чувајмо боголикост своје душе, да би је Бог препознао као своју и да би нам душа била испуњења благодаћу Духа Светог. То је наше вечно богатство с којим идемо у Царство Небеско.

**(Крстопоклона недеља,
Дервента, 2019. године)**

НЕ НАТО-у

За српски народ и државу најбоље је чувати своју неутралност и слободу. То је одувек било најбоље, од Кочића до данас, каже у интервјуу Срни Његово Преосвештенство епископ зворничко-тузлански Фотије. „Наш народ је већ рекао да не можемо то да прихватимо јер смо били од НАТО-а бомбардовани; и Република Српска и Србија. Многи носимо трауме од тога и једноставно, то не би било морално“, оцјењује владика.

Он каже да је у данашњем свијету, који је постао „глобално село“, немогуће бити и потпуно изолован.

„Укључен си, хтео не хтео“ - те да је о интеграцији у ЕУ неопходно да добро промисле мудри људи, економски и правни стручњаци. „Ми у сваком случају морамо контактирати са светом; немогуће је бити изолован, али са друге стране, то не мора да значи да аутоматски и припадамо том свету у смислу да се политички укључујемо у њихове пројекте као што је ЕУ“, сматра владика Фотије.

Наводећи примјер Енглеза, који су процијенили да имају штете као држава и повукли се из ЕУ, он каже да ни Срби не треба да идеализују ову политичку заједницу и да ка њој иду „грлом у јагоде“, мислећи да то рјешава све проблеме.

О Русији и Западу

„Православни народ просто смета на путу светским силама. Сметали смо Наполеону, Хитлеру и многим другима који су ишли према Русији; а сличан сценарио је и данас. Негде је однос снага у свету такав да је западни свет уједињен и има циљ пробоја на исток, а ми смо на путу томе и због тога смо много страдали и страдамо“, наводи владика Фотије.

Он каже да је српски народ са Русима увек био близак по вјери, нацији, култури, писму, али првенствено по неком правдољубивом схватању живота, те да Срби на Русе гледају као на браћу. „Нажалост, овај такозвани проруски став се некако негативно котира на западу. А зашто, када ми ценимо сваку проруску и прозападну вредност достојну пажње, све људско ценимо и на западу и на истоку“, истиче владика Фотије. „И за запад смо, ако је хришћански, људски и поштен. То су наше вредности које тражимо у свим народима и цивилизацијама и поштујемо их“, каже

владика и додаје да ће се та веза са Русима сигурно чувати и очувати, као доказ вијековног пријатељства и заједништва.

ПРИНЦИП НЕМАЊИЋКЕ СИМФОНИЈЕ

Након годину и по дана проведених на челу Епархије зворничко-тузланске, владика Фотије каже да Црква у Републици Српској има добар статус и много простора за рад, истичући да ту сарадњу треба чувати и унапређивати на опште добро. „Ми као Црква треба да се држимо принципа немањићке симфоније – сарадње између Цркве и државе које су начелно одвојене, али сарађују на добробит државе. Ти односи се изграђују поверењем и поштовањем људи који су изабрани од народа и имају легитимитет избора“, каже владика.

„Веома је важно да чувамо Републику Српску, то је сада јасно и највећем делу политичара који нас воде, јер Република Српска даје простор за живот и рад свим људима који у њој живе, гарантује слободу, људска и грађанска права. Значајно је и да празнујемо датуме који су везани за оснивање Републике Српске и њено очување, као што је 9. јануар“, наводи владика.

„БиХ је конституисана од три народа и два ентитета по Дејтонском мировном споразуму и треба да очувамо тај систем који је обезбедио мир на овим просторима, што власт овде и чини. Ми имамо потребу и право да очувамо оно што је посебност Републике Српске, нашу културу, језик, обичаје и веру, а не негирамо ни другима који то исто могу да имају за себе“, оцјењује владика Фотије.

„Онај ко је моралан, за њега је идеја добра највиша идеја и његов принцип којим се влада у животу. Када бисмо ми имали такве људе, формиране као пра-

вославне хришћане, који знају шта је добро и шта је зло, на било коју службу да се поставе они би правилно радили и никада не би чинили ништа што није у интересу народа и није добро за тај народ“, каже владика.

НИЈЕ ЧОВЕК САМО ЕКОНОМСКО БИЋЕ

О општем проблему исељавања становништва епископ Фотије говори и из личног искуства. Његов отац је седамдесетих година прошлог вијека радио у Немачкој, али није тамо одвео својих петоро дјеце, три кћери и два сина, јер је, каже владика, желио да остане Срби. „Ту је питање шта је за човека вредност. Ако је то само материјално, он ће онда ићи међу богатије, за већу плату, где је економска и социјална ситуација боља него код нас. То је можда разумљиво, али се са друге стране, одласком у иностранство поставља питање очувања његовог идентитета, као и очување породице“, упозорава он. „Али, није човек само економско биће, он је првенствено религиозно биће и потребан му је Бог, а ако нема Бога у души човека он онда постави на његово место неку другу вредност - новац, успех, лагодан живот“, тврди владика.

Према његовим ријечима, важно је у народу очувати и хуманост, бригу о сиротињи и о потребитима. „То је одувек било у Цркви и треба то да вратимо, ако смо заборавили или изгубили. Ми смо у Епархији формирали добротворно друштво „Тројеручица“ које ће да се брине о сиромашнима, о многочланим породицама, о помоћи сиротињи, али и талентованој деци“, каже владика Фотије, наводећи да су у рад ове хуманитарне организације укључени сви свештеници, Светосавска омладина и Коло српских сестара.

Као важан простор дјеловања Цркве, владика истиче евангелизацију народа који је већ вјерујући, да се кроз проповиједи утврђује у вјери, као и кроз штампање духовних књига и часописа, што треба да донесе плодове на дуге стазе и да се људи врате култури читања духовног штива и црквене литературе.

„На духовној тржници у савременом мноштву медија мора да се нађе место и за црквену реч, да људи могу да препознају шта је у том шаренилу од Истине. Зато Црква има и свој сајт, фејсбук, инстаграм, да људи који разумеју тај језик могу да нас чују, да се прилагодимо и будемо присутни у њиховим домовима“, каже владика, који лично није активан на друштвеним мрежама, али схвата њихов значај.

БИТКА ЗА ОМЛАДИНУ

„То су деца у адолесцентном добу, када врло лако скрену на широки пут дроге или алкохола, живота који није примерен човеку, није хришћански ни православан. Ту је велика битка за омладину коју привлачи много тога, њихова личност се буди, долази до општег потреса у организму у психофизичком смислу и у том периоду им је потребна реч Цркве да их упуту шта је добро, а шта није добро“, каже владика.

Према његовим ријечима, црквено образовање је значајно за младе којима се данас кроз популарно нуди и много штетног. „Много је штетне литературе која велича насиље, криминал и неморал, а још су опаснији филмови који најдиректније утичу на младе, од цртаних филмова са наказама, без лепоте, до филмова са демонским ликовима, што постаје стварност у којој омладина треба да живи. Црква мора да им укаже на божанску страну постојања, на божанско виђење света, на начин живота који је постојао

у нашем народу док је владао култ добра. Честити, љубазни људи, поштовање родитеља и старијих, то су биле врлине које је модерно доба све порушило и сад треба то поново изграђивати у човеку“, упозорава владика Фотије.

Он каже да сви и стално у друштву треба да указују младима на традиционалне вриједности, не у смислу конзервативних, него универзалних вриједности. „То су хришћанске врлине доброте, љубави, милости и милосрђа у којима треба васпитавати омладину, иначе ће их преузети улице или фејсбуци и одоше у обојене револуције, где неко манипулише њима. То је велика мисија и велика борба у којој Црква мора да учествује заједно са свим просветним институцијама и другим институцијама које се баве младима; да им се помогне, да се заштите од тих искушења, да не падну, не постану робови“, истакао је владика Фотије.

Према његовим ријечима, оно што данас недостаје младима је култ или призив за светост, јер је морал уздрман. Владика је цитирао ријечи старца Пајсија са Свете Горе „Грех је постао мода у наше време“. „Људи који живе распуштеним, греховним животом, постају популарни у друштву, а врлински живот се сматра мање вредним. Црква се труди да врати тај хришћански култ светости, црквени и хришћански живот. То није никакав фанатизам, него један нормалан, моралан и етичан живот. Ако тако размишљамо, онда ће држава и друштво имати будућност, јер има такве честите људе, који ће врлински живети и радити, и на сваком послу морално поступати“, закључује владика.

ЗДРАВА И ЧВРСТА ПОРОДИЦА

Према ријечима владике Фотија, важно је и да родитељи својим врлинским животом позитивно утичу на дјецу, да породица има здраве и чврсте темеље. „Нажалост, велики је проблем колико има развода црквених бракова. Једна трећина брачних парова се разводи. То је раније било незамисливо“, упозорава владика Фотије.

Он предвиђа велико искушење, ако Република Српска уђе у европски просвјетни систем гдје се, како наводи, протурају многе опасне теорије, попут такозване родне теорије – да се брише сазнање да ли је дијете мушко или женско. „То је све страшно за нас; чак ни Бог по њима не би требало да буде мушког рода – тако далеко то иде. Ако прихватимо тај просвјетни систем, он ће бити потпуно у супротности са учењем Цркве и свих традиционалних институција у друштву. Нећемо моћи помоћи тој деци, ако их у школи науче да не знају ко су и шта су. Зато је Црква ту да буде као со и светлост у једном народу, да чува позитивне и традиционалне вредности које су нам данас преко потребне“, нагласио је владика.

Мисија Цркве је, каже, да народ претвори у литургијски, да мисли и поступа на јеванђелски и врлински начин, насупрот језику силе, моћи, доминације и бомбардовања које свијет гура у сукоб свјетских размјера. „Црква ту има позитивну улогу да учи о добру, да говори опет - не убиј, да говори о моралним и етичким вредностима које су битне и које нас чувају да не дође до такве катастрофе“, закључио је на крају Епископ зворничко – тузлански Фотије.

**(Интервју за Срну, 2019. године;
ауторка: Љерка Бјелица)**

ИМАМО ЛИ ЖЕЉУ ДА ВИДИМО ХРИСТА?

Чули смо данас из светог Јеванђеља како један човек, низак растом, цариник Закхеј постаје велики. Он постаје велики покајањем. Био је то човек цариник и посао којим се бавио често га је вукао у грех, неправду и преступање закона Божијег. Али, дубоко у срцу, ипак је имао жељу да види Господа Христа и Његове ученике. Једном приликом, када су они пролазили кроз место где је Закхеј живео, он се попео на једну смокву да види Господа Исуса Христа. Та његова жеља је заиста била благословена. Попевши се на смокву, мали човек постаде велики. Видео је Закхеј самог Господа – тог дивног Пророка из Галилеје о којем је због прекрасних чудеса и узвишених дела цела Јудеја говорила.

На човекову жељу да види Бога, сам Бог одговара тиме да и Он жели да види тога човека, да се сусретну. И, тако долази до сусрета између Господа и Закхеја када му Господ каже: „*Закхеју, сиђи брзо; јер ми данас ваља бити у дому твоме*“ (Лк. 19, 5). Зашто Господ позива Закхеја? Зато јер је у његовом срцу видео покајање. Видео је жељу за преумљењем и променом, и тако се Закхеј удостојио да сам Господ и Његови ученици уђу у његов дом и направе од њега Цркву Божију. Тог тренутка је његов дом постао црква, као што смо ми данас, овде у цркви, сабрани у име Господње.

Тада долази до дијалога између Закхеја и Господа из којег се види шта се десило у Закхејевој души. Он доживљава тако дубоко покајање за сва своја неваљалства да каже: „*Господе, ево пола имања свога даћу сиромасима, и ако кога нечим оштетих, вратићу четвороструко*“ (Лк. 19, 8). Толико је снажно Закхејево покајање, и он проживљава невероватно значајан по-

трес, да од човека малог и ниског растом он узраста у духовно целовиту личност, која се удостојила да види самог Христа и да му Он дође у дом – и више од тога – да се вером и љубављу настани у његовом срцу. Тако је Закхеј постао велики вером.

Ето, овај одељак из светог Јеванђеља читамо и приликом освећења наших домова и цркава, да би се исто десило и са нама. Да бисмо и ми као Закхеј пожелели да видимо Господа Христа.

Оно што је посебно интересантно, или боље да кажем чудно, у наше време јесте то да ми једноставно немамо жељу да видимо Господа Исуса Христа. Не боримо се за то. Не питамо се да ли можда улицом, у нашем граду или селу, пролази Христос. А веома добро знамо да се од времена када је живео на Земљи, Господ много пута јављао светитељима на Светој Гори и другим преподобним људима и великим покајницима. Зато наглашавам да је неопходно да имамо жељу да видимо Господа Исуса Христа, великог пророка из Галилеје. Ако је потребно да се попнемо на неку смокву, тј. да се изложимо страдању и поругама да бисмо се удостојили тог сусрета, немојмо оклевати, већ будимо храбри.

То је прича о Закхеју која нас уводи у период Великог поста, јер из ње можемо да научимо како и недостојни људи, они који су далеко од Бога, могу постати велики и блиски Богу кроз покајање и свету тајну исповести, кроз победу над грехољубивим човеком у себи и над оним што је смртно у нама. На тај начин постајемо људи достојни да разговарамо са самим Богом, и да Бог постане наш пријатељ, домаћи, онај који улази у наш дом и благосиља нас.

Чули смо данас из Апостола који се читао како свети апостол Павле поучава свог ученика Тимотеја како да својим честитим и врлинским животом буде

апостол и проповедник Јеванђеља; да својим христовим животом приводи људе Цркви и Богу. То је поука за нас пастире Цркве. Морамо да стојимо иза сваке речи коју проповедамо, а не да наша вера буде само на уснама. Није добро да друге поучавам и знам да причам о вери, а да својим животом не сведочим то што говорим. Тако моја проповед неће бити плодносна и људи ће видети да сам лицемер – да једно причам, а друго радим. Таква мисија и проповед неће бити успешни. Баш зато свети апостол Павле учи свог духовног сина и ученика Тимотеја да буде пример вернима у свему: у живљењу, у чистоти, у вери, у смирењу, у покајању и осталим хришћанским врлинама. Када проповеда, да људи виде у њему и на његовом примеру то о чему говори.

Данас празнујемо и двојицу великих отаца и светила Цркве, светог Јефрема Сирина и светог Исака Сирина. Свети Јефрем је живео у четвртном веку и био је познатик светог Василија Великог. А свети Исак Сирин је живео крајем шестог и почетком седмог века и био је велики подвижник. Он је у својим подвижничким списима изнео читаву философију хришћанског аскетизма. У њима он детаљно пише о томе како да се боримо против онога што је смртно и грехољубиво у нама, што представља *старог човека* у нама и како да се преображавамо и охристовљујемо. Оно што је Закхеј доживео покајањем, ови свети оци су доживели подвигом, сузама, метанијама, трудом и, наравно, на првом месту, учешћем на светим богослужењима и причешћивањем.

Тиме заокружујемо круг данашњег Јеванђеља и отаца које данас прослављамо. То су, између осталог, светитељи којима данас највише треба да се обраћамо. Један велики светитељ нашег времена, свети Пајсије Светогорац, виђао је *дневног светог*, како је он то

говорио. Дневни свети су долазили у његову келију да разговарају са њим. Он би их питао: Ко сте ви? Па ја сам *дневни свети* тај и тај. Њима треба највише да се молимо, јер су нам они, тог дана, најближи.

(Козлук, 2019. године)

НАША ОТАЏБИНА ЈЕ НА НЕБЕСИМА

Данашњи разник нас учи да је наша отаџбина на Небесима, да смо рођени на Земљи, али да нисмо само од земље, него да смо призвани да идемо на небеса, да живимо и обитавамо тамо где је Господ Христос, са десне стране Оца у слави Божијој. То је наша истинска отаџбина, то је наше истинско призивање и томе треба да тежимо.

Велики отац Цркве, свети Григорије Палама, када тумачи овај празник каже: „Ми у Цркви доживљавамо и Васкрсење и Вазнесење у светој тајни Крштења. Крштење је почетак нашег Васкрсења, јер смо у крштењу умрли за васкрс са Христом, али смо се са Њим и вазнели.“ Средина пута, наставља свети Григорије, јесте живот у врлинским подвизима. То је јеванђелски живот хришћанина који траје читав његов биолошки живот овде на земљи. Цео живот се хришћанин вежба у врлинама, у добру, у љубави према Богу и ближњима. И коначно, последњи и завршни део пута, Вазнесењски део, јесте процес обожења личности. То је подвиг и догађај када благодат Духа Светог у нама побеђује старог човека страсти и греха. Тада ми бивамо узнесени над свим оним што је трулежно и смртно у нама. Управо ту тајну Вазнесења доживљавамо сада и овде. Најбољи пример су угодници и светитељи Божији који, иако су живели овде на Земљи, били су и грађани Царства Небеског. Они су доживљавали у својој души

и носили у свом срцу благодарне силе Васкрсења и Вазнесења. То је наш циљ и призив – да будемо људи вере; да будемо људи који теже и крећу се ка Царству Небеском и ка Вазнесењу.

Вазнесењем је Господ Христос завршио свој подвиг спасења и показао где ће бити вечно обитавалиште оног ко се удостоји Царства Небеског. Не заборавимо и то да је нама откривено да ће Господ Исус Христос тако доћи, као што се узнео на небо, да суди живима и мртвима, да суди читавој васељени, и роду људском. За тај тренутак је потребно да се припремамо постом, покајањем, молитвом и светим Причешћем.

Дај Боже да ми Срби будемо достојни тога да нас буде много у Царству Небеском, како је дивно певао свети владика Николај у својој *Божанској Литургији*, у којој се сви Срби светитељи моле за нас и наше добро. Посебно наш отац Свети Сава, који, каже, кад на Небесима клекне, никад не устаје, него само сузериони за свој српски православни род.

(Вазнесење, Бања Врућица, 2019. године)

ПОУКА СВЕШТЕНИЦИМА

Недавно сам био у Бечу у посети владике Андреју и његовој епархији. Између осталог, тамо је био у посети и један светогорски јеромонах, отац Антипа, који је главни појац у Кареји, диван човек и теолог. Он је бечким свештеницима одржао предавање *О свештенству и мисији свештеника у наше време*. Било је то веома интересантно предавање, из којег могу да вам пренесем неколико његових поука.

Каже отац Антипа како је један од отаца питао: По чему можемо знати да је близу крај света? По томе,

каже он, ако нестане благочестивих и побожних свештеника. То је један од знакова. Наравно постоје и многи други показатељи који се помињу у Светом Писму, поготово у Откровењу. Али, шта значи - ако нестане благочестивих свештеника? То значи, да народ добро зна како ми живимо, како проповедамо, како учимо, колико стојимо иза речи које говоримо. Људи препознају колико смо истински сведоци Христови или, не дај Боже, најамници; или, пак, људи који обављају свој посао коректно, али се не уносе много у то. Народ има духовни телескоп, све то види и препознаје. Немојмо се заваравати да је другачије.

(...)

Говорио је отац Антипа и о томе да је свештеничка служба узвишенија од анђелске службе. И анђели би да завире у оно што ми у Цркви доживљавамо, јер се дотичемо најсветијих тајни које постоје, а то је свето Причешће – Тело и Крв Христова. Зато је Златоусти у младости говорио да није достојан да буде свештеник и бежао је од рукоположења. Не зато што је, не дај Боже, презирао свештеничку службу, него је схватао узвишеност свештеничке службе и сматрао је да он то не може да носи.

Зашто је то за нас битно? Зато што треба да се удубљујемо у тајну свештенства. Када приступамо да служимо свету Литургију да будемо, на првом месту, измирени са свима. Не дао Бог да постоји неки проблем између два свештеника који су у истој парохији, и да они због тога не причају. То не сме да буде! Онда Господ неће примити жртву коју приносимо. Нисмо ми на богослужењу као неки џубокс који говори јектенију, мислећи да ће Бог обавезно

да је чује. Не, Бог је неће чути ако она не излази из чистог срца и вере наше да је Господ ту жив и присутан и да то слуша.

(...)

Ми свештеници морамо бити свесни да је Христос присутан на Литургији, Пресвета Тројица, Богородица, херувими и серафими и друге небеске силе. Многи свети људи то виђају на богослужењима.

Испричаћу само један пример из новијег времена. Био је неки старац Евменије Грк, човек светог живота. Још док је био лаик, неколико пута му се јављала Пресвета Богородица речима – *Ти ћеш бити свештеник*. Непрестано је био радостан; имао је блажени осмех, па су га прозвали за живота, *свештеник који се осмехује*. Једном приликом, дошао је код старца Порфирија у цркву светог Герасима Јорданског у Атинској поликлиници на Омонији у центру Атине, где је старац Порфирије служио тридесет и три године – и видео је анђеле како саслужују старцу Порфирију. Када се Литургија завршила, он оде да се представи старцу, јер се нису познавали. *Старче, ви мора да сте светог живота, јер сам видео, док сте служили Литургију, анђеле како вам саслужују* – рече му тада старац Евменије. *Не знам ко је светог живота. Да ли ти који си видео анђеле или ја који их нисам видео*, одговорио му је на то старац Порфирије.

(...)

Када служимо Литургију, чистота срца и вера су предуслов да Бог чује наше молитве и да их услиши. Потребно је, наравно, рећи да претварање дарова не зависи од достојанства свештеника. Свештеник може бити најнедостојнији, али ако врши Литургију по канону, дарови се претварају силом благодати и силом саме службе. Са друге стране, такав свештеник остаје

мимо тајне која се пред њим дешава. Остаје хладан, јер не доживљава пуноћу своје службе. То може бити велики проблем. Једном, двапут, трипут и такав начин служења постане рутина, те се више и не удубљујемо у молитве које читамо. Не питамо се више никада шта се ту догађа, а то је опасно. На тај начин, не дај Боже, Литургију можемо свести на пуку формалност.

(...)

Морамо да водимо рачуна да исповест не буде формална. Зато свештеници, кад год је то могуће, треба да говоре народу да дође вече уочи недеље или празника на исповест. И да тада покушају, да дозволе вернику да измуца то што му оптерећује савест. То је једини начин духовног лечења народа. Нико неће победити своје страсти и своје слабости без исповести, па ни ми свештеници. Сваки проблем, свака страст, све оно што нас мучи, остаје у нама, ако то не исповедимо, ако то кроз исповест не избљујемо из себе. Тек кад избљујемо то из себе долази благодат Божија и исцељује. (...) Такође је важно да говоримо о значају неговања хришћанске породице; о врлинама која треба да постоје у нашим православним породицима.

(...)

Када живимо распуштено, по законима тела и греха, мислимо да нас Бог не види. Тако губимо страх Божији. Учинимо једном неки грех и видимо - Бог не реагује; други, трећи пут - опет не реагује; и онда настављамо да грешимо потпуно мирне савести. Али, све се то сабира на наш конто. Када дође тренутак исповести - да ли то исповедамо? Требало би то да исповедамо и да се боримо да нам то не остане на души и у срцу. Ако водимо духовни живот и боримо

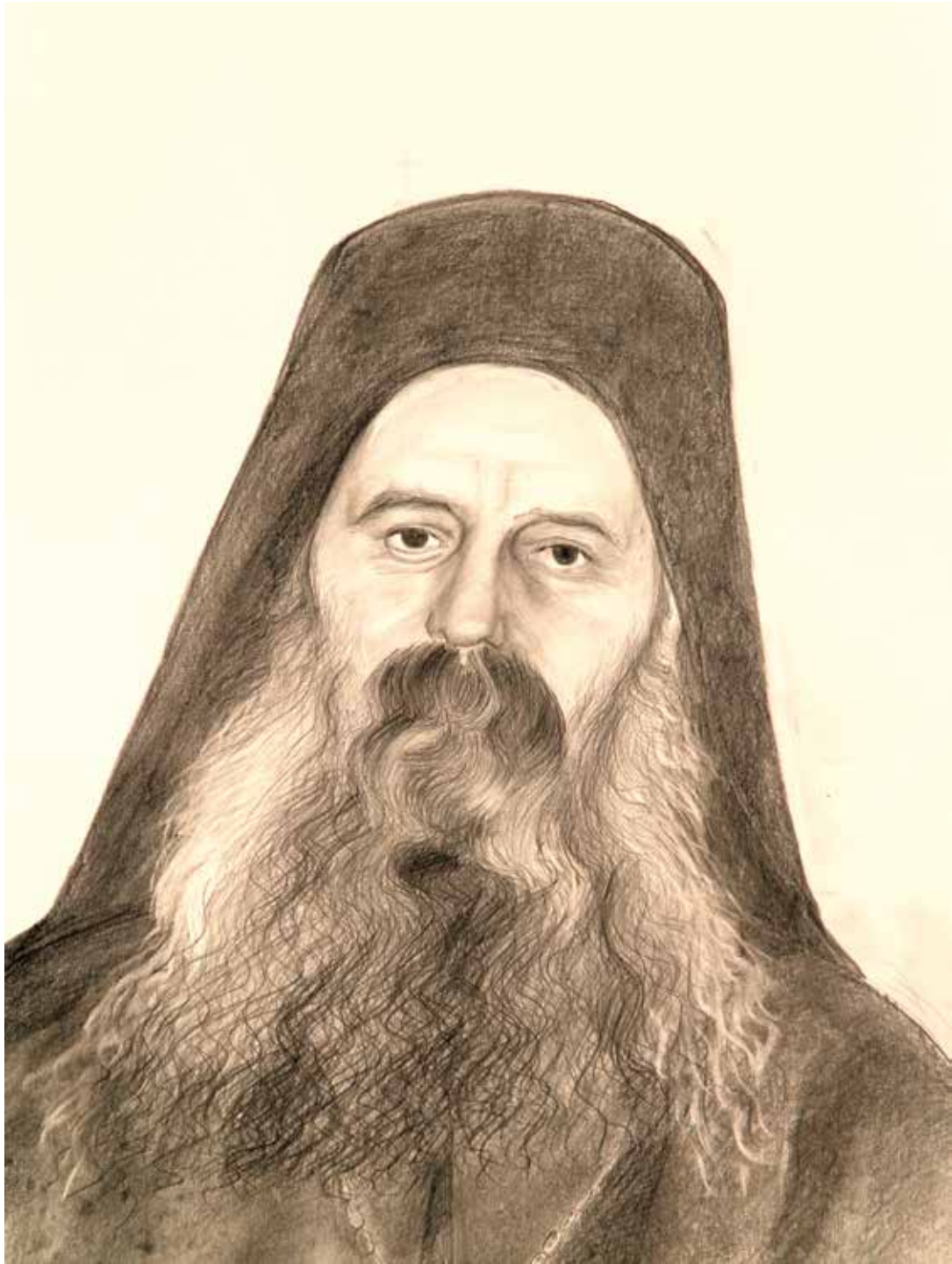
се - онда ће и благодат Божија дејствовати. Нису свети старац Порфирије, свети Јован Кронштатски или било који светитељ били надљуди, али јесу испуњавали закон Христов и живели у страху Божијем. Веровали су у све оно што имамо у Цркви. Зато су и могли да чине чуда и исцељују људе на начин на који су то чинили Апостоли. Ми смо примили исту благодат као и они.

Понаваљам, владика није полицајац, и ја не наступавам тако, али то не значи да можемо да радимо шта хоћемо. Ако тако размишљамо, онда то показује да нисмо духовно зрели и нисмо свесни своје службе и одговорности. Ја први морам да стражим над собом и својим животом. Владике имају највећу одговорност у једној Епархији. Каже се у једном тексту, ако владикау поробе демони неком страшћу, онда та епархија не може да иде напред. Зато он, мученик, не може да мрдне. Владикау највише нападају, па затим свештенике. Ако се, на пример, неки свештеник ода пијанству - његова парохија пропада. Исто тако, ако се ода недостојном животу, блудници - и та парохија пропада. Ако је среброљубив, а среброљубље је мајка свих других страсти, парохијани то виде, и кажу: „Онај отима, он зна само за себе“. То људи и те како виде, немојмо се заваравати и мислити да је другачије. Ако је свештеник пастир у тој парохији, он *живот свој полаже за овце* (Јн. 10, 11), а исто тако и Епископ. То је одлика доброг пастира. Такви треба и ми да будемо на својим парохијама и у својим епархијама.

Има још много тога да се каже, али неопходно је и да читамо светоотачку литературу. Да се научимо да читамо, поготово пастирске беседе и поуке. То нам може бити пресудно за спасење, јер ми ћемо први

дати одговор. Суд Божији ће почети од Дома Божијег који је Црква. Ми, свештенослужитељи, бићемо први на суду. Прво ће се судити нама, па онда народу. То видимо у Јеванђељу. Народ не зна и зато сноси мању одговорност. А ми врло лако можемо да будемо у позицији књижевника и фарисеја из Јеванђеља, који су све знали, али су срцем били далеко од тога. Како каже Господ: *„Ако не буде правда ваша већа него правда књижевника и фарисеја, нећете ући у Царство небеско“* (Мт. 5, 20).

(Бијељина, 2019. године)

ШТА РЕЋИ II

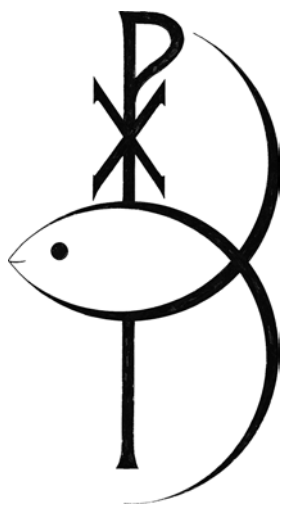
Шта рећи, када неко
трећи увек у праву
бива, а где смо онда ми?

Шта рећи, када нико
од нас није већи, а
истину посведочити
треба, куд ћемо онда ми?

Шта рећи, када тај
трећи, против нас
сведочанство подигне,
како ћемо онда утећи?

Тај трећи, треба рећи
он круг затвара и
пуноћом нас чини, зато
му прибегавајмо да
нема против нас ни
реч рећи.

Из последње збирке песма
владике Фотија, *Вечност ми
треба*, Бијељина, 2020.

САДРЖАЈ

Уводна реч	5
Одрастање, студентски дани, Сремски Карловци	7
Хиротонија	17
О православној Далмацији	18

ЕПАРХИЈА ДАЛМАТИНСКА

Устоличење у Шибенику	25
Богословија	27
Кратка историја	27
Смисао постојања богословија	29
Неимарство, обнова манастира и монаштва	37
Издаваштво и мисијски рад	51

ЕПАРХИЈА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

Увод	59
Устоличење	60
Значајне активности	65

БЕСЕДЕ, ЧЛАНЦИ, ПОУКЕ, ИНТЕРВЈУИ

Реч о новим богохуљницима	75
„Хришћански рецепт“	78

Истински верник.....	79
О глобализацији	79
О Патријарху Павлу	80
О пороку пушења.....	81
Поводом оснивања ХПЦ.....	81
Како сведочити.....	83
О покајању	85
О Светом Сави.....	86
Синови и кћери Божије.....	87
Тајна крштења и живот у Цркви	87
Суштина јеванђелског живота	97
Беседа о старом и новом човеку	98
На Другој Скупштини СНВ-а у Загребу.....	103
О Царству Небеском	106
Држати се Православља	107
О врлини.....	107
О милостињи.....	108
Ревносни служитељи.....	109
О односу са другим вероисповестима.....	110
Тајна духовног живота.....	110
Колико верујемо у Бога?	113
Деца усвајају оно што виде	123
О страдању	123
Христос је Пут, Истина и Живот.....	124
Људскост и поштење.....	124
О Косову и Метохији.....	125

Не живи човек само о хлебу	126
Ето га крст!	126
Чувајмо своје Православље и Светосавље.....	128
Небеска Литургија.....	129
Нека мир постане наша својина	130
Ми смо једно Тело Христово	132
Бог нам је дао велике духовне дарове	133
Свети Сава – Српски Мојсије	136
Христос – Васкрсење и Живот	147
Човече, па ми имамо такве светитеље!.....	179
Старац Порфирије	179
Старац Пајсије	180
Свети, христолики људи.....	182
Не НАТО-у	183
О Русији и Западу.....	184
Принцип Немањићке симфоније	185
Није човек само економско биће	186
Битка за омладину	187
Здрава и чврста породица	189
Имамо ли жељу да видимо Христа?	190
Наша отаџбина је на Небесима	193
Поука свештеницима.....	194
Шта рећи II	201

Сва права задржава издавач. Ниједан део ове књиге не сме се репродуковати у било којем облику без претходног писменог допуштења издавача.

главни и одговорни уредник

протођакон Бојан Чечар

лектор и коректор

Наташа Колунџић

Издаје

С И Н А Ј

Издавачка кућа
Епархије зворничко-тузланске

Адреса

Патријарха Павла 40, Бијељина
izdavackakucasinaj@gmail.com

*Компјутерски слог и
графичко обликовање*

Сестринство манастира
Светог Василија Острошког
Бијељина

Штампа

Еурографика, Зворник

Тираж

1 000

